

ŠKOLA

ŽENSKÝCH PRACÍ RUČNÍCH

VYDÁVANÁ

SPOLKEM UČITELEK V PRAZE

POD DOHLEDEM

KOMITÉTU PANÍ PRO DOZÍRÁNÍ NA VYUČOVÁNÍ PRŮMYSLNÉ PŘI ČESKÝCH
DÍVČÍCH OBECNÝCH A MĚŠŤANSKÝCH ŠKOLÁCH V PRAZE.

Redaktorka:

ANNA SRBOVÁ-LUŽICKÁ.

Spolupracovnice:

Růžena Bartoničková, Barbora Červenková, Blažena Erbenová, Božena Fialová,
Bohumila Klimešová, Karolina Kreimlová, Marie Kredbová, Barbora
Lebedová, Josefa Müllerová, Julie Pohlová.

Svazek čtvrtý: UZLOVATINA.

(S vyobrazeními.)

V PRAZE.

NÁKLADEM KARLA BELLMANNA.

1881.

UZLOVATINA.

SVAZEK ČTVRTÝ

ŠKOLY ŽENSKÝCH PRACÍ RUČNÍCH.

S E P S A L Y :

REDAKTORKA :

ANNA SRBOVÁ-LUŽICKÁ,

A SPOLUPRACOVNICE,

BARBORA ČERVENKOVÁ, BOHÚMILA KLIMEŠOVÁ, JULIE POHLOVÁ.

V PRAZE.

NÁKLADEM KARLA BELLMANNA.

1881.

Předmluva.

V prvních tří svazcích „Školy ženských prací ručních“ neodchýlili jsme se od programu našeho; avšak již čtvrtým svazkem odbočujeme od naznačeného postupu, a nastupujeme dráhu jinou.

Po bedlivém uvážení a rozhledu v říši ženských prací ručních seznały jsme, že bude s prospěchem pro dílo naše, když je rozvrhneme na tyto části:

- I. svazek: Pletení.
- II. „ Háčkování.
- III. „ Šití.
- IV. „ Uzlovatina.
- V. „ Pletivo.
- VI. „ Protahování.
- VII. „ Vyšívání.

Ozdobné práce, jež odpovídají i slohu i vkusu, a nevpadají v žádný z uvedených zde odvětví ženských prací ručních, uveřejníme snad ve svazku VIII.; avšak prozatím se nezavazujeme.

O B S A H.

	Strana
U z l o v a t i n a	1
Uzlík spojovací	3
Uzlík připojovací	3
Uzliky lemovací	13
Uzliky kráslíci	19
Práce uzlíčkovane	20
Drhání	
Hedbávi	23
Nit konopná	28
Začínání	30
Drhání ploché	35
O vzorech	36
Jednoduché vzory	37
Složitě vzory	41
Drhání ve dvou i více barvách	47
Drhání perlové	47
Práce drhání plochého	47
Tvary měřické	47
Sáteček	50
Pruh	50
Vložka	50
Okolek	52
Kruh	52
Drhané sítě	57
Drhaná síťka neb čepeček	57
Různé povlaky	58
Kabelky	58
Kabelka	58
Sáček	59
Drhání třisni	60
Třepení	61
Třisně s perlemi	65
Drhání kulaté	66
Šňůra a příbuzné jí práce	67
Prýmka na vidličce	76
Třapec	80
Oka	82
a) Drhaná	82
b) Háčkováná	88
Pikoty	91

	Strana
Drhání gobelinové	93
Drhané krajky	96
Macramé	95
Opora ozdobná	98
Vzor	98
Částice vzoru	99
Žebérko pravostranné	100
" levostranné	101
" hladké	101
Muška	102
Práce macramé	108
Vložka	104
Krajka nebo okolek tříšňový	104
Ozdobný kraj	105
Jednoduché třísně	107
Ozdobné třísně	108
Uzličkované vyšívání	109
Sítování	
Tvoření ok	113
Jiný způsob začínání	115
Řada ok	116
Sítování do kola	117
Půda síťová	118
Složitá půda	119
Vzorová půda	119
Síť kosá	119
Síť rovná	120
Druhy ok	120
Půda vzorová	121
Sítování perlemi	122
Půda pestrá	122
Sítování vzorové	122
Mušky	129
Tvary měřické	136
a) Tvary měřické v síti kosé	137
a) Se stran	137
Krajka	139
Krajky vzorové	141
b) Ze středu	142
Síťka	144
b) Měřické tvary v síti rovné	145
Krajky vystřihované	149
Okraj čtvercový	149
Rukavička	156

Uzlovatina.

Názvem tím označujeme ženské práce ruční, jejichž základem jest uzlík.

Uzlovatina starší jest i pletení jehlicemi (v prvním svazku „Školy“) i háčkování (v druhém svazku); avšak nám nelze v postupu naší „Školy“ řídit se dějinným vývojem práce, nýbrž tím, jaké místo zaujímá ve školství.

Tu řaditi nám jest uzlovatinu v postup vyšší, a proto předeslavše práce z ok vyvozené, přistupujeme teprva ku pracím uzlíčkováným.

Ve starověku měly práce uzlíkované velké ceny a důležitosti, ano Japonci měli i své zvláštní uzlíkové písmo, v němž se znají také Američané; zvláště o Mexiku nám jest známo používání uzlíků i za knihu účetní.

Uzlovatina, která má odvěké právo v dějinách práce, za našich dob se ještě těší velké přízni a rozšířenosti.

Uzlovatina je starší i tkaní a jí současná, byť i o něco před ní vystupující jest pletenina, jmenovitě pletení rohožek, visutých rohoží a podobných prací, jimiž ještě za našich dnů tisíce indických žen se živi.

U z l í k.

Člověk, jemuž příroda podala stébla i vlákna příliš krátká pro délky potřebné při proplétání ploch, i pro vázání, vynalezl si spojídlo, které dva konce scelilo.

To jsou stručné dějiny o vzniku uzlíku.

Uzlík má právo odvěké v dějinách lidstva i práce, jsa prvním tvarem technickým.

Krasocitu lidskému se však za nedlouho uzlík drsný, hrbolatý zpřífčil; tím ze spojidla vyvodila se spletenina ozdobná, a uzlík vřaděn v pomůcku okrášlující. Navázánoť více uzlíků v řadě, aby nutnosť uvazování dvou konců se zušlechtila, ano také vlákno, nebo stéblo sesílila.

Tím se stal uzlík příjemnější oku, člověk se s ním spřátelil a ze sdružení toho vyšlo umění vázání uzlíkových ploch.

Uzlík stoupal v přízni lidské, zapouštěl kořeny v umění a měl vsady právo domovské; u krbu rodinného i ve svatyni.

Jak vysoko stál, souditi nám lze z podání starých dob a příběhu o uzlu gordickém. Připomínáme i na uzel Herkulův.

Byltě vždy představou hrubé směsice, ze které dle řecké mythologie se vyvinul svět, a chaotický podnes znamená zamotaný.

V dějinném rozvoji práce má uzlík čestný význam, v umění svůj trůn, v poesii svou báji, v náboženstvích svou obraznou tajuplnost.

Uznántě byl za pravzor nutnosti, stálosti, síly spojující, jež tajuplně zadržuje osudy světa, za obraz sloučení v celek nerozlučný.

Uzlík znázorňuje obrazně matenici života, záhadu nevýzkumné otázky, o jejíž rozuzlení člověk marně se pokouší, zauzlení osudů lidských, vůbec má do sebe cosi mystického, zapleteného, čeho tak snadno rozdrhnouti nelze.

Téměř se podobá, jakoby se byl vloudil a usídlil v ženských pracích ručních, aby hadovitě zamotání a zadržnutí jeho ženám připomínalo na zadržnutou matenici života.

A pohledneme-li na toho myšlenkového obra z blízka, uzzíme, že to jen malý červíček ve skutečnosti.

Co jest uzlík?

Dva konce provléknuté smyčkou a zadržnuté. Zadržnutí jest **uzlík**.

Spůsob zadržnutí činí rozdíly v uzlíkách.

Druhy uzlíků.

Téměř každé řemeslo má svůj zvláštní uzlík.

Tak rozeznáváme: uzlík řemenářský, plavecký, provaznický, prýmkářský, tkalcovský, rybářský, a p.

Zvláštní a symbolicky významný je uzel kapucínský, zvaný tak dle řádu mnichův, již vážou tři takové uzle ve dlouhou, splývající šňuru pásů svých, a jež značí: odříkání se, chudobu, poslušnost.

Významně krásná a zajímavá jsou různá zauzlení na šátkách a plenách, jimiž Slovanky pokrývají hlavy, jakož uzlování na nákrčnících, na pavějkách a p.

Nám na tomto místě účtovatí jest především s uzlíky, jež se usídlily v ženské práci ruční, „uzlovatině.“

Druhy se rozřídíují účely a umístěním.

Tak si rozřídíujeme uzlíky:

- a) ve spojovací;
- b) připojovací;
- c) lemovací;
- d) krášlící.

Účel uzlíku spojovacího jest pouze výpomocí v nouzi: dva konce spojití = svázati; účel uzlíku zdobícího, nit nebo šňůru delší oku zpříjemniti a okrášliti; je tudíž prostředníkem mezi nutností a krásou; avšak uzlíky: připojovací a lemovací mají širší pole. Pomocí jich tvoří se plochy, šňůry a ozdoby šňůrkovitě.

K těmto dvěma druhům posledním dlužno v prvé řadě tudíž obracet pozornost naši, any jsou hlavními činiteli v pracích uzlíčkových; jakkoliv nespíráme prvnímu oprávněnou jeho důležitost, a poslednímu krásný účinek jeho ozdoby, což jmenovitě platí o uzlíku ve vyšívání.

Uzlík na niti, zadrhnutý proti vůli pracovnice, jest zjevem nemilým, na nějž pohlíží okem nepřátelským, an ji zdržuje v práci, a často, nedav se vyplésti, nutí ji, aby byla ženským Alexandrem, a co se vyplésti nedá, přetrhla.

To nás učí již úpředkem, že jest třeba při drbání uzlíků velké opatrnosti, aby se nezadrhl tam, kde by porušil celkový dojem zamotaného svého účelu.

Uzlík spojovací.

Zde vážeme dva konce nití uzlíkem, spojujice je v celek.

Naskytá se nám potřeba toho druhu téměř ve všech ženských pracích ručních, přetrhne-li se nám nit, nebo dojde-li dřívě, než práce naše k ukončení dospěla.

1. Smyčkový.

Pozorujeme-li dítko ve přírodě, když svazuje stébla trávy, uvidíme vždy, že je spojuje uzlíkem smyčkovým. I vstoupí nám snadno na rozum, že je týž uzlíkem spojovacím nejstarším.

Za nejstarší má se u mnohých uzlík tkalcovský; avšak tomu odporuje sestrogenost jeho. První uzlík uvázaný člověkem dětského věku lidstva byl dojista ten nejjednodušší. Zdá se však, že jest zde mýlka. Nejstarší tkalcovský uzlík byl asi smyčkový.

Dva konce nitě položíme k sobě rovnoběžně, čímž nitě dvě u konců spojíme v jednu, tuto pak zdvojíme.

Z podvojně nitě této utvoříme smyčku blíže konce, načež konečky pode skřížení smyčky položíme, skrze ni vytáhneme a pevně zatáhneme. Konečky po zatáhnutí opatrně odstříhneme.

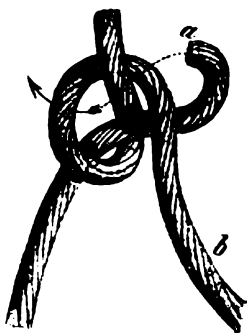
Totéž poslední platí i o jiných způsobech uzlíků spojovacích.

2. Tkalcovský.

Jest to uzlík nejpevnější a proto jak při tkaní, tak i v jiných řemeslech zdomácněl, i v ženských pracích ručních je oblíben a používán.

Dva konce skřížujeme proti sobě, aby konec, který držíme v ruce levé, přišel vrchem přes pravý.

Skřížování leží na ukazováčku ruky levé, kde je palcem přidržíme. Nyní nit s pravé ruky pod skřížením začínajíc obtáčíme přes palec, čímž se utvoří smyčka, načež tutouž nit položíme mezi oba konce. Viz obraz čís. 1. b. Konec s ruky pravé provlékneme pak skrze smyčku směrem šipky jak ukazuje obraz čís. 1. a. Konec tento nesmí přijíti pod první skřížení dolů do smyčky, sice by se nezadrhl pevně. Oba konce uchopíme stejnoměrně rukou pravou, nitě pod uzlem taktéž levou a zatahujeme uzlík pevný.

Obraz čís. 1.
Tkalcovský uzlík.

3. Zadrhovaný.

Jest to uzlík dvojdřhnutý.

Skřížujeme dva konce, aby levý přišel pod pravý, skřížení jako výše přidržíme, levý konec přese skřížení dolů ohneme a opět pod skřížením nahoru obrátíme. Stalo se tím pouze otočení nití, což je první drhnutí. Opakujeme první drhnutí ještě jednou, zatáhneme druhé až

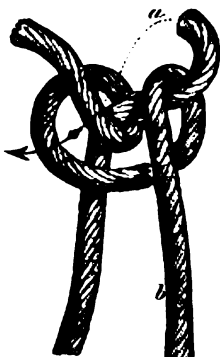
k prvnímu, čímž se uvázal uzlík. Nutno, abychom oba konečky pevně zatáhly. Při drhnutí druhém je arci pravý konec na levé straně a tudíž se čítá za levý.

4. Křížový.

Z nitě *a*, kterou navázati hodláme, uděláme smyčku, již držíme v levé ruce; konec druhé nitě ovineme kolem smyčky, jak obraz čís. 2 ukazuje, pak provlékneme konec *a* skrze smyčku směrem šipky, načež oba krátké konce levou rukou přidržíme, nitě pod drhnutím při tom stahující rukou pravou a zadrhujeme uzlík.

Obraz čís. 2.
Křížový uzlík.

Obraz čís. 3.
Dvoukřížový uzlík.

5. Dvoukřížový.

Konce nití přeloží se křížem, aby nit pravá *b* vrchem ležela, a skřížení palcem i ukazovákem přidrží se. Pak pravou nit vezmeme do ruky dole pod skřížením a vedeme ji do zadu, ovtjějce ji kolem ukazováku, ku předu pak i přes palec, kolem palce zpět do zadu přes ukazovák; tam došedše s nití ku skřížení, položíme ji mezi oba konce ku straně pravé. Druhý konec *a* provlékneme smyčkou na palci směrem šipky, hned pod první skřížení, oba konce pak jako při předešlém zatahujeme. Viz obraz čís. 3.

Prosíme snažně, aby nikdo nedal se odstrašiti nezdarem prvním. Ruka nevyycvičená v drhání neudrhá jedním rázem uzlík pravidelný. Nutno také dříve si popis pročísti, promysleti a přesně se řídití položením nitě, dokud nesezná se útvar a zadrhování uzlíku.

Seznavším drhání uzlíku zůstaveno pak na vůli nalézti si umělý obrat jakýkoliv jiný, jen vede-li k cíli.

Uzlík připojovací.

Uzlík spojovací jest výpomocný, připojovací samostatný.

Je známkou povahovou drhaných prací, jež tvoří plochu síťovou nebo mřížkovou.

Jelikož uzlík připojovací vystupuje samostatně, spojuje a krášíle, nutno aby byl uvázán pěkně, nebo na stejnosti uzlíků zakládá se veškerá krása práce uzlíčkové.

Toho docíliti lze pouze cvikem, a prve než kterákoliv z nás může přistoupiti ku práci, nutno aby si osvojila prve zručnost v uzlování.

Uzlíky cvičíme na silně kroucených nitích nebo šňůrkách; nejlépe na výpustku, i jemném motouzu.

Pro cvičení přišpendlíme ku podušce buď šňůrku v půli přeloženou, kterou zadrhneme ku spinadlu, anebo smyčkový uzlík s kličkou k ní připevníme. Při tomto druhu uzlíku splývají konce od podušky dolů a uzlíky nevážou se na koncích, nýbrž na nitích.

Cvičíme jeden uzlík tak dlouho, až jsme nabyly zručnosti dostatečné. Ku vázání uzlíku je třeba vždy nití, nebo konců dvou.

Při pracích uzlíčkových nemíváme jen dvě jednotné nitě, ale i podvojně, ano i mnohonásobné. Nitě utvoří chomáček, nebo-li svazeček, přadénko; poněvadž cvičíme však na jednotných koncích šňůrky, nazveme je pouze konci při popisu cvičení uzlíků. V postupu pak při pracích, kde bude každý konec o více nitích, nazveme je chomáčky anebo přadénky, kterýžto název podržíme i při uzlíkách lemujících.

Veškery uzlíky připojovací vážou se pouze ze dvou konců nebo přadének, z nichž máme vždy jeden levý, druhý pravý. Označíme je tak při popisu.

Rozeznáváme způsob dvojí: jedním zadrhnutím a dvojitým.

Jedním drhnutím.

1. Křížový.

Jest to opáčně provedený uzlík tkalcovský, a proto lze nám obrazec téhož pouze otočiti, abychom běh konců jeho sledovati mohly. Tkalcovský uzlík přeměněn ve připojovací, utvoří na povrchu křížek, od čehož název křížový se odvozuje.

Levý konec přeložíme křížem přes pravý a skřížení přidržíme palcem a ukazovákem ruky levé.

Toto jmenujeme skřížení levé, a abychom se neopakovaly podřízíme název tento pro toto položení nití.

Přeložíme-li konec pravý přes levý, přidržíme taktéž skřížení palcem a ukazovákem ruky levé. Když se při vázání uzlíku tímto položením nití má začít, řekneme: jedno skřížení pravé.

Po každém skřížení máme dva visuté konce od skřížení dolů, a dva napnuté od podušky dolů ku skřížení. Nazveme tudíž první pouze: konce, a druhé napnuté konce.

Levý konec po skřížení otáčíme dolem kolem středního prstu a ukazováku, načež ji vedeme vrchem přes konec pravý do středu mezi oba napnuté konce, odkudž jej podstrčíme pod konec opět pravý do smyčky utvořené ovinutím kolem prstů. Položíme konec přese smyčku rovným směrem k sobě a vezmeme do ruky konec pravý, kterým pojedeme skrze smyčku jak ukazuje směr šipky od *a* na obraze č. 1 při opácném otočení předlohy, tudíž přese skřížení poslední, utvořené položením konce přese smyčku.

Uzlík zatahuje se velmi opatrně nitěmi nad ním i pod ním, aby se uvázal na místě patřícím, a smyčka jeho se zadržela do křížku. Kterak si pomáhati při tom, naučí nejlépe častý cvik. Silné spinadlo, nebo jehlice pletací mohou nám vypomoci.

2. Síťový.

I křížový uzel spojovací doznal proměny v práci připojovací. Vyvodil se z něho uzlík síťový, o němž se rozepsati můžeme až při síťování.

3. Krajkový.

Levé skřížení. Konec levý po skřížení otočíme kol středního prstu, a sice směrem tím, jak leží konec od skřížení, od dolní části prstu ku

kloubní — od předu do zadu — načež opět konec přese skřížení položíme skřížené ku levé straně, pod skřížením jej položíme ku pravé straně, od dolejška k hořejšku jej skrze smyčku, utvořenou na prstu středním, provlékneme, a opatrně zadržujeme. Nevadí nic, provléká-li se konec skrze smyčku od hořejška k dolejšku, jen přidržíme-li se téhož způsobu po celou práci.

Uzlík tento v krajkovém stehu jest často umístěn a opět se tam k němu vrátíme.

4. Obroučkový.

Levé skřížení. Levý konec se podstrčí pod konce napnuté ku levé straně zpět, čímž se stalo otočení jeho kol pravého. Vrchem přes napnuté konce nad skřížením opět se položí ku straně pravé, spodem zase ku straně levé, vrchem opět ku straně pravé, čímž se utvořily dvě vodorovně položené smyčky na napnutých koncích.

Nyní středem obou konců napnutých od dolejška k hořejšku konec levý vytáhneme, a pak jím skrze obě smyčky směrem od konců napnutých ku konci visutému pravému protáhneme, načež zadržujeme uzlík. Má podobu dvou obrouček, z nichž visí konce.

Jest velmi úhledný, a tvoří-li se obroučky koncem pravým, jest ještě pevnější. Podoba jeho se tím nemění. Vycvičená ruka dovede způsob druhý snadno.

Jest třeba opatrnosti, aby se zadrhl na místě patřícím. Ve vzoru musí se drhati přesně na témže místě, kam má zapadnouti.

Pomáháme si háčkem při provlékání konce.

5. Smyčkový.

Pracuje se jako smyčkový spojovací, jenže se zadržuje na nitích ve středu jejich a ne na konečkách.

Více o něm povíme při drhání třísní.

6. Jozefinský.

Dva konce, levý a pravý, které se napnou, aby jeden ode druhého byly poněkud vzdáleny a nepřiléhaly k sobě. Konce mohou býti jednotné i podvojně, ano v středu vzoru jsa umístěn, bývá drhán i z více přadének, nebo nití.

Na pravém konci uděláme smyčku blíže místa, kde uzel uvázati se má, takto: konec od napnutí ohneme do smyčky a vedeme jej spodem

ku pravé straně. Máme na konci smyčku v podobě oka, které jde ku levé straně. Přidržíme smyčku a pak vezmeme do ruky konec levý. Tento položíme středem přese smyčku kolmo dolů a přidržíme jej se smyčkou. Pak též levý konec vezmeme do ruky pravé a vedeme jej pod konec ode smyčky ležící na pravé straně, odtamtud položíme jej vrchem přes konec pravý, napnutý do středu obou konců napnutých, odkudž jej provlékneme smyčkou od dolejška k hořejšku, aby přišel za levým koncem kolmo položeným ku pravé straně, ne ku levé. Pak jej položíme přes též konec levý opět vodorovným směrem a od hořejška k dolejšku do smyčky jej provlékneme ku levé ruce, načež jej vytáhneme a oběma konci nyní zadržujeme uzlík. Před zadrhnutím pořádně jej urovnáme.

Dá se vésti dobře na místo patřičné.

V niti nebo chomáčku podvojném udrhán, je velice bohatý, a plochou podobou svou vyniká ve vzoru drhaném.

7. Dvoukřížový.

Na levém konci od napnutí dolů uděláme smyčku ku levé ruce, aby konec visutý přišel spodem ku pravé ruce.

Pravý konec nyní kolmo dolů položíme pod konec levý a provlékneme jej smyčkou ven od dolejška k hořejšku ku levé ruce.

Nyní opět levý konec pod pravý napnutý hned pod tím, kde se skřížil s pravým, od dolejška k hořejšku provlékneme a položíme přese smyčku, která se tímto utvoří a poněkud volnější býti musí. Pravý konec nyní s levé strany přeložíme ku pravé, a sice přes konec levý, který leží na smyčce a od hořejška k dolejšku skrze smyčku ku pravé straně jej provlékneme.

Zatahujeme opatrně oběma konci.

Ostatní poučení názorné dá obraz č. 3, když se otočí, nebo uzlík dvoukřížový jest i spojovacím. Při práci vzorů se opáčně klade i drhá.

Je velice krásný i bohatý, ale choulostivý. Rád se zadržuje na místě nepatřícím; proto nutno drhati jej těsně u bodu, kde má být umístěn. Také se těžko cvičí a nesnadno jej popsati.

Prosíme, aby pracovnice neztrácela trpělivosti, a zkoušela, až se jí zdaří a sama přijde cvikem na obraty práci usnadňující. Vůbec upozorňujeme, že jen zručná ruka jest s to, aby ihned udrhala uzlík podle popisu; nezdařít se bez práce a opakování.

Dvoudrhnutím.

Při tomto uzlování jest nám drhnouti dvakráte, než uvážeme uzel jeden. Nejsou to nikterakž však uzle podvojně, poněvadž prvě drhnutí ještě neutvoří uzel, a teprva druhé jej zadrhne. Jsou jen podvojně drhané.

1. Řetízkový.

1. drh. Levé skřížení. Levý konec pod pravý se položí a od dolejška nahoru středem obou nití vytáhne, přese skřížení protáhne a dle potřeby daleko zadrhne.

2. drh. Jako prvě. Nyní je pravý konec po levé ruce a tudíž levým.

Při všech podvojně drhaných uzlíkách pozorujeme pravidlo, že konec, který před novým drhnutím je po levé ruce, nazýváme levý, a konec u pravé ruky pravý.

2. Obtáčený.

1. drh. Pravé skřížení; levý konec od pravé strany k levé přese skřížení do středu obou konců vrchem se přehodí, po levé ruce vytáhne a zatáhne.

2. drh. Levé skřížení; pravý konec přese skřížení přehodí se vrchem mezi oba konce a vytáhne po pravé ruce. Pak se uzel zadrhne.

Tudíž: levý konec spodem přes pravý ku straně levé, pravý konec spodem pod levým ku straně pravé.

Jest zvláštní a velmi pěkný, ale musí se zadrhovati současně s oběma konci.

3. Proplétaný.

1. drh. Pravé skřížení. Levý konec přese skřížení mezi oba konce ku straně levé; levým se zadrhne.

2. drh. Pravé skřížení. Pravý konec pod levý a nade skřížením mezi oba konce do středu ku pravé straně. Zadrhuje se pravým.

4. Šňůrový.

1. drh. Levé skřížení. Levý konec pod pravý, středem obou se vytáhne, a ku levé straně položí; načež se oba konce pevně zadrhnou.

2. drh. Pravé skřížení. Pravý konec pod levý, středem obou se vytáhne, ku pravé straně položí a oběma konci se nyní uzlík zadrhne.

Nutno dáti pozor, aby se konce při zadrhování nespletly, sice by se tvar uzlíku směnili.

5. Článekovitý.

1. drh. Jako při čísle 1.

2. drh. Pravé skřížení. Po skřížení se pravý konec přehodí přes levý ještě jednou ku pravé ruce, tak že se utvoří oběma skříženími podoba poloviny 8. Pak se pod levý konec, který musí poněkud napnutý býti, podstrčí a od dolejška k hořejšku přes něj ku pravé ruce vytáhne, načež se zadrhuje.

Tvoří středem kolmou čáru.

6. Svazovaný.

1. drh. Pravé skřížení. Levý konec vrchem do středu obou a provede se ku straně pravé. Zadrhnutí.

2. drh. Pravé skřížení. Levý konec vrchem do středu obou a pak ku straně levé. Zadrhnutí. Hoření konce se utáhnou k uzlíku.

Mimo tyto uzlíky výhradně připojovací, čítáme k nim tři uzle podvojně, jež jinak jsou vlastně lemovacími, jichž se však používá za připojovací. Jsou to: překrásný uzlík podvojný plochý, podvojně smyčkový, a žebérkový plochý.

Podvojný smyčkový.

Jeden chomáček nebo přádenko drhá kolem druhého vkladného dva uzlíky smyčkové, buď ku levé, buď ku pravé, ale vždy ku téže straně. Viz lemovací uzlíky A. Vkladný chomáček může býti silnější druhého.

Žebérkový plochý.

Popíše se při lemovacích.

Podvojný.

Tento velmi krásný a nejobyčejnější uzlík podvojný označen bývá v časopisech módních pouze tímto názvem.

Poněvadž si dobyl názvem tímto jaksi práva domovského, nesměníme jej také s jiným. Tento jediný ze všech podvojných nese výhradně název svůj hromadný, slouží-li za připojovací.

Čtá dvě drhnutí, z nichž každé už je zadržnutím, tudíž jest ze dvou uzlíků.

Uzlík tento má dvě říše, ve kterých vládne: připojovací i lemovací. V poslední řadě, označen býti musí názvem plochý na rozdíl od jiných kulatých; pročež nazýváme jej budeme, slouží-li za připojovací spojidlo, „podvojným“, slouží-li za lemující prostředek, „plochým“, o čemž při uzlíkách lemovacích promluvíme více.

Uzlík podvojný žádá si 4 konců, nebo přádeček a pracuje se takto:

Prostřední dva konce jsou vkladné, levým a pravým drhá se přes ně. Konce vkladné leží rovně.

1. uzlík. Položíme pravý konec úplně volně, aby na pravé straně utvořila se smyčka přes konce vkladné, a pevně obě prsty přidržíme. Levý konec nyní na levé straně položíme kolmě dolů přes pravý ku levé straně dříve položený, pak jej podstrčíme pod vkladné konce, od dolejška k hořejšku jej skrze smyčku konce pravého utvořenou prvním položením jejím provlékneme, a oba konce sdrhneme pevně, vkladné stále napínajíce.
2. uzlík. Levý konec volně do smyčky přes vkladný konec ku pravé straně položíme, konec pravý kolmo přes levý nyní přeložíme, a vedeme jej spodem pod vkladnými konci ku smyčce na levé straně, skrze kterou jej od dolejška k hořejšku provlíkneme a oba konce pevně zadržneme k uzlíku prvnímu.

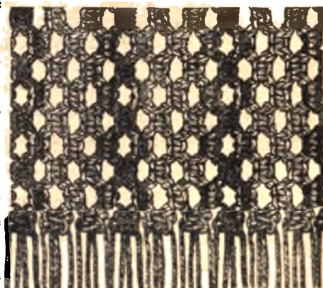
Drahý uzlík pracuje se tudíž ve směru opácném.

Uzlík podvojný tvoří podobu kalíšku a dle toho, kterým z obou uzlíků jeho začneme, k té straně směruje otvor kalíšku. Při tomto způsobu, ku levé straně.

I vstoupí nám na rozum snadno, že třeba pracovati jej při drhání ploch vždy jedním a tímž směrem.

Setkáváme se s ním již v XVI. a XVII. století na pracích drhaných.

Z popisu práce vidno, že je zde pravidlem: nit nebo chomáček,

Obraz čís. 4.

- a) Podvojný uzlík připojovací.
- b) Vzor drhaný.

který se klade vrchem přes vkladný, opět se vrchem provléká ku straně opáčné. Tato provléknutí učiní se krátce položením konce druhého přes něj, prve než se týž vede pod nitě vkladné; nit nebo konec, který spodem vkladných konců se klade, provléká se také spodem skrze smyčku.

Připojuje-li tento uzlík, je umístěn vždy jen jednou, nejvýše dvakráte. Viz obraz č. 4.

Jinak by byl už lemující. Vkladných konců bývá i více, jak vzor si žádá.

Uzlíky lemovací.

Jak už název jasně naznačuje, uzlíky lemují, totiž obtácejí se kolem konců základních.

Toto lemování koná se způsobem čtvrtým a tím si roztřídíme uzlíky lemovací na:

- a) smyčkované;
- b) křížované;
- c) žebérkovité;
- d) okrajové.

Naskytují se při drhání ozdobném, krajkovém a jsou podstatnou částí jejich.

Uzlíky lemovací žádají si vždy:

konce vkladného, kol kterého se drhá; a

konce lemovacího, kterým se drhá.

Vkladných konců bývá někdy i více, z lemujících nejvýše dva.

a) Smyčkované.

Setkáme se tu s milým známým ze „Šití.“

Kroužkovací a smyčkovací steh proveden prsty přese vkladný konec, toť celý téměř výklad smyčkových uzlíků lemujících.

Nestaneme-liž pak u začátku vývoje oblíbeného smyčkovacího stehů v kroužení, ve vyšívání i v krajkách?

Rozeznáváme tyto druhy smyčkových lemovacích uzlíků.

1. Pravouzlový.

Dva konce: levý a pravý.

Levý z tuha napneme, pravým utvoříme volný oblouček smyčky, který můžeme si zachytiti kol prstu středního, a přidržíme jej na

vkladném konci. Pak s dolejška k hořejšku pod konec vkladný do smyčky jej provlékneme, z přidržení jej pustíme a po vkladném vedeme ku začátku, kde zadrhneme uzlík. Uzlík se klade ku straně pravé.

Druhý uzlík klademe těsně k prvnímu.

2. Levouzlový.

Při tomto způsobu napíná se z tuha konec pravý, a levým se kol něho drhá, jak výše popsáno, s rozdílem, že se nyní smyčka klade ku straně levé a uzlík také.

Uzlíkův obého způsobu jak 1. tak 2. drháme kol vkladného konce tolik, kolik třeba, ano i celé šňůrky se takto drhají, jmenovitě při krajkování lýčkovém, kde se jmenují: otěže.

3. Podvojně smyčkový.

Udrháme dva uzlíky pravouzlové a pak zase dva levouzlové. Tak se pokračuje jak vzor si žádá.

4. Prolamovaný.

4 konce: dva vkladné, dva lemující, levý a pravý.

Levým koncem drháme kol vkladných 4 levouzlové smyčkové, a pustíme jej.

Nyní pravým kol vkladných drháme 4 pravouzlové smyčkové a pustíme jej.

Opět levým drháme a pak pravým, a t. d. pokračujeme, jak je třeba.

Konce puštěné a zase vzaté ku drhání utvoří obloučky kolem šňůrky.

O tom, kterak je klásti, popíšeme více při žebérkovitých, kde se též způsob provádí.

b) Křížované.

Podvojný plochý.

Seznámily jsme se s tímto uzlíkem již při připojovacích, kde bylo drhání jeho popsáno.

Uzlík je lemovací, poněvadž obtáčí se kolem vkladných nití a sice v podobě křížovaného šněrování.

Řadíme v dalším provedení tolik podvojných plochých uzlíků k sobě, kolik si jich žádá vzor.

Plochým se nazývá za tou příčinou, že nelemuje vkladné nitě kulatě jako ostatní, ale ploše se zadržuje.

Jak jsme seznaly při popisu provedení jeho, kladou se konce, jimiž se drhá kolem vkladných jednou vrchem, podruhé spodem, jednou pravým, podruhé levým koncem.

Toto kladeň tvar každého jednotlivého uzlu mění. Klademe-li konec s pravé strany vrchem, jest to uzlík pravý nebo licní, klademe-li jej s levé strany, jest levý nebo rubní.

Připojíme se k názvosloví českého „Bazaru,“ který pravý nazývá hladkým, a levý obráceným.

Někdy se drhává pouze hladkými uzlíky, někdy pouze obrácenými, jak vzor nám ukazuje.

Řekneme-li tudíž: podvojný plochý, znamená to: 1 uzlík hladký, 1 obrácený.

Řekneme-li: 2 uzlíky ploché hladké, znamená to: 2 uzlíky drhané se strany pravé, a zase opáčně obrácené.

Poněvadž pak podvojný uzlík plochý sestává ze dvou uzlíků, a oba teprv tvoří jeden celý, nazýváme jednotlivé mimo to ještě polovičními.

Poloviční uzel hladký: uzlík s pravé strany.

Poloviční uzel obrácený: uzlík s levé strany.

Při drhání těchto uzlíků mnoho záleží na pravidelném napínání z tuha konců vkladných.

Pro ulehčení můžeme si konce vkladné připevniti ku knoflíku u šatů, nebo zabodnouti do pásu špendlík, kol kterého by se mohly ovinouti konce vkladné.

c) Žebérkovité.

Název svůj odvozují od svého útvaru. Drhají se jimi žebérkovité skupinky uzlíků, jež zvláště v ozdobném drhání tvoří překrásné a rozmanité kresby.

Žebérkovité jsou uzlíky podvojně.

1. Žebérkový vrchní.

Dva konce.

Levý konec z tuha napneme, pravý přes něj přehodíme, aby vytvořil nejprve oblouk po pravé straně konce vkladného, pak skříže se s ním vrchem, opět vytvořil oblouk po levé straně konce vkladného.

Tímto přehozením leží konec pravý na vkladném levém jako polovina pravidelné 8. Viz obraz č. 25. Nyní konec pravý provlékneme skrze oblouk dolení s dolejška spod konce vkladného k hořejšku, odkudž jej vedeme ku začátku, kde se zadrhne. Takž se udrhá ještě jednou a teprva jest celý žebérkový uzlík hotov.

Dva zadržnuté uzlíky jej tvoří.

Hlavní jest, aby ruka levá vždy napínala ztuha konec vkladný a pravá drhala.

Uzlík leží zde ku pravé ruce.

Obraz č. 25 poučí názorně o tom.

2. Žebérkový spodní.

Při tomto uzlíku drháme koncem levým a pravý napínáme z tuha.

Napneme pravý konec z tuha, levý položíme volně do obloučku pod pravý, vkladný, aby se s ním dole skřížil. Tak se utvořila smyčka po straně levé. Spod vkladného konce vedeme lemující levý vrchem přes pravý vkladný a skřížíme jej s ním, aby se utvořila druhá smyčka po straně pravé, a přidržíme skřížení.

Opět máme před sebou na napnutém konci vkladném polovinu 8.

Levým koncem projedeme od levé strany ku pravé pode vkladný konec a vytáhneme jej ve smyčce po pravé straně nahoru, načež znenáhla, vkladný konec napínajíce, zadržujeme uzlík.

Tak udrháme ještě jeden a podvojný žebérkový uzel je nyní úplný.

Uzlíky se nám kladou zde ku straně levé. Dokud nenabudeme zručnosti v drhání těchto podvojných uzlíků, nepopustmež! Jsoutě velice důležitý. Pro názorné poučení viz obraz č. 26.

Uzlíky jsou podvojný, ale každý z obou je samostatný a označuje se názvem: poloviční. Jmenujeme je: poloviční vrchní, poloviční spodní.

3. Žebérkový plochý.

Dva konce nebo chomáčky.

1. uzlík. Pravé skřížení. Pravý konec napneme, levý do obloučku povolíme, pak jím vrchem přese skřížení do obloučku vrchem od hořejška k dolejšku projedeme a vodorovně ku levé straně jej položíme. Nyní opatrně vedeme uzlík po konci pravém, který je vkladným, aby se položil ploše. Pravidelné zadržnutí utvoří po pravé straně — po levé 1.

2. uzlík. Levé skřížení. Levý konec se napne, pravý do obloučku uvolní a opět přese skřížení položí ku straně pravé, i zadrhuje jako prvejší. Nyní je na levé straně — a na pravé 1.

Mnoho záleží na pravidelném napínání a drhání. Nesmíme konce přeměnit, nebo otočiti, a uzlíky ploše klásti.

Podvojný tento uzlík krášlí i vzory z uzlíků připojovacích a jest mezi nimi jménem uveden.

4. Žebérkový prolamovaný.

4 konce: 2 vkladné a 2 lemující, z nichž 1. levý 2. pravý.

1. řada. Pravým koncem udrháme kol vkladných konců 2 podvojně žebérkové uzlíky od pravé ruky, nebo 3 poloviční uzlíky. Konec pravý pustíme.

2. řada. Levým koncem nyní udrháme kol vkladných konců dva žebérkové uzlíky podvojně od levé ruky, nebo opět 3 poloviční, a zase konec pustíme. Levý konec utvoří smyčku podél udrhaných uzlíků se strany pravé.

3. řada. Pravým koncem drháme opět kol vkladných konců, při čemž konec veden jsa přes udrhané s levé strany utvoří smyčku, která nesmí se zadrhnouti, ale spíše volně se klásti do obloučku. K tomu cíli můžeme ji zachytiti špendlíkem a tak si směr obloučku označiti. Totéž platí i o levém konci ve 2. řadě.

Udrháme opět týž počet uzlíků jako v první řadě a pak konec pustíme.

4. řada. Jako 2. a tak se pokračuje. Vkladných konců může býti více, může také býti počet konců obého druhu rozmnožen, i uzlíků lze udrhati více..

Kladením konců do obloučku tvoří se kolem drhaných uzlíků prolamovaný řetěz.

d) O k r a j o v é.

Uzlík základní.

(Viz obraz čís. 27.)

Obtáčí a drhá se přes napnutou šňůrku nebo nit vodorovnou, i přes kraj lemu.

Napneme si z tuha na podušku špendlíky vodorovně nit nebo šňůrku. Šňůrku nebo nit, kterou chceme drhati uzlík, v půli přeložíme a pod přeložením přidržíme, aby se utvořila smyčka.

Háčkem vpíchneme spod nitě napnuté, nebo do lemu na háček vypíchnutý zachytíme smyčku, taktéž od zdola nahoru, a držíce nit přeloženou, aby se neposunula, protáhneme háčkem smyčku pod nití vodorovnou, nebo skrze kraj lemu. Přidržíme ji háčkem nebo ukazovákem levou rukou a pravou rukou opět oba konce nitě skrze smyčku od shora dolů protáhneme, načež ji těsně při napnuté základní niti zadrhneme do uzlíku.

Tak nám visí od napnuté nitě dva konce zadrhnuté v uzel u základu.

Někdy je to silná nit, někdy šňůrka, někdy i více nití v jedno přadénko daných, ale vždy ve dvě části rozdělených.

Řetízkové oko.

Napneme si jako pro předešlý vodorovně silnou nit nebo šňůrku, a to sice pod řadu uzlíků základních.

Nejprve vážeme konce uzlíku jednoho základního. Levý přehodíme přes napnutí vodorovně směrem nahoru a k levé straně. Nyní háčkem vpíchneme pod nit vodorovnou, zachytíme na něj nit přehozenou vrchem a stáhneme ji pod napnutou nit, aby se kol ní obtočila. Přitáhneme ji a zase ji hodíme směrem ku konci hořenému, ku pravé straně. Háčkem vpíchneme opět pod nit napnutou vodorovnou, zachytíme nit vrchem a protáhneme ji spodem napnuté nitě přes ni, aby ji zase obtočila.

Když jsme vedly nit ku hođu po pravé straně od levé, utvořil se z nitě oblouček. I protáhneme nit háčkem vytaženou nyní skrze *tento oblouček ven a opatrně zadrhujeme ze smyčky obloučku uzel k niti napnuté.*

Poprvé jsme hodily nit přese základ vodorovný po levé straně nitě, kterou drháme, podruhé po pravé straně její. Uzle při tom nevidíme, nebo leží spodem, ale dobře zadrhnutý tvoří steh tamburový nebo hladké oko řetízkové. Ze středu smyčky vybíhá nit.

Takto vážeme i druhý pravý konec, nebo chomáček uzlíku základního. Viz obraz č. 28.

Uzliky kráslící.

Jimi zdobíme konec jeden buď po celé délce jeho, buď u jeho připevnění.

Uzlík kapucínský.

Jeden konec šňůry se navlékne buď do šněrovací jehly, buď do jehly na vlnu.

Konec druhý přidržíme na kloubní části ukazováku ruky levé palcem. Šňůrka leží vrchem po délce prstu až k nehtu, pak se přes nehet ohne zpět a směrem od palce ku prstu střednímu kol ukazováku a nitě na něm položené se ovijí ke kloubu dolů.

Ovijíme koncem kol prstu a šňůrky na něm položené čtyřikrát; při pátém ovijení v polovici na hoření části prstu ustaneme, vezmeme do ruky jehlu a od kloubu spodem pod navinuté šňůrky až nahoru k jejich východu k nehtu ji provlékneme, čímž uzlík zadrhneme.

Jestli že je šňůra pro ucho jehly, i největší, silná, třeba abychom si buď jehlici do vlasů přispůsobily za jehlu provlékací, anebo pomocí nějakého nástroje ji prostrčily skrze ovinuté šňůry.

Chceme-li vázati uzel druhý, ovijíme dále nad prvním uzlíkem šňůrku přese šňůrku, při čemž uvázaný již čítáme za konec šňůrky a přidržíme jej palcem.

Zdobí se jím i šňůry ozdob visutých i lemovaných velmi pěkně.

Uzlík smyčkový.

Uzlík smyčkový proveden na jednotném konci v určité vzdálenosti jmenuje se zdobící. Jím se zdobívají šňůry i chomáčky ve vzorech.

Pikot.

Uzlík smyčkový provede se na niti jednotné, nebo na přádénku jednom, buď jedním provléknutím a zadrhnutím, buď dvou- i vícenásobným obtočením před zadrhnutím, čímž se zvětší.

Obyčejně zdobí uzličky lemující, když se uváže na přádénku jednom před vázáním uzlíku a následují vždy jeden za druhým ob 2 i 3 uzlíky, což se ve vzoru ukáže. Těsně však se musí řaditi k uzlíku lemujícímu.

Nejčastěji zdobí lemující uzlíky smyčkovací.

Zastupuje jej také bůstek nebo perlička.

Vyšívání uzlík.

Je způsobu dvojího: točený a drhaný.
Oba popíšeme při vyšívání uzlíčkovém.

Jozefinský ozdobný.

Drhá se na jednotlivém konci nitě nebo šňůry za ozdobu. V tomto útvaru svém bývá označován jakožto „uzlík tkaný“ (Webeknoten), ale při drhání seznáme, že to je uzlík jozefinský připojovací, na jednom konci provedený.

Konec na témže místě, kde se má ozdobiti uzlíkem tímto, přeloží se, a utvoří se z něho malá klička. Za tuto kličku připevníme si konec ku podušce anebo ji držíme v ruce, což při silné šňůře je možno, a drháme uzlík jozefinský.

Zadrhující uzlík, zadrhneme jej až ku kličce, která pak tvoří hlavu uzlíku a činí jej i bohatší i složitější.

Beřeme-li podvojně konce, je uzlík ještě bohatší.

Ozdobuje velice šňůru visutou u připevnění jejím.

Také zdobí kraj drhané plochy. Uvážeme totiž v přeložení každého konce uzlík jozefinský ozdobný, a skrze všechny pak buď protáhneme silnou šňůru k napnutí určenou, nebo jehlici, kterou připevníme ku podušce a pak drháme vzor síťový uzlíky jozefinskými.

Nelze abychom popsaly veškery druhy uzlíků krásličích; zabíhát umění to již více v prýmkářství i v ošacování, a vymyká se z mezí nám vytčených.

Veškeré stočeniny nitě a šňůrky zadrhnuté utvoří uzlík a časem se nám podaří velmi pěkný, aniž bychom věděly, jak se udrhal.

Přestáváme na uzlíkách popsaných, zůstávajíce zručnosti i vynalézavosti našich čtenářek, aby si různé uzlíky ozdobné z předloh časopisů módních i z prýmkářských ozdob samy nacvičily.

Nelze nám zatajiti myšlenky, která při sepisování a drhání různých uzlíků na myslí nám tanula; zdaž nebyloby právě prýmkářství jednou z vděčných prací průmyslových v ženské činnosti výdělkové?

Práce uzlíčkové.

Nejstarší práce uzlíčkové jsou sítě, ve kterémž umění již divoši se znali a důmyslně uzlíky plochu seřaďovali.

V prvé řadě bývala to vždy síť rybářská, nebo lovecká, ve druhé ozdobná. jakouž ženy pokrývaly hlavy, šje, ve třetí i ochranná, jakž dosvědčují podání o brnění drhaném z uzlíků, jež se tak těsně řadily jeden ke druhému, až utvořily pancéř. Provázký ku drhání brnění skroucený byly až ze 400 nití.

Rybářská síť zabíhá v obor řemesla, a plete se na strojích a v rámech zvláštních. První řemeslníci spokojili se asi s koly v zemi zaraženými ve vzdálenosti určitě.

Sítě, do níž se chytali i kanci, byla tak tenká, že ji mohl unést člověk jeden, a přece jí bylo lze obklíčiti celý les.

Austrálští rybáři pletli sítě bez uzlíků. Pozůstávalyť pouze ze samých smyček uměle splétaných a skroucených v oka.

Práce jejich asi dala základ smyčkováným tkaninám bez zadrhnutí uzlíků; i rozeznávají sluší dvojí způsob prací smyčkou vyvozených: uzlíčkovaných, kde se smyčka zadrhne, a smyčkových, kde v proplétání s jinými nalezá spojídlo.

Mylně označuje se tudíž názvem drhání i práce smyčkováná.

Dáváme ve „Škole“ naší přednost pracím drhaným uzlíčky před smyčkovánými, poněvadž z uzlíku se teprva vyvinula smyčka, a ze smyčky oko.

Práce smyčkováné jsou také ve provedení těžší, any zabíhají až v krajkové stehy.

Jelikož **zadrhnutí** je podstatou uzlíku, označují se práce uzlíčkované běžně: **drháním**.

Práce vyvozené uzlíky roztřídí se na dva hlavní druhy:

drhání ploché;

drhání kulaté.

Drhání ploché vytvořuje předměty, jejichž základem je plocha, půda.

Drhání kulaté opět předměty kulaté, jako: šňůry a šňůrky, z nichž buď vzory a plochy se skládají, buď již samy o sobě zdobí a slouží k účelům různým.

Předností prací uzlíčkovaných je, že se nerozdrhnou tak snadno, jako oka prací jiných, ale zase nemají oné pružnosti, jako na př. práce pletené jehlicemi.

Drhání ploché tvoří buď síťovou půdu, buď mřížkovanou. Síťovou půdou zoveme plochy, jež tvoří buď pravoúhlé čtverce, buď kosočtverce střídáním a proplétáním nití, upevněných ve skřížení uzlíčky.

Půda mřížovaná napodobí mříže.

Sítová půda dala základ pracím provedeným jehlou síťovou, jež se nazývají běžně: síťováním.

Sítování utvořilo si zvláštní říši v říši drhání a odštěpilo se od původního svého prvopočátku drhání.

Nenamítá se ničehož proti samostatnosti síťování, poněvadž síťovací jehla skutečně docílila toho, že uzlík ztrácí při ní drsnou povahu svou a plocha nabízí se oku mile v podobě tkaniny vzdušné, krajkové.

Přísně soudíce a roztrřídíjící, mohly bychom přisouditi síťování zvláštní odstavec pouze v síťování krajkové půdy pro prošívání. Jedině zde uzlík se ztrácí a tkanina vystupuje v popředí. Ve vzorovém síťování uzlíčky příliš se jeví oku, než aby byly s to uvésti v zapomenutí, že jsou drhané.

Majíce na zřeteli však v říši práce uznanou samostatnost síťování roztrřídíjeme si uzlovatinu na dva oddíly:

- a) **drhání;**
- b) **sítování.**

Drhání dáváme přednost, poněvadž je starší síťování, a že se mu nabízí uzlíky všeho druhu; síťování pak poukázáno pouze na uzlík jediný; síťovací.

Rozdíl mezi drháním a síťováním jeví se mimo to ještě v tom, že síťování uzlík svůj jedinou nití vytvořuje, drhání pak nejméně ve dvou.

Drhání.

Práce drhané kvetly a rozšířeny byly nejvíce ve starém Egyptě. Drhaly se ozdobné sítě na pokrytí hlavy v nitích jemných, hedbávných, zlatých i stříbrných, na které se navlékaly skleněné i pravé koraly, cety, ano které i drahocennými šperky ozdobeny bývaly.

Mimo Egypt těšilo se drhání rozkvětu velkému v Indii, kde podnes je v oblibě. Ženy indické nejen že drhanými sítěmi malebně zdobily hlavy, ale ve způsobu nákrčníků i šje jimi ověšely. Taktéž byly mistry-němi téhož umění Řekyně a Římanky starého věku.

Středověk ještě uvítal drhání v plném jeho rozkvětu a slávě; avšak nový věk nové práce nastolil, a drhání znenáhla mizelo s obzoru ženské práce ruční. Úpadek její setkává se s úpadkem krásy a vkusu v ženských pracích ručních vůbec, nastolením nesmyslů vyšívanych, jedním slovem: dobou copářskou.

Heslem dne začínala býti rychlost, nestálost, povrchnost.

Rychlost nazvána hospodářstvím s časem, ačkoliv nelze nám bohužel dokázati, jakého prospěchu toto hospodaření ženskému pokolení v oné době bylo přineslo.

Nestálost sklonila otrocky šiji svou pode jho tyranky módy a zavrhlá dnes, co slavila včera.

Povrchnost zatoužila po účincích okamžitých, výdatných, a honila se pouze za křiklavými pracemi, do očí takměř bijícími.

Drhání jsoucí prací pevnou ale pracnou, doznalo osudu starých. Přišlo v zapomenutí

Za našich dob, jak nám známo, zabývají se nejvíce ještě Španělky drháním, pak Itálky a Řekyně.

Nejsou to pouze síťované práce, jimiž Španělky dovedou malebně se pokrývati a haliti v závoje, šály a jiné okrasy, i hlavy i šje, nýbrž většinou drhané.

Drhání síťové v umění setrvalo. Vázaná síť je ve stavitelství okrasou plochy, kde se chce naznačiti znak pevného sloučení. Na nádobách je opět jiného rázu; naznačujet účel ochranného pokrytí ozdobného.

Drhání je prací velice užitečnou a vzdělávacím prostředkem učebním, kterého by škola zamítati neměla z ohledů paedagogických. Drhání uzlíků cvičí ruku, dává jí zručnosti a jistoty, tříbí smysl pro tvary a učí sestavovati z malé pomůcky různé vzory i předměty.

Je to práce umělá a zábavná, poměrně dosti rychlá, pevná, a přece krajkového rázu. V první řadě žádá ruky zručné, ve druhé trpělivosti.

Původně drhalo se pouze prsty, později přidružily se ku práci i různé nástroje výpomocné.

Nástroje se řídí druhem drhání.

Hlavními činiteli zůstávají však vždy prsty, a to zručné, obratné.

Nástroje.

Jsou to: háček, velký špendlík (spínadlo), jakým spínáváme šátky, menší spínadla ale silná, jehla pro šití, jehla pletací, člunek, vidlice, vochlička.

První nám jsou již známy, o druhých promluvíme vždy při popisu práce.

Poduška.

Hlavním výpomocným činitelem při drhání je dobře a přiměřeně zhotovená poduška, ku které se nitě nebo šňůrky napínají.

Poduška budiž obtížena těžkým základem, buď z olova, buď z pilin železných a j.

Tvar její musí býti ku předu připlochlý a míti podobu obdélníku.

Podušku lze objednat u truhláře, nebo čalounka dle udání; ale možno zhotoviti si ji i doma.

Podáme návod, kterak ji zhotoviti lze.

Opatříme si škatulku z lepenky silné, 18^{cm} dlouhou, 13^{cm} širokou, s krajem na 4^{cm} vysokým.

Lehká bednička této míry ještě by byla vhodnější, protože silnější.

Do krabice vložíme buď olovenou plotnu délky i šířky výše udané, aby se docílila tím tíže dostatečná.

Ostatní mezeru krabice nebo bedničky vyplníme otrubami pšeničnými. Naplnivše dutinu pokrejeme všechno rezným plátnem, na něž potáhneme povlak z látky vlněné, i z aksamitu. Dno potáhneme buď touže látkou, buď sukem černým, nebo koží.

Okolek ozdobíme buď vyšíváním, buď prýmkou, jenom ne okružíme, poněvadž by se nám nitě drhovací do něho zapletaly.

Aby byla poduška připlochlá, nutno pouze seříznouti krabici a dáti jí tvar tento, prve než se naplňuje tíží.

Na místě olovéné plotny můžeme obtížiti podušku železnými pili-nami, jakýchž lze koupiti v každé dílně zámečnické, a které promícháme taktéž otrubami.

Na povrchu podušky zabodneme dva silné špendlíky s paličkami velkými, za které opřeme si hned háček, aby byl po ruce při drhání, poněvadž jím vytahujeme nitě.

Po obou stranách podušky zabodáme si více spínadel: obyčejných i velkých, aby byly připraveny pro upevnění nití a oddělení jednotlivých skupinek.

Dobře je, dáme-li si středem od levé strany ku pravé zasaditi silný, ocelovaný drát, poněkud vyvýšeně od podušky, který by se po případě mohl buď otočiti zpět, anebo vytáhnouti, aby nepřekážel při drhání, kdyby se začínalo napínáním jiným.

Poduška může míti také tvar i kulatý i oblý.

Pak ať měří v průměru svém největším 25 % , v příčném 20 % a výška budiž 4—6 % .

Základem jest opět krabice lepenková a naplňuje se jako předešlá.

Některé práce do kola drhané, žádají si menší podušky kulaté. I zařídíme si podušku pro šití již těžší, abychom ji mohly použiti po případě i ku drhání, i ku síťování.

Látka.

Látkou pro drhání jest nit, každého vlákna a síly, předená i soukaná, pak kroucená i splétaná šňúrka a motouz. Předmět si určuje volbu nitě nebo šňúrky sám.

Nit.

Stočenina vláken jemných jest nit.

Nit, jakožto první výtvar umění lidského v textilu, sloučila se s obrazností člověka tak, že obraz o niti života táhne se skrze představy a báje všech národů i věků.

Řekové představovaly si život lidský v podobě nitě, kterou předou tři Parky: Klothe, Lachesis, Atropos. Jedna nit přede, druhá ji motá a svíjí, třetí ji ustříhuje.

Egyptané ctili nit také za obraz života.

Nit jest základem tkanin a různých splétanin, pevným spojidlem, a mimo to prostředkem ku pokrývání ploch při vyšívání.

Nit má velkou i čestnou úlohu v umění ženských prací ručních.

Seznaly jsme již v I. svazku, kterak z ní lze uplésti předmětů různých, potřebných pro ošacení těla, i ve II. svazku, kterak jest nápomocnou v ozdobě bytů i oděvu, ve III. svazku ocenily jsme ji za výdatné, pomocné spojidlo, ale ještě jsme se s ní blíže neseznámily.

Zůstavily jsme si pojednání o niti na svazek IV., abychom dílo postupně vedly k vyšším a vyšším třídám škol dívčích.

Známe tolikery druh nití, kolikery druh vláken.

Čtyři nitě však rozestřely vládu svou ve světě průmyslu a daly i dějinám civilisace nový směr. Jsou to: hedbáví, len, vlna, bavlna.

Lněnou nit zoveme přízí nebo nit přeznou; bavlněnou prostě bavlnou, hedbávnou hedbávím, z konopšho vlákna nití konopnou, z vlny prostě vlnou.

Pojednáme zde ve IV. svazku pouze o niti konopné a o hedbáví, zůstavujíce si pojednání o nitích ostatních na svazky další, aby jednotlivé knihy příliš nevzrostly.

K jedné hlavní niti přibeřeme vždy jednu z vláken méně světového jména.

Ku lněné niti přidružíme nit kopřivovou;

ku vlněné niti přidružíme nit lohovou (jutu);

ku bavlněné niti přidružíme nit kyjovky (Byssus);

ku hedbávné niti přidružíme nit konopnou.

Hedbáví.

Lesklá hedbávná nit jest znakem přepychu, říše její rozsáhlá a působnost na dějiny civilisace významná.

Dějiny nitě hedbávné sáhají až do šedého starověku. Z čínských dějepisných pramenů se objasnilo, že hedbáví již 4000 let před Kristem v Číně známo bylo. Zakladatelkou hedbávnictví nazývají Číňané císařovnu Sibinchi, kterou povznesli mezi dobré duchy, jménem Sienthan, „matka hedbáví.“

Z Číny přinesla v kalískách květiny, vajíčka bourcova a semena maruší čínská princezna 140 r. před Kristem do Kothanu, kam se provdala za knížete. Tak hedbávnictví z čínské říše, odkud pod ztrátou

života nikdo nesměl vajíčko nebo semeno vynésti, putovalo do říše sousední. Po 4000 letech první to jeho byl krok do světa.

Kothané učinili taktéž s hedbávím, jako Číňané.

Za šest století teprva opět to byla čínská princezna, jež provdávši se, přinesla hedbávnictví do Tibetu. Z neuzavřeného Tibetu putoval bourec dál a dále.

V VIII. století přinesli Arabové hedbávnictví do Španěl, ve XIII. století šířilo se už po Řecku a Itálii.

V Čechách kvetlo v r. 1780 až 1790, ale bohužel zaniklo, až opět v době novější se výroba jeho šíří.

Hedbáví nejen že úzce spoutáno jest s dějinami, ale lze o něm říci, že tvořilo dějiny samo.

Bylo příčinou válek, které římskou říši vedly na pokraj záhuby, příčinou rozkvětu říše francouzské a zase částečně přispělo ku zničení dvora pařížského za Marie Antonie, která kupováním cizozemského, lacinějšího hedbáví chtěla zmenšiti vydaje dvora a prohrála přízeň národa.

Hedbávná nit upředaná rozřídí se různým způsobem přádkla ve více druhů:

- a) Osnovová. Slouží za osnovu při tkaní.
- b) Útková. Jest při tkaní útkem.
- c) Poloviční útková. Jest útkem při tkaní tkanin polohedbávných, pak při soukání nití zlatých a stříbrných, i tkanin z téchže kovů.
- d) Kroucené hedbáví. Bývá i velmi silné, a upotřebuje se v prýmkařství na trísně, ve tkaní na brokáty a p.
- e) Hedbáví na pletení. Taktéž dobře kroucené a sesoukané, ale jemnější prvního.
- f) Krajkové hedbáví. Velice jemné, pro krajkování.
- g) Hedbáví šicí. Sesoukané ze 3—8 nití upředěných.
- h) Hedbáví pro vyšívání. Jen slabě spředené.

V obchodu lze koupiti v přádkách hedbáví uvedených písmeny: *d, e, f, g, h*, kteréžto druhy bývají označeny čísly nebo písmeny, jež určují jemnost nitě.

Hedbáví, jakéž se prodává v obchodě, a upotřebuje v ženských pracích ručních, jest známo v těchto druzích:

- a) Čalounické nebo otevřené. Jednotlivé nitě závitkové téměř prostě leží při sobě. Vyšívá se jím, a bývá i silnější i jemnější v niti a všech barev. Jinak nazývá se též trama čili osnovové.
- b) Šicí. Nit jest dvojnásobně sesoukaná, a různé síly, druhů, jakosti i barev.

- c) Hedbávi šicí pro květinářské práce zeleně žíhané, dvojnásobné.
- d) Cordonet, kroucené hedbávi. Hedbávi to třikráte soukané, naskrze kulaté a pevné nitě, různé tloušťky, šňůrce se podobající. Šije se jím na stroji, tamburuje, háčkuje, drhá, síťuje a p. V barvě černé i v jiných, jmenovitě krásně žíhané.
- e) Fantasie. Jest otevřené, nekroucené hedbávi jako čalounické, ale silné jako vlna berlínská.
- f) Filoselle nebo floret: zadní hedbávi, čili boura. Jest to taktéž otevřené hedbávi pro vyšívání. Ve všech barvách, ale méně krásných.
- g) Černé polohedbávi pro šití na stroji. Silnější nitě i v háčkování se upotřebují.
- h) Chappe zvané hedbávi poloviční ve všech barvách pro šití na stroji.
- ž) Dvakráte kroucené pro vyšívání na kůži i na jiných silných látkách, na prošívání a navlékání koralů ve všech barvách.

Surové hedbávi jest zažloutlé, lesklé. Má-li se barviti jest mu podobiti se různým propravám.

Hedbávi barvené nesmíme nikdy zuby trhati, ani do úst bráti, poněvadž při barvení bývá prosáknuto oloveným cukrem a různými těžkými přísadami, aby více vážilo, čímž se stává zdraví škodlivo a nebezpečno, aby se spojilo se slinami.

Hedbávi bývá smíšeno s bavlnou, nebo vlnou; to však těžko rozoznati neznalci.

Kupujeme-li hedbávi, musíme dobře věděti k jakému účelu je kupujeme. Nesmíme na př. koupiti hedbávi šňůrkové (cordonet), chceme-li jím šití, nebo šicí kroucené pro drhání třísní zvoliti, snad otevřeným háčkovati a hedbávím pro vyšívání síťovati.

V tom právě spočívá umění ženských prací ručních, aby se zachoval vždy ráz a sloh nitě, látky a práce.

O slohu prací vůbec pojednati zůstavujeme si na další svazky.

Pro pletení punčoch zvolíme hedbávi na pletení; pro háčkování hedbávi kroucené, kulaté, pro síťování a drhání taktéž.

Pro drhání jest hedbávná nit nejvhodnější; po ní se těší přízní drhaných vzorů nit konopná.

Nit konopná.

Konopí jest soudruh lnu, ale nemělo a nemá téže ceny, ani téže důležitosti.

Čínské konopí má vlákno, jež se leskne jako hedbáví. Konopí pochází z vnitra Asie, od pobřeží moře kaspického, odkud se rozšířilo po Malé Asii, Persku, Řecku, Rusku, Itálii, Germanii a zemích Slovanských, kde se pěstuje již od pradávných dob nejen pro vlákno, ale i k vůli oleji.

Jak dosvědčuje rukopis Královodvorský:

„Pleje děva konopě u panského sada . . .“
pěstuje se již dávno také v Čechách.

Nit konopná zvláště je působivá pro stáčení provazů, lan a plachet lodních.

Rozeznává se: konopí novozelandské, které vyniká pevností a leskem zvláštním, neobyčejným, konopí čínské, lesklé, a jiné druhy.

Ve starověku známo bylo vlákno aloe, které se sprádalo a podnes sprádá v krajinách tropických v nit podobnou konopí. I vlákno kokosníku dává jeden druh nitě na způsob konopné zvané Kairo. Rovněž z vlákna Ananasu a jiných i jiných rostlin se sprádá nit, která slouží k téměř účelům jako konopná.

Vlákno konopí je tužší a hrubší lněného, pročež také i nit konopná jest drsnější, ale pevnější.

Jakkoliv se zdá, žeby bylo lze hmatem poznati, zdaž to lněná, zdaž konopná nit, přece jest často mýlka možná.

Konopná nit se přede i jemná, i silná.

Pro drhání se vůbec doporučuje, poněvadž je tužší a nepodá se tak snadno. Kdo není velkým znalcem, ani nerozezná v obchodu přeznou nit od konopné.

Pracujeme-li okolek třísní k rezným látkám, jako: kobercům, pokrývkám a p., lépe zvolíme-li si konopnou nit ku drhání.

Nit konopná v ženských pracích ručních objevuje se mimo to ještě v motouzu, neb obecně zvaném špagatu.

Motouz přede se přímo z konopí v podobě šňůrky jako nit jednoduchá, ale nezkrucuje se. Toť podstatný rozdíl jeho od šňůrky.

I konopná šňůrka jest nám vítána ve pracích ručních, o čemž zmíníme se hned při umístění jejím.

Motouz jest různé síly, jakosti i barvitosti. Není-li barven, bývá zažloutlý, bělavý, i čistě rezný.

Totéž platí i o niti konopné.

Začínání.

Seznali jsme, že nám třeba ku drhání jediného uzlíku, nejmén nití dvou; poněvadž však teprva seřaděním uzlíků povstati může plocha vysvítá, že nám třeba takových nití tolik, kolik uzlíků se čítá n řadu jednu.

Dvě nitě zůstanou základem sloučeným v jedno, a vytvoří sku pinku pro uzlík.

Někdy sloučí se více nití ve skupinku, ale pak se přece mus rozdělit na dvě části. Menší sloučení nití nazveme chomáčkem, více chomáčků v jedno zdrhnutých p ř a d ě n k e m.

Nitě nesmí volně ležeti, aby se jimi sem a tam posunouti mohlo. nýbrž musí býti připevněny, aby se uzlíky dobře zadrhovati, a řady stejnoměrně drhati mohly.

Takové připevnění nití je možno dvojím způsobem:

- a) vytřepením;
- b) navázáním.

a) Vytřepením.

Látka ze na koncích vytřepí a nitě svislé jsou drhovacími. Tak se nejčastěji stává při lemu různých pokrývek, šátků, prádla domácího, a p.

Tu netřeba nám jiného, než předmět, který drháním ozdobiti chceme, dobře zatěžiti, a rovně vypnouti.

O tom více pojednáme při vázání třísní.

b) Navazováním.

Navazováním nití začínáme drhání, když chceme:

- a) drhati plochu předmětu jakéhokoliv;
- b) drhati ozdobné okolky a pruhy.

V prvním případě třeba nám připevniti nitě pouze ku podušce.

Ve druhém buď ku podušce, buď k lemu.

V obou způsobech jest tudíž předním činitelem připínání nití.

O připínání nití k lemu promluviti nám bude ještě při vázání třísní, pročež ihned přejdeme ku napínání druhému.

Každá drhaná práce musí míti kraj pevný. Lem už sám o sobě jest krajem a pevnou oporou práci; kde ho není, třeba jej napodobiti.

Tu jej zastupuje: silná, zdvojená nit, šňůrka, lýčka, řada řetízkových ok háčkovaných. To nazýváme oporou, čili nití základní.

Mluvíme-li tudíž o napínání, jedná se pouze o napínání této opory. Kdy chceme poukázati ku nitím drhovacím, nazveme to připínáním nebo upevňováním, zavěšováním.

O napínání.

Nit základní, nebo jinou oporu práce drhané napínáme vždy vodorovně přes podušku; nit vždy podvojně.

U levého kraje stranního přípevníme jeden konec ve smyčce silným špendlíkem, a pak klademe nit rovně ku straně pravé, kdež ji v téže poloze připneme jako na levé, a z tuha při tom ji napneme.

Drháme-li předmět větší, než obnáší šíře podušky, odměříme si tolik nití, kolik si žádá délka práce uší. Přebývající nitě navineme na klubíčko. Hlavní pravidlo jest, aby byla opora z tuha napnutá, a rovně tažena. Když jsme kus napnutý udrhaly, sejmeme práci hotovou, a zase napínáme zbývající nitě základní, a tak si počínáme, kus po kusu napínajíce, až je práce ukončena.

Pro motouz a vůbec silné drhovací konce, dobře použití za oporu železný drát, se kterého se smyčky uzlíků základních dobře smeknou.

O připínání nití drhovacích.

1. K opoře základní.

Na nit vodorovnou vážeme nitě drhovací jednou tak dlouhé, jak mají býti, a v půli je překládáme. Máme tak vždy 1 nit podvojně nepřetrženou. Nitě tyto podvojně uzlíky základními (viz obraz čís. 27. a) k opoře připínáme. Při drhání uzlíků pomáháme si háčkem.

Připínáme-li nitě do lýčky, nebo do řady řetízkových ok, vytáhneme je háčkem středem opory v polovici jejich a pak je zadrhneme.

Takto se připínají nitě k opoře, která utvoří pevný kraj. Někdy si však předmět nepřeje takového kraje, ano zapuzuje ho a tu napínáme nitě hned řadou uzlíků.

2. Připínání uzlíků bez opory.

Připínání nití řadou uzlíků můžeme provést ve tří způsobech.

A. V půli přeloženou nit v polovici zadrhneme do uzlíku smyčkového, a do kličky v přeložení zabodneme špendlík. Špendlíky pak tyto uzlíky připínáme ku podušce, a sice aby se rovně kladly po čáře vodorovně napnuté opory.

B. Zabodáme silné špendlíky s velkými hlavičkami do podušky v rovné čáře a kol nich klademe podvojně nitě. Drhajíce vzor, ihned současně kraj zadrhujeme anebo kol každého špendlíku dřívě uzlík okrajový udrháme.

C. Na každém přeložení podvojnou nití udrháme 1 uzlík jozefinský krašlící, a za smyčku jeho horní je připínáme ku podušce v rovné čáře. To utvoří kraj ozdobný.

Kolik nití připínáme.

Nití drhovacích připínáme tolik, kolik si jich žádá délka, nebo šířka předmětu, anebo vzor. Zde se řídíme témitěž pravidly, jako při začínání ok v pletení, nebo v háčkování.

Vzdálenost nitě ode druhé.

Rozhodujícím činitelem u připínání nití je vzdálenost jednoho uzlíku ode druhého, čímž se určuje povaha pŕdy i vzor.

Při vzorech bývá vzdálenost uzlíků vždy výtčena a z prací udrhaných se snadno odměřiti dá; avšak zde rozhoduje také síla nitě, a proto přece jest nutno drhačce znáti některých pravidel.

Pamatujme si:

- a) Čím hrubší a silnější nit, tím jest třeba větší vzdálenosti uzlíků.
- b) Připínáme-li přaděnka nebo chomáčky nití, musíme vždy dbáti větší vzdálenosti, než při niti podvojně, poněvadž se pak nitě chomáčku rozvádějí ve vzor. To se nejvíce přihází při drhání okolků.
- c) Čím vzdáleněji uzlík od uzlíku klademe, tím řidší je vzor; čím těsněji se k sobě řadí, tím hustší je vzor. Viz obraz čís. 4.

Týž vzor napnut ve vzdálenosti $\frac{1}{2}$ $\%_m$ měl by tvářnost jinou, a na 1 $\%_m$ napnut, žádal by si silné nitě, anebo by utvořil síť volnou.

Určitých pravidel zde nelze dáti, žádných mezí vytknouti.

Při některém vzoru se řadí uzlík k uzlíku při základu, a pak přece se utvoří plocha řídká. Zde se více nití spojilo v chomáčky.

I nemůžeme jinak než prositi, aby každá pracovnice vzor si dřívě udrhala ze silné nitě a pak dle předmětu, který drhá, určila si vzdálenost jednoho uzlíku základního ode druhého.

Oddělování uzlíků.

Každou nit podvojnou, připevněnou ku podušce, musíme oddělití a přesně ohraničiti na místě patričném špendlíkem, aby se neposunula. V této poloze musí zůstati nitě po celou práci, proto se i v řadách připínají ku podušce, aby se plocha nekřivila a vzor nestahoval.

Špendlíky připínáme poněkud ležatě, nikdy zpříma je nestavíme, poněvadž by se při každém trhnutí nití snadno vytáhly.

Hlavně musí arci zůstati míra v oku, a také se po prvých 2—3 řadách nitě již samy kladou v čáru rovnou; ale kde drhačka se probřeší, utvoří na nitích výdutky.

Jako při pletení i háčkování jest nám dobře si promysleti, jak silná jehlice k jaké niti, tak při drhání jest **důležité**, určití si vzdálenost uzlíků. V drhání začínání jest však ještě důležitější, nebo chybu zde učiněnou, těžko lze napravití více.

Na dobrém napnutí, seřadění a roztrídění uzlíků, spočívá zdar celku.

Dobrý základ, pevná budova, zdařilá práce.

Provedení práce.

Nitěmi drhovacími drháme prsty, pomáhající si při tom háčkem u vytahování nití, a jehlicí nebo špendlíkem silným při umísťování jich na místo patričné. Dojde-li nám nit při práci navazujeme ji uzlíkem tkalcovským. Dbáti však dlužno, abychom nenavazovaly vždy v jedné a téže řadě na nitích všech, ale střídavě toto navazování prováděly.

V průběhu práce rozhoduje opět vzdálenost řady od řady, jako u připínání vzdálenost uzlíků. I to se při vzorech udává. Obyčejně však podmiňuje tuto vzdálenost, kde si vzor sám ji neurčuje, mezera od uzlíku k uzlíku u připínání.

Ukončení práce.

Ukončivše práci, buď nitě prostě za třepení splývati zůstavujeme, buď je kol nitě napnuté vodorovně těsně pod řadu poslední obdrháváme, a pak ustříháme, anebo je zapošijeme. Předmět sám si určuje způsob zakončení, a díky tomu, že se uzlíky nedrhnou jako oka, jest zde ukončení vždy pevné.

Ostatní pravidla, jež souvisí se vzorem, popíšeme současně při popisu práce další.

Skráceniny.

- řd. = řada.
uzl. = uzlík.
spj. = spojovací.
přp. = připojovací.
lm. = lemovací.
ob. = obyčejný.
přem. = přeměna.
uzl. sm. = uzlík smyčkový.
uzl. smčn. = uzlík smyčkovaný.
žebér. = žebérko.
vzd. = vzdálenost.
přip. = připínání.
uzl. tkl. = uzlík tkalcovský.
uzl. zadr. = uzlík zadržovaný.
chom. = chomáček.
přd. = přadénko.
uzl. křž. = uzlík křížový.
skup. = skupinka.
uzl. svz. = uzlík svazovaný.
uzl. šňr. = uzlík šňůrový.
uzl. řet. = uzlík řetězkový.
uzl. čln. = uzlík článkovitý.
podv. = podvojný.
pl. = plochý.
kn. vkl. = konec vkladný.
pol. = poloviční.
hl. = hladký.
obr. = obrácený.
uzl. žeber. = uzlík žebérkový.
uzl. zákl. = uzlík základní.

Drhání ploché.

Drhání ploché jest základem drhaných ploch, které po způsobu tkaniny tvoří látku prolamovanou.

Jedny a tytéž nitě se tu splétají a spojují pomocí uzlíků, které pletivo zadržují a tvar plochy různě mění.

Plocha drhaná se tvoří:

- a) střídáním nití a rozváděním jich v kosém směru.
- b) drháním uzlíků v řadách posuvnutých.

○ střídání nití.

Kdybychom drhaly vždy jedny a tytéž nitě, utvořily by se nám řádky uzlíků; šňůrky. Chceme-li udrhati plochu, nutno tudíž nitě střídati, totiž: rozváděti je sem a tam ve směru kosém.

Nitě takto se skřížují, propletou a utvoří plochu. Střídání nití nazýváme přeměnou.

○ přeměně nití.

Přeměna nití takto se provádí: Rozdělíme skupinky na 2 díly; pravá polovina nití skupinky první, sváže se s polovinou levou skupinky druhé. To je obyčejné střídání nití, a základní.

Jiný způsob vpadá již do drhání vzorů, o čemž dále.

○ drhání uzlíků.

Uzlík drháme, připojujíc jednu nit ke druhé ve vzdálenosti určené. Uzlíky drhané plochy jsou vesměs uzlíky připojovací.

Rozváděním nití tvoří se řídká tkanina, drháním uzlíků pevná.

Již střídání nití samo vede nás k tomu, že se musí klásti uzlíky v řadách posuvnutých.

Kterak si počínáme, drhající uzlík, má opět na plochu jiný účinek. Vzdálenost jednoho uzlíku ode druhého určuje tvar plochy.

Plocha může býti trojího druhu:

- a) prolamovaná,
- b) síťová,
- c) mřížovaná.

a) Prolamovaná.

Prolamovaná plocha se tvoří, když řady uzlíků se téměř stýkají, anebo na malé poznání od sebe se kladou.

b) Síťová.

Půda síťová se tvoří, když uzlíky vzdáleněji v řadách se kladou. Největší vzdálenost jedné řady ode druhé bývá na 2 %, nejmenší na $\frac{1}{2}$ % . Zde rozhoduje nit a předmět.

Nitě kosou polohou utvoří hrany čtverce s úhlu, a půda se podobá kosé síti.

c) Mřížovaná.

Při obou prvních způsobech tvořil řadu s pravidla jen jeden uzlík. Kde se kladly dva, bylo to již za účelem vzoru. Zde tvořiti ji však musí alespoň dva nejméně.

Uzlíky udřhané na těchže nitích přede střídáním jejich, obdrží podobu sloupečku, šňůrek, a posuvnutím řady, utvoří se mezery podobny mřížování.

Tímto trojím způsobem půdy drhané tvoří se již současně i její vzor. Drhání ploché jest tudíž vždy vzorové.

0 vzorech.

Vzory drhané nevyvozují tolik různých tvarů, jako jich docíliti lze pletením, nebo háčkováním; tím neztrácí však ani na ceně své, ani na kráse.

Všechno co povědino bylo o tvoření půdy drhané, platí i pro vzor, poněvadž týž právě je hlavní podmínkou půdy.

Vzory drhání plochého lze vyvoditi na způsob všeliký, a sice:

- a) nepravidelnou přeměnou nití;
- b) drháním dvou i více uzlíků v řadě jedné;
- c) druhem uzlíku;
- d) sloučením více skupinek v chomáčky, chomáčků v přádenka, jakož i rozváděním chomáčků a přádenek na skupinky. = Sloučením i rozváděním nití;
- e) vypouštěním -nití;
- f) vzdáleností různou jedné skupinky ode druhé;
- g) seřaďováním uzlíků ve skupiny a tvary vzorové;
- h) přeměňováním uzlíků v řadách;

2) na půdě udrhané tím neb oným uzlíkem, seřaďováním jiného druhu uzlíků buď v kostku, buď ve čtverec, buď v pruhy a t. d.

Prvé druhy vzorů od *a* až do *d* čítají se ke vzorům jednoduchým, ostatní ku složitým. Prvější tvoří pouze vzorovou půdu, při druhých vyvozuje se vzor na půdě vzorové. Proto také patří ke vzorům jednoduchým i vzorová půda všech tří způsobů.

Veškerá krása práce zakládá se na pravidelném střídání nití a na drhání uzlíků úhledných.

Přirovnávajícím vzory háčkové s drhanými snadno vstoupí na rozum, odvozovati jich od těchto. Háčkování, jsoucí prací přenášivou, zvítězilo, a drhání ustoupilo, vymizevši takorůzka s obzoru ženských prací ručních.

Jest to pravý háček! Všechno se na něj zachytne. Není bezmála práce, kterou by nebylo přitáhlo háčkování do říše své, anof zabíhá i v krajkování pomocí různých lýček a šňůrek.

Chceme-li si sestaviti vzor pro drhání, snadno nám z háčkování jej vyvoditi malým namaháním.

Dílo naše, jež má býti školou, nesmí ničehož pomíjeti, co si bylo pojistilo dějinného práva v práci, ale nesmí se příliš rozšířiti, a do podrobnosti zabíhati, aby se nezdražilo. Zručné učitelky dovedou si sestaviti vzorů dosti po malém tomto návodu; mimo to podáme k vůli celku zaokrouhlenému od každého způsobu vzorování aspoň jeden pro ukázkou.

I.

Jednoduché vzory.

a) Vzor půdy prolamované.

Vzdálenost skupinek při napínání na tolik $\frac{m}{n}$, kolik jich zaujme skupinka, což se určiti dá pouze silou nitě.

1. řd. Dvě a dvě skup. podv. nití se spojí, a ze 4 nití 1 uzl. podv. pl.

2. řd. Přeměna nití obyčejná, a opět 1 uzl. podv. pl., který dosahuje k uzl. 1. řd. tak těsně, jak tomu připouští vzdálenost skup.

Tak se pokračuje.

Tento vzor pracován jest v celých skupinkách. Lze jej drhati jinými uzl. příp. i v nitích.

Každý jiný uzlík dá půdě jiný vzhled.

b) Vzor půdy síťové.

Pracujeme-li vzor půdy prolamované v mezerách větších, jak :
toho žádá půda síťová, opět jsme utvořily jiný tvar plochy.

Vzor síťový.

Vzdálenost skup. na 1 %.

1. řd. 2 a 2 nitě spojíme uzl. sm.
2. řd. Přem. ob. Opět 2 a 2 nitě uzl. sm. Vzdálenost uzl. od uzl. totiž řd. od řd. též, jako u základu: 1 %.

Tak pokračujeme.

Oběma řadama utvořila se nám mezera podobna oku síťovému
Má-li býti půda síťová řídkší, klademe uzlíky v řadách vzdáleněji od sebe
když hustší, opět blížeji.

Pravidlem pro síťovou půdu jest:

1. vzdálenost 1 skup. ode 2. u připínání, podmiňuje
vzdálenost řady od řady.

2. uzlíky musí se v každé řadě půdy síťové klásti
v jednom a též směru, jako po čáře, a první rozměr
udržeti po celou práci.

Uzlík můžeme zvoliti jakýkoliv z přp.

Drháme-li podv. uzl. pl. nutno vzíti 4 nitě pro jeden.

Spojujeme nejen nitě, ale i skupinky ve síťovou půdu.

c) Vzor půdy mřížované.

Rozeznáváme dvojí: hustě mřížkovanou a řídkou.

1. Hustě mřížkovaná.

Vzdálenost skup. při napínání znázorňuje obraz čís. 4., jakož
i vzdálenost uzl. v řadách.

1. řd. Na nitích 2 skup. vždy dva podv. uzl. pl.
2. řd. Přeměna nití ob. Na 2 a 2 skup. vždy 2 uzl. podv. pl.

Druhou řd. se pokračuje.

2. Mřížování řídké.

Skup. se napnou ve vzdálenosti $\frac{1}{2}$ %.

1. řd. Z podv. nitě prvé skup. udrháme 2 nebo 3 uzl. šňůr. dle
tenkosti nitě. Uzl. musí zajmouti $\frac{1}{2}$ % a tím se řídíme zdaž
2 zdaž 3 vystačí.

2. řd. Přem. ob., a opět se dvěma nitěma týž počet uzl. šňůr., jako v 1. řd. Uzlíky 2. řd. zapadnou do středu mezery $\frac{1}{2}$ % při napínání zůstavené. Vzor se opakuje od řd. 2.

Lze jej drhati i jinými uzl. přp. podv. drhanými. Každý se dobře hodí.

d) Vzory nepravidelnou přeměnou nití.

Nepravidelná přeměna nití se koná:

1. Skřížením nití.

Dvě řady ndrháme vzoru síťového, načež ve 3. řd. skřížujeme nitě takto: levý díl 1. skup. přes pravý položíme od levé ruky ku pravé. Tak učiníme u každé skup. a pak spojujeme vždy: vrchem položenou nit se spodní, skup. vedlejší, tudíž: 1. se 4., 3. se 6. — Přeskočíme tak čísla 2.

Toto skřížení nití lze provést i od pravé ruky k levé, totiž položením nitě pravé 2. přes levou 1., 4. přes 3. a t. d.

Ve vzoru můžeme také položení nití střídati, jednou s levé strany, podruhé s pravé strany nit křížující.

Pak opět přes tuto řadu skřížení nití ndrháme 2 řd. půdy síťové, a tak stále.

Volno nám též řady půdy rozmnožiti a drhati nejen 2, ale 3 i 4 řd.

2. Propletením nití.

Dvě řady síťového vzoru.

3. řd. Každou skup. rozdělíme na 2 díly a ze 2 skup. 4 dílů učiníme jedno skupení. Se všemi čtyřmi upleteme dvakrát čtyřpramenový pletenec, od ruky levé, tak že oba díly 1. skup. přijdou na pravo na místo skup. 2., načež zase dvě a dvě nitě spojujeme uzl., řadice je těsně ku pletenci, jakož i volný pletenec bezprostředně přiléhá ku řd. 2.

4. a 5. řd. jako 1. a 2.

Od 3. řd. opět se opakuje vzor.

3. Ob jednu řadu.

Pravidelně se koná přeměna nití v každé řadě; koná-li se ob jednu řadu, tvoří se tím vzor na půdě jakékoliv.

a) Dirkovaný.

Udrháme 2 nebo 3 řd. síťového vzoru.

4. řd. Na každé skupince od uzl. ve vzdálenosti přesně vytčené a celou řadou i vzorem držené udrháme ještě 1 uzl., tak že každá skup. má 2 uzl., ale ve 2 řadách. Vzdálenost uzl. od uzl. musí souhlasiti ve vzdálenosti uzl. v řadách ostatních síťových.

5., 6. a 7. řd., jako 1., 2. a 3.

Pak se vzor opakuje.

Sám o sobě tvoří vzor slušnou vložku, skrze kterou lze provlékatí stužku.

b) Obloučkový.

Vzat se sítky ozdobné z XVII. století.

Vzdálenost skup. při napínání $8\frac{m}{m}$ až $1\frac{q}{m}$ v niti silné.

1. řd. Ze 4 nití dvou skupinek vždy 1 uzl. podv. pl.

2. řd. Přem. ob., a opět ze 4 nití 1 uzl. podv. pl.

Vzdálenost řad od sebe $\frac{1}{2}\frac{q}{m}$, až $7\frac{m}{m}$.

3. řd. Obě pokrajní nitě, se kterými jsme drhaly kol vkladných, položíme do obloučku, a zachytíme je po stranách špendlíkem na $2\frac{m}{m}$ až na $3\frac{m}{m}$ od nití vkladných, načež opět těmitěž čtyřmi nitěmi udrháme ve vzdálenosti od uzl. řd. 2. na 7— $8\frac{m}{m}$ opět 1 uzl. podv. pl. Obloučky nesmí se stáhnouti do uzlíku, ale pěkně se klásti.

4. řd. Přem. ob. a vždy 1 uzl. podv. pl. ze 4 nití.

5. řd. Jako 4.

6. řd. Jako 3. a tak se pokračuje.

Jest velice krásný, a zvláště pro drhání čepečku vhodný.

4. Křížováním řádkovým.

Vzdálenost skup. při napínání: mezi 1. a 2. je mezeza $1\frac{m}{m}$, mezi 2. a 3. $2\frac{m}{m}$, mezi 3. a 4. $1\frac{m}{m}$. Tak se střídavě pokračuje, aby na př. mezi 4. a 5. opět byla $2\frac{m}{m}$.

1. řd. Dvě skup. v mezeře $1\frac{m}{m}$ se drhají uzl. podv. drhnutím buď: čln., řet., šňúr., a j. Udrháme vždy 6 uzl. v jedné řadě, a zase přeskočivše mezery $2\frac{m}{m}$ se dvěma skup. v mezeře $1\frac{m}{m}$ udrháme 6 uzl. těch nebo oněch.

2. řd. Řádek 1. položíme přes 2., 3. přes 4. a t. d. Po přeložení skříženém spojujeme uzl. sm. nebo podv. pl. 1. se 4., totiž: vrchem kladený s nejbližším spodním. Uzlík, který skřížení

spojuje, musí se široce rozložit, aby vyplnil mezeru $2\frac{m}{m}$, a nitě urovnati.

3. řd. Spojené skup. rozdělíme ve dvě a máme opět 2 a 2, se kterými drháme jako v 1. řd. Tak se drhá stále.

e) Drháním dvou i více uzlíků v řadě jedné.

Tento způsob seznaly jsme již při vzoru mřížovaném; avšak lze takto ozdobiti i vzor síťové pudy. Tamo se jim vytvořovala půda, zde vzor.

Podvojný vzor.

Vzdálenost skup. na $1\frac{m}{m}$, vzdálenost řad na $8\frac{m}{m}$.

1. řd. Ze dvou skup. vždy 2 uzl. podv. pl.
  2. řd. Přem. ob. Opět ze 4 nití 2 uzl. podv. pl. Krásně vypadá, drhán-li ze 2 skup. ze 2 uzlů svazovaných.
- Lze takto drhati i více uzl. v jedné řadě.

f) Druhem uzlíku.

Veškerá krása drhané práce zakládá se téměř na uzlíku pravidelně drhaném, a vzhled její na tvaru jeho. Každý jiný uzlík dá tudíž vzoru jinou podobu a proto lze jedním a tímže střídáním nití, udrhati tolik vzorů, kolik uzlíků umíme.

Nejvíce krásí plochu uzlíky: jozefinský, podvojný plochý, dvoukřížový, obroučkový.

Půda udrhána z uzlíků jozefinských jest velice bohatá ve vzoru. Zde netřeba žádného popisu zvláštního.

II.

Složitě vzory.

g) Sloučením i rozváděním nití.

Vzdálenost skup. i řd. na $\frac{1}{2}\frac{m}{m}$.

1. řd. Ze 2 a 2 nití uzl. obroučkový.
2. řd. Přem. ob. a zase ze 2 a 2 nití uzl. obroučkový.
3. řd. Jako 2.

4. řd. Ze 2 podv. nití, tudíž ze dvou skup. 1 uzl. jozefinský, těsně při uzl. řd. 3.
5. řd. Z prostředních dvou nití uzl. jozefinského 1 uzl. obroučkový, při ostatních nitích přem. ob. a zase 1 uzl. obroučkový.
6. řd. a 7., jako 2. a 3.

Od 4. řd. se pokračuje dále.

Toto sloučování a rozvádění lze konati i ve více skup. a více uzl. drhati v téže řadě, a každým druhem uzl.

h) Vypouštěním nití.

Vzdálenost skup. na 1—2^m/₁₆; řad taktéž.

1. řd. Ze 2 a 2 nití uzl. jakýkoliv.
2. řd. Přem. ob. a zase ze 2 a 2 nití uzl.
3. řd. Jako 2.
4. řd. 8 uzl. vždy v jedno skupení si oddělíme špendlíkem; první nit skup. 1. se vypustí, taktéž druhá nit skup. 8. V ostatních přem. ob. a vždy 2 a 2 se spojí uzl. Uzl. je ve spojení 1. po 7. Tak po celou řadu ve všech skupeních učiníme.
5. řd. Opět první nit od uzl. krajního ve skupení vypustíme a 2 od uzl. posledního. Nyní je v řd. uzl. 6.

Takto drháme, až v každém skupení jsme vypustily nití 7 po obou stranách jeho a máme v něm uzl. jeden.

Pak začneme od řd. 1. drhající s přem. ob. řd. uzl. a pokračujeme.

Nitě vypuštěné tvoří paprsky ve vzoru půdy, a mohou se ozdobiti 1 nebo dvěma uzl. sm. krás., ano i perlemi navlečenými.

Jinak se může změnití vzor takto:

S nitěmi vypuštěnými udrháme čítající 2 a 2 krajní za drhovací a ostatních 10 za vkladné 2 podv. pl. uzl. anebo 1 jozefinský. Uzlíky musí býti v jedné čáře se 4. nití vypuštěnou. Pak nitě rozvedeme a urovnáme jak se kladly dříve, aby se s místa svého neposunuly, a drháme od 1. řd.

Anebo upleteme z nití vypuštěných pletenec plochý, a pak buď začneme od začátku vzoru, buď od 1 uzle rozvádíme je v plný počet původní, přibírajíce nitě, jak jsme je byly vypouštěly dříve.

Aby paprsky byly kratší, což nutno při niti silné, odečteme na skupení méně uzl., ale vždy počet sudý.

Zde má vymýšlivost pole široké.

Jiný vzhled by měl vzor, kdybychom tak nitě přibíraly, jak jsme je vypouštěly a uzl. vedly od jednoho teprva k celé řadě.

Jediný tento vzor skrývá v sobě mnoho jiných.

2) Vzdáleností skupinek.

Napínáme-li skupinky nití ve stejně odměřené vzdálenosti, utvoříme buď půdu síťovou, buď mřížovou, buď prolamovanou.

Střídáme-li vzdálenost u připínání řídíce se při tom rozpočtem, vyvodíme vzory řadové, pruhové.

Zručné drhače lze si jich sestaviti velmi mnoho. Podáváme jeden na ukázkou. Udrhavši jej pozná pracovnice že jí lze řídit se zde vzory pletenými i háčkovanými.

Vzor pruhovaný.

K nití základní připínáme vesměs nitě podvojně v polovici přeložené z jedné.

1 podv. nit u kraje, druhou tak daleko od ní, mnoho-li obnáší rozměr uzl. základ. Takto napneme 5 nití podv. Pak ve vzdálenosti $\frac{3}{4} \%$ opět 1 podv. nit; takto: 2. a 3. Pak začneme čítati ode 2. z prvních pěti nití, poněvadž 3. ze tří, už je první z pěti.

Máme totiž tři mezery po $\frac{3}{4} \%$ a před 1. i za 3. vždy je 5 podv. nití.

1. řd. Podv. nitě se rozdělí a přem. ob. udrháme na pěti nitích těchto uzl. kterékoliv, ale podv. drhnutím, tudíž na př. čln., řet., šňůr, a t. d. Na dvou podv. nitích oddělených mezerou $\frac{3}{4} \%$ jozefinský uzl., široký, aby zabral mezeru, A tak po celou řadu.

2. řd. 3. a 4. Pracují se pouze v pěti nitích podv. a sice přem. ob. se drhá půda prolamovaná.

5. řd. V pruhu prolamované půdy se 1. a poslední nit při přem. ob. zbylá připevní k nitím podv. od uzl. jozefinského dvěma podv. uzl. smyč., s ostatními se drhá řada jako výše.

6. řd. 7., 8., jako 2., 3., 4.

9. řd. Pod uzlík jozefinský zase týž uzl., v pruhu se drhá řada půdy prolamované.

Od 2. řady se vzor opakuje.

k) Seřadováním uzlíků.

Na půdě vzorové odečteme si několik uzl. ve skupení, ve kterém opět různým seřadováním sestavujeme tvary. Drhají se obyčejně uzl. sm., protože tyto lze snadno vésti na místo ve vzoru patřičné a poněvadž zde uzl. jediné nezdobí, ale vyniknouti má skupení vzorové.

1. Vzor výdutkový.

Vzdálenost skup. při napínání na $\frac{1}{2} \%$.

3 řady síťového vzoru, uzl. sm. ve vzdálenosti řd. na $\frac{1}{2} \%$.

4. řd. Vždy 2 skup. se spojí uzl. sm. ve přadénko.

5. řd. Přadénko se rozdělí na 4 chom. nebo nitě, které utvoří skupení vzoru. Obě krajní se vypustí a střední dva se na niti, každý sám o sobě, ozdobí uzl. sm. od řd. 4. na $3\frac{m}{m}$ vzdáleně.

Tak po celou řadu.

Vzdálenost řad $3\frac{m}{m}$ potrvá nyní, až ji přeměníme.

6. řd. Nyní se udrhá opět na obou krajních nitích 1 uzl. sm. ozdobný a střední 2 se spojí. Uzl. této řady musí býti v jedné čáře. Máme ve skupení vzoru vždy 3 uzl.

7. řd. Střední svazeček od uzl. se rozdělí na dva díly a na obou se udrhá 1 uzl. sm., ozdobný krajní se spojí s krajními skupení vedlejšího, tak že nyní je řada celá nepřetržitě svázaná.

8. řd. Opět si odečteme skupení 3 uzl., ve kterém se pracuje.

Střední ozdobené díly se spojí. Uzl., který spojoval řadu nepřetržitě, na 2 se rozdělí a tyto díly se ozdobí uzl. sm.

Opět jsou 3 uzl. ve skupení.

9. řd. Ozdobené díly krajní visí prostě, střední uzl. se na dva rozdělí a každý díl ozdobí 1 uzl. sm.

10. řd. Dva krajní díly prosté sloučí se s ozdobenými středními v 1 uzl.

11. řd. Nítě od uzl. jednoho každého se na 2 skup. rozdělí, a na každé udrhá se 1 uzl. sm., ve vzdálenosti na $\frac{1}{2} \%$.

12. řd. a 13. Vzor síťový jako v prvních tří řadách. Od řd. 4. se vzor pak opakuje, ale slučují se jiné 2 skup. po působu přem. ob., tudíž: pravá z prvního skupení vzoru, s levou ze druhého vedlejšího. Má-li zdobiti vzor okolek třísni, ukončí se řd. 10., z jejíhož uzl. vybíhá pak třepení třísně.

2. Vzor čtverečkový.

Mezera uzlíků u připínání: $5\frac{1}{2}$, mezera řad: $3\frac{1}{2}$.

Tři uzlíky tvoří při tomto vzoru skupinu pracovní. Po celé řadě se tudíž opakuje vždy ve 3 uzlíkách, co zde udáno v řadě jedné.

Udrhavše řadu začáteční uzl. sm., začneme takto pracovati vzor vesměs uzl. sm.

1. řd. 1 uzl. se přeskočí, 2. a 3. se na 2 díly rozdělí. Pravý díl 2. uzl. s levým třetího se spojí uzl. sm. Postranní dva díly se vypustí.
2. řd. 1. uzl. přeskočený opět se přeskočí. Uzlík mezi nitěmi vypuštěnými se na 2 díly rozdělí a na obě strany vždy 1 díl s nitěmi vypuštěnými 1. řd. se spojí.
3. řd. Uzlíky tři, i přeskočený v 1. řadě, rozděl každý na 2 díly. S přibráním pravého dílu od uzlíku vynechaného v 1. řd. ze skupiny 1. a levého od uzl. vynechaného v 1. řd. ze skupiny 2., udrhají se vždy 3 a 3 uzl., pode dvěma řd. 2. s přem. ob.
4. řd. Opět odečteme si ony 3 uzlíky pro skupinu, a každý rozdělíme na 2 díly. Díl levý 1. uzlíku vypustíme a díl pravý 3 uzl., vypustíme taktéž. S ostatními 4 nitěmi ob. přem. nití udrháme vždy 2 uzl. v jedné skupině.
5. řd. 2 uzlíky řd. 4. rozděl, a pravý díl uzl. prvního s levým druhého spoj. Nitě ode 2 uzlíků řd. 4. se vypustí. Nitě vypuštěné z řd. 4., a sice: levá s pravou se spojí.
6. řd. Uzlík ve čtverci poslední se přeskočí, uzl. udrhaný z nití vypuštěných řd. 4. rozděl na 2 díly a na levo i na pravo každý díl spoj s vypuštěnou nití řd. 5., předešlé totiž.
7. řd. Oba uzlíky za přeskočeným rozděl na 2 díly a s přibráním nití uzlíku přeskočeného v 6. řd. na levo i na pravo udrhej 3 uzl., pode dvěma přem. ob.

Tři a tři uzl. tvoří opět skupinu vzorovou.

8. řd. Tři uzlíky rozděl každý na 2 díly. Levý prvního vypust a pravý třetího taktéž. S ostatními nitěmi udrhej dva uzlíky.
9. řd. Oba uzlíky rozděl ve dva díly, pravý díl 1. uzl s levým 2. uzl. spoj, a druhé dvě nitě vypust; z vypuštěných v 8. řd. dvou nití: jedné od 3. uzl. řady 7. v 1. skupině, druhé od 1. uzl. řd. 7. ve 2. skupině udrhej uzl. sm.

Od řady 6. opakuje se vzor dále.

Kdyby měl tvořiti vložku nebo okolek třísní, ukončí se řadou 9. a uzavře se takto:

Pro okolek třísní.

10. řd. Uzlík, udrhaný z nití vypuštěných v řadě 9. se vypustí, uzlík ve čtverci poslední se na dva díly rozdělí a s nitěmi na levo i na pravo od něho vypuštěnými v řd. 8. se spojí ve 2 uzl.
11. řd. S prom. ob. nití uzl. po celé řadě.
12. řd. Dva a dva uzl. se spojí a utvoří bohatou třísní.
Vložka uzavře se řd. 11. tím neb oným způsobem.

l) Přeměňováním uzlíků v řadách.

Drháme-li jedním a tímže uzlíkem vzor, má vždy týž vzhled, jaký tvar uzlíku se mu dává, ať už kterýmkoliv druhem uzlíku vzor pracujeme.

Přeměňujeme-li druhy uzlíků v řadách, tvoří se při stejném vzoru pŕdy, přece vzorové skupinky. Jsou to vždy pruhovité ozdoby, jako v háčkování i ve pletení se tvoří střídáním řad jednoho vzoru. Zde má vymýšlivost volné pole a snad nejvíce se dá takových vzorů sestaviti i méně čilou obrazností nadané pracovnici.

Vzor pecičkový.

Vzdálenost skup. při napínání libovolná, dle toho jaká má býti vzorová pŕda, jen se musí i řady v této vzdálenosti klásti.

1. a 2. řd. Udrhá se uzl. svz.
3. řd. Přem. ob. 2 uzl. šňŕ., nebo čln.
4. řd. jako 3.
5. a 6. řd. jako 1. a 2.

To je pouze ukázka. Pracovnice nechť si určí sama druhy uzl. i počet řad.

m) Na pŕdě vzorové seřaďováním jiných způsobů uzlíků.

Tento druh vzorů je nejtěžší.

Bez obrazce popsati jich nelze, ale předlohou vzorů háčkových i pletených snadno si je sestaví zručná drhačka.

Na př. Pŕda prolamovaná, a na ni v určitém rozpočtu vzdáleně vystupují kostky, křížky, pruhy kosé a p. Z uzl. bohatých udrhaných z pŕděnek sloučených v seřaďení vzorovém.

Krásný a bohatý je vzor tento:

Pŕda prolamovaná udrhána je z podv. pl. uzl. Na ní v mezeře šířky na 6 uzl. vystupuje skupinka 4 uzl. jozefinských do kříže sestavená:

nejprve 1., pak 2. a zase 1. Vedlejší taková skupinka opět má vždy 2 a 2 uzl. žebér. pl. v témže sestavení.

Pak přes to na 3 řady půdy a zase nade skupinku z uzl. jozefinských z uzl. žebér. pl. a opáčně.

Nelze nám podati zde více než návodu, poněvadž by celá kniha sotva stačila pro drhané vzory, kdybychom se o nich šířeji rozepisovati měly. Dočkáme-li se vydání druhého, postaráme se o dobrou vyobrazení vzorů.

Drhání ve dvou i více barvách.

Drháme-li vzor ve dvou barvách, napneme vždy několik nití v jedné a zase několik ve druhé barvě, ano také můžeme stupňovati jednu barvu až k nejjasnější a podobně.

Vzor náš na obrazci čís. 4. proveden je ve dvou barvách. Napnulo se vždy: 4 hedbávné nitě barvy světlomodré a 8 nití surového hedbáví.

Střídání barev nelze provésti jinak než pruhově, jak už samo sebou vysvitá z průběhu práce drhané, jejíž nitě se hned napnou a pouze mezi sebou splétají. Seřazení barev se může dít i širších i užších proužkách i střídáním ob 2 nitě.

Drhání perlové.

Perle se mezi uzlíky zadrhují, nebo se navlékají do mezer na nitě.

Jak bohatě si půdu perlemi chceme vyzdobiti, a kde ji umístiti, jest na naší krasochuti.

Práce drhání plochého.

Pro drhání ploché nabízí se nám ku práci: povlaky na různé podušky, sesle, podnožky; pytlíky, mošničky, sáčky, šátečky, sítě, okolky třísní, vůbec veškeré předměty, které jinak buď bychom háčkovati, buď síťovati mohly.

Tvary měrické.

Drháním plochým pracovati nám lze i některé tvary měrické, velikosti libovolné. Jsou to zejména:

O b d é l n í k.

a) Po šířce.

Připneme určitý počet nití pro drhání, aby šířka obdélníku se jimi vyplnila. Pak drháme tak dlouho, až máme délku nutnou. Při tomto způsobu musíme si nitě nebo šnůrky visuté navinouti na klubíčka, nebo na silné papíry, kdyby délka jejich při vytažování vaditi měla, anebo jich navazovati při práci.

b) Po délce.

Tu napneme si tolik nití, na kolik stačí poduška, a udrhavše dostatečnou šířku, opět napínáme dále.

Č t v e r e c.

a) Se strany.

Napneme tolik nití, kolik nám třeba, aby daly šířku čtverce dostatečnou.

Pak drháme tak dlouho, až máme tutouž délku, jaká byla šířka.

Nitě, jež po drhání vybudou, buď prostě jako třepení zůstanou viseti, buď se z nich třísně udrhají. Ostatní 3 hrany čtverce se po ukončení práce mohou taktéž ozdobiti buď třepením, buď třísněmi.

Takto dá nám jeden malou pokrývku, dva-li spojíme, kabelku, z více lze sestaviti mosaiku, a t. d.

Pozorujeme-li bedlivě ploché drhání, seznáme ze způsobu práce, že se nepoddává tolika různým tvarům měřickým jako pletení, nebo háčkování, ano i sífování. Jmenované práce z jediné nitě se vytvářejí, čímž je každý možný tvar jim přístupen, avšak kde jest pracovníci účtovati s tolika četnými činitely, nemá oné volnosti.

Proto přece však lze nám i zde přidáváním nití drhovacích a opětným ubíráním jich po stranách, udrhati i více tvarů.

Tak na př.:

b) Čtverec s úhlu drhaný.

Napneme 2 nitě podvojně ku podušce, a drháme 1 řadu vzoru, nebo 2, je-li vzor hustší.

Pak po obou stranách vždy po 1 niti podvojně přidáváme, až má čtverec šířku dostatečnou; načež 1 řadu drháme aniž bychom přidávaly.

Po této řadě opět taktéž ujímáme, až máme pouze dva uzlíky.

O přidávání uzlíků.

Přidávání se může konati způsobem dvojím:

- a) buď nitě do uzlíku pokrajního zadržujeme,
- b) buď ku podušce je po stranách zapínáme.

Spůsob a) tvoří kraj pevný.

O ujímání uzlíků.

Ubírání čili ujímání opět se koná:

- a) vypouštěním nítí drhovacích ze vzoru,
- b) zadržováním dvou uzlíků v jeden.

Spůsob b) tvoří kraj pevný.

Nitě vypuštěné se po ukončení buď zapošijou a ustříhnou, buď pouze ustříhnou, dle toho, k jakému účelu jsme čtverec, nebo tvary drhaly.

Potahujeme-li jimi předmět, tož tak jako tak se okraj ozdobi třepením a ujímání ukreje. Zůstane-li tak, ozdobíme kraje třepením nebo třísněmi.

Osmi- i víceúhelník.

Takto lze i jiných tvarů udržati.

Začneme-li na více uzl. přidávajíce k jisté šíři, a pak nepřetržitě bez přidávání několik řad drhajíce, a zase ujímajíce tolik řad, kolik jsme přidávaly, aby nám zbyl počet uzl. začátečních, máme osmiúhelník.

Drháme-li uprostřed více řad bez ujímání a přidávání obdržíme tvar oblý.

Jiné tvary i kulaté, i zakulacené takto se drhají.

Také lze na podušku ze silné znásobené nitě nebo šňůrky tvar předmětu si naznačiti, k ní pak nitě drhovací přivazovati a těmi, jež vypouštíme kol ní obdrhovati, prve než se vypustí, načež se ustříhnou. Nit základní tvar udrží v podobě jeho. Při tomto způsobu práce nutno, aby se vzor patřičně špendlíky naznačoval a tvar tak stále napínal i udržován byl ve formě patřičné. Poukazujeme ku popisu tvarů měřických v „Pletení“ i v „Háčkování.“

Zručná drhačka dovede si sestaviti přidáváním a ujímáním každý tvar.

Trojúhelník.

Drhá se buď s úhlu, buď od podpory čili přepony, jako:

a) Trojúhelník s úhlu.

Napneme 2 uzl. a po 1. řd. po stranách vždy ku konci přidáváme, až dosáhl trojúhelník dostatečné velikosti.

b) Trojúhelník od přepony.

Napneme sudý počet uzl. libovolný. Pro cvičení 14.

1. řd. Přem. ob., v řadě se pak 1. a 14. uzl. spojí s polovinou vedlejších.

Tak se pracují řady veškery, až nám zbyly pouze uzl. 2, které spojíme.

Zoubky.

Tento trojúhelník tvoří zoubek krajek, a ujímáním opět zářezy zoubků.

Chceme-li jich více seřaditi v krajku, nebo okolek tříšňový, udrháme 2 až 3 řady vzoru, prve než začneme ujímati, načež si určitý počet sudý pro zoubek odečteme a drháme samé trojúhelníky od podpony.

Nitě tvoří třapeček.

Tato ozdoba jest velice krásná při třísních.

Jiným způsobem drhané trojúhelníky.

Oba trojúhelníky mohou se drhati ujímáním nitěmi vypuštěnými a přidáváním uzlíků připnutých ku podušce.

Okraje pak nejsou tak pevné, ale zase nitě tvoří již část třepení, kterým se ozdobiti mohou.

Šáteček.

Trojúhelník způsobem posledně udaným pracovaný, dá nám při dostatečné šířce jeho pěkný šáteček, který se třísněmi přivazovanými ku třepení ozdobí.

Z hedbávi drhán jest krásný.

Šáteček i ze čtverce se dá zhotoviti, drháme-li čtverec dosti velký a zdobíme-li kraje bohatou třísní.

Pruh.

Drháme-li po způsobu obdélníku dlouhý kus, zoveme táz pruhem. Pruh drhaný má účel rozmanitý. Buď slouží za ozdobu vázankovou, buď za vložku, buď za okolek.

Ozdoba vázanková i vložka mají jedna a táz pravidla, pročež promluvíme jen o vložce.

Vložka.

Co jest vložka netřeba nám opakovati.

Vložka drhá se buď po délce, buď po šířce.

V prvném případě napneme nit, co stačí poduška; ostatní navineme na klubičko, a udrhavše kus opět od levé strany ku pravé, oporu napínáme a nitě drhovací připínáme, až kus náš celý je udrhán.

Ve druhém napneme tolik nití, kolik šířka si žádá a vzor. Vzor při tomto způsobu je rozhodujícím, jako při pletení nebo háčkování, a víme, že se šířka vložky jemu podrobiti musí.

Při prvním způsobu dlužno vzíti zřetele k upevňování obou krajů. Ve druhém se kraje tvoří se vzorem.

Upevňování krajů vložky.

Vložka má dva kraje pevné. Napínáme-li práci po délce, máme arci jeden kraj již upevněný, ale druhý zůstane po udrhání vzoru prostý. Chceme-li upotřebiti pruh za krajku, ozdobíme tento druhý kraj obloučky z udrhaných nití zbývajících; ale vložka se tím nespokojí. I nezbývá než kraj druhý olemovati. Lze nám to provésti:

a) Napnutím druhé nitě vodorovně.

Těsně pod řadu vzoru poslední napneme tutouž oporu, jako při začátku a nitěmi drhovacími kol ní udrháme řet. uzl. lm., načež nitě ustříháme u kraje.

b) Kroužkovacím stehem.

Navlékneme do jehly silnou nit, a každou nit drhovací obšijeme stehem kroužkovacím, načež nit ustříháme.

c) Uzlíky.

Na každé niti udrháme uzl. sm. těsně jej vedouce až k řadě vzoru. Pak konce ustříháme.

d) Ozdobnými uzlíky.

Má-li vložka umístěna býti na povrchu předmětu po způsobu okolku, nebo prýmků široké, musí oba kraje míti ozdobné. Nejlépe zde voliti po šíři pracovanou a drháme-li ji po délce, začínáme již první kraj ozdobně, uzl. josefinskými na př., a pak těmitéž končíme.

Konce od uzlíků svážeme do obloučku takového, jakým uzl. začíná nahoře a pak je ustříháme.

e) Řetízky.

V případě v d) uvedeném, můžeme při začátku připínati nitě jednotně s krátkým přeložením, které dáme za kraj. Pak vždy ze 2

nebo 4 nití drháme uzl. podv. drhanými řetízky, které do obloučků klademe a kol opory dolení i hoření upevňujeme. Zde se opora vodorovná musí napnouti pod poslední řadu vzoru.

f) Ve dvou krajích drhaná.

Napneme ihned pro oba kraje opory vodorovné, a v mezích jejich pracujeme vzor.

Tento způsob je sice velmi krásný a kraje stejné, ale velice těžký. Žádá ruku zručnou a předlohu dobře provedenou, nebo se nitě vedou od kraje ku kraji ve vzoru.

Okolek.

Okolek, není-li vložkou, vybíhá buď ve třísně, buď se kraj jeho dolení ozdobí vzorově.

V prvném případě je okolek částí samostatnou, ve druhém splyne v krajku.

Krajka ploše drhaná není v oblibě, ač by zdobila neméně než háčkovaná. Vadí jí ukončení poněkud vždy ostré, pročež končí obyčejně třísni nebo třepením.

I zde však by bylo lze vyhověti a přece z drhaného pruhu ozdobu krajkovou vyvoditi. Udrháme-li vzor z okolku do zoubků špičatých, nebo do kulatých vybíhajících, a ozdobíme-li nitě ode vzoru na $\frac{1}{2}$ % asi uzl., můžeme pod uzlíkem konce nití ustříhnouti, a ráz krajky zachováme. Lze nám též jinak okraje ozdobiti.

Kruh.

Kruh ze středu drhaný zakládá se na bodu středním, jako pletený i jiného druhu.

Nutno dbáti tudíž, aby střední bod úhledně byl proveden.

Začáteční napínání je zde zcela jiné.

Kruh začíná se buď na čtverníky, buď nad šesterníky kruhu a na kolik dílů se začíná, tolik nám třeba položití nití, z nichž dvě a dvě se v polovici nerozpolují, ale v celosti za jednu se kladou.

Tyto nitě se dříve skříží a ve své položení patřičné se umístí, aby naznačilo se jimi hned při začátku rozdělení kruhu.

Nitě se připnou ku podušce v jejich bodu středním, který je středním bodem kruhu, a pak se drhá kolem, s přidáváním občasným až je kružnice s dostátek velká.

Přidávání koná se připínáním nití nových mezi práci obyčejně ob jednu řadu hladkou nebo ob dvě a u všech dílů kruhu. Při šester-níku, nebo při osmině kruhu se arci přidává ob 2 i ob 3 řady. Jinak lze přidáváním na kružnicích vyvoditi tvar kruhu.

Vůbec se toto přidávání musí díti na základě dobrého rozpočtu a rozměru vzdálenosti řad, jako při kruhách pletených nebo háčkovaných, a jako pro tyto, nutno míti vypočítané vzory i pro kruhy drhané.

Každý jiný vzor, i každý uzlík žádá si jiného způsobu přidávání.

Hlavní způsoby přidávání jsou:

- a) na dílech kruhu;
- b) na kružnicích.

Není arci podnes vzorů pro drhaný kruh, ale doufáme, že se nalezne ve starých památkách prací našich pramatek i nějaký drhaný kruh a pak by se tak mohly vzorce tyto rozšířiti jako pletené. My jsme udrhaly na vzor některé kruhy, z nichž popíšeme nejsnadnější.

Kruh v drobné síťové pűdě.

Přidáváním na kružnicích.

Začínání.

4 nitě dvojnásobné délky, již určití možno pouze velikostí kruhu, se v půli přeloží a ve přeložení kol špendlíku otočí. Na $\frac{1}{2}$ $\%$ od přeložení udrháme ze 4 nití 2 podv. uzl. pl. po jedné straně, a po druhé taktéž. Sundáme nitě se špendlíku a napneme jiné 4 nitě. Udrhavše 2 podv. uzl. pl. na jedné straně ve vzdálenosti $\frac{1}{2}$ $\%$ od přeložení, sundáme nitě a nyní položivše si v ruce první 4 nitě se dvěma uzl. kolmo, proplétáme středem uzl. v mezeře 1 $\%$, druhé 4 nitě se dvěma uzl. podv. pl. tak, aby 1 nit byla nahoře, 2. dole. Takto převedeme 4 nitě ve směru vodorovném přes ony ve směru kolmém a za propletením 2 uzl. podv. pl. udrháme.

Takto jsme spojily střední bod kruhu.

Máme 4 díly, na každém 2 uzl. jež činí 1 řadu uzlovou, a 4 nitě, tudíž: 4 uzl. a 16 nití kolem.

Tím jsme hned udrhaly 1. kolem kruhu.

2. kol. Přidávání.

Do mezer čtyř mezi uzl. přidáme vždy 2 nitě přeložené v půli, a sice: zadrhneme je uzl. základ. za první skřížení nití propletených ve středu kruhu. Tak přidáme 4krátě kolem, tudíž

16 nití, nebo 8 nití v půli přeložených. Z nití přidaných vždy ze 4, dva uzl. podv. pl.

Máme nyní 8 uzl. kolem.

3. kol. Přem. ob. a ve vzdálenosti řad na $\frac{1}{2}$ $\%$ vždy 2 uzl. podv. pl.

4. kol. Přidává se.

V každé mezeře $\frac{1}{2}$ $\%$ mezi uzl. se přidají 2 nitě podv., tudíž čtyři nitě, takto: za jednu ze dvou nití mezery, a to sice za dolní, jak po levé, tak po pravé straně, zadrhneme 1 podv. nit. Tak máme v každé mezeře o 4 nitě více, tudíž kolem o 32.

S těmito nitěmi udrháme vždy ze 4: 2 uzl. podv. pl.

Máme nyní kolem: 8 uzlových skupin od třetího kolem a přidaných 8, ve 4. kolem, tudíž = 16.

5. kol. Přem. ob., na $\frac{1}{2}$ $\%$ mezi řadami vždy 2 podv. uzl. pl.

6. kol. jako 5.

7. kol. Přidávání jako ve 4. řd.

Práce se nyní od 5. a 6. kolem stále opakuje tak dlouho, až je kruh dosti veliký.

Pak se buď z nití pracovních udrhají třísně, buď se zadrhají uzl. pevnými, buď se obšijou, a v obou případech ustříhnou.

Drháme-li od kruhu dále čepeček, řídíme se pravidly při pracích druhu toho udanými jak v pletení, tak i v háčkování.

Kruh vzorový.

Přidáváním na dílech.

Čtverník.

Začínání.

Nitě na 140 $\%$, až na 2^m dlouhé přeložíme v polovici.

Vždy 8 a 8 nití spojíme v chomáček a se dvěma těmito chom. udrháme přesně v poloviče 1 jozefinský uzl. Máme pak 4 prádénka nití, každé po 8 nitích. Prád. rozdělíme na 4 prameny po 2 nitích, a upleteme jimi pletenec dvakrát. Pak z prostředních 2 dílů udrháme 1 uzl. čln.

Ze 2 a 2 dílů od pletence udrháme přem. ob. 1 jozefinský uzl. kolem 1. uzlíku ve středu kruhu. Máme: 4 pletence a 4 uzl. čln., 4 jozefinské.

Pletence tvoří díly hvězdy nebo kruhu, uzl. začínají vzor.

Takto jsme bod kruhu udrhaly a současně i jednou kolem.

2. kol. Začneme u pletence. Uzl. čln. rozdělíme na dva díly a levý s podv. nití od uzl. jozefinského po levé straně, pravý s toutéž po pravé straně uzl. čln. spojíme. Jako při 1. dílu, pracuje se vždy při všech 4.
3. kol. Pod uzl. jozef. ze dvou podv. nití 1 uzl. jozef., aby se rozložil souměrně. Po obou stranách uzl. čl. 1. kolem, v pletenci na nitě rozvedené do uzl. čln. kolem 2.: připneme na každou, 2 podv. nitě, tudíž celkem: 4 podv. s 8 jednotnými nitěmi. To je přidávání.
4. kol. Z nití přidaných opět dvakrát upleteme čtyřpramenový pletenec a udrháme 1 uzl. čln. se středními díly: 2. a 3. První a čtvrtý na levo a na pravo spojíme s nejbližšími podv. nitěmi od uzl. kolem 2.
5. kol. Pod uzl. jozef. 1 uzl. jozef. Z ostatních přem. ob., uzl. čln.
6. kol. Opět se na dílu přidává jako v kolem 3.

Nyní se opakuje vzor od kolem 4. a sice tak, aby vždy pod uzlíkem jozefinským opět byl ob 1 kolem udrhán 1 uzl. jozefinský. Z ostatních nití, po obou stranách až ku pletenci, uzl. čln. Uzl. čln. přibývá, jako přibývá nití, a tím se tvoří kruh. Uzlíky jozefinské se nemění v počtu a utvoří řadu po kruhu.

Netřeba šffiti se a popisovati celý kruh, práce sama už ukáže další postup.

Velký může býti kruh, jak chceme jej míti.

Pak lze nám uvázati třísně do kola kolem z nití zbylých a zarovnatí je. Takto dá kruh malou ochrannou pokrývku nebo podložku.

Co se týče mezer mezi řadami, nelze udati míry, poněvadž si je určuje nit. Musíme uzl. klásti tak, aby se kruh rozkládal souměrně.

Kruh dvoubarevný.

Udrháme jako při předešlé 1. kolem s barvou jednou. Na vzoru našem drháno hnědou.

2. kol. Přem. ob. kolem uzl. čln. Uzl. čln. od pletence se přeskočí.
3. kol. Pod uzl. čln. od pletence s obou stran přidrháme vždy po každé straně 2 podv. nitě barvy modré uzl. základ. To je přidávání.
4. kol. Z přidaných modrých 1 jozef. uzl. ze dvou hnědých čln. uzl. 2 podv. pl. Do kola je: 4 jozef. a 4 pl.
5. kol. Střední díly 2 jozef. i podv. pl. uzl. se vypustí. Z krajních přem. ob. uzl. čln.
6. kol. Z modrých nití 2 uzl. jozef., z hnědých 2 uzl. čln.

7. kol. Přidávání. Po obou stranách uzl. jozef. kolem 4. a barvy modré, pod něj vždy, po 1 podv. niti za nit uzl. jozef. kolem 6.
8. kol. Z přidaných modrých 1 uzl. jozef., ze hnědých ze 2 uzl. čl. 2 podv. pl. pod sebe.
9. kol. U podv. uzl. střední díly vkladné se vypustí z ostatních kolem přem. ob. uzl. čl.
10. kol. Z modrých 3 uzl. jozef., ze hnědých 2 uzl. čl.
11. kol. Přidává se u prostředního uzl. jozef. jako v kolem 7.
Dále takto se drhá, což vzor už naznačí. Hnědé nitě mají vždy uzl. podv., modré jozef. a ostatní čl.

Kruh do šesterníku přidávaný.

6 špendlíků zabodneme do středu podušky kulaté, aby se z nich vytvořil kroužek, mající v průřezu asi $\frac{1}{2}$ cm . Kolem těchto špendlíků otočíme nit dlouhou na 100—120 cm , dle toho jaký účel při drhání kruhu sledujeme, což vždy dobře rozměřiti třeba. U jednoho špendlíku nit přivážeme v její polovině uzl. čl., aby oba konce její byly stejny. Mimo tuto nit ještě přivážeme k niti základní otočené kolem 6 špendlíků uzl. základ. 5 podv. nití téže délky vždy u každého špendlíku jednu. Máme kolem 6 nití podv. Pak drháme.

1. kol. Přem. ob. uzl. sm. kolem vždy ze 2 nití na 3 cm vzdáleně.
2. kol. Špendlíky zabodneme do otvoru 1. kolem, a ku každému uzl. přidrhneme uzl. základ. 1 podv. nit.
3. kol. Přem. ob.; kolem ve vzdálenosti $\frac{1}{2}$ cm , uzl. sm. Vzdálenost tato zůstává; kde jest změna, udává se jiná.
4. kol. Uzl. u přidání se přeskočí; do všech šesti otvorů u uzl. ostatních se u každého přidává po obou stranách uzl. 1 podv. nit, tudíž: 12 nití podv. Toto přidávání se pak po celou práci na těchto 6 dílech koná.
5. kol. Přem. ob. Uzl. sm.
6. kol. Pod každým uzl. na dílu, totiž u přidávání, opět se udrhá 1 uzl. sm. na těchže nitích v mezeře takové, jakovou zabírá uzl. kolem předešlého, 6. Na druhých nitích se nepracuje.
7. kol. Přidávání. Za uzl. kolem 6. na dílech po obou jejich stranách, se přidá vždy 1. podv. nit. Opět 12 podv. nití.
8. kol. Přem. ob. uzl. sm.
9. kol. Jako 6.

Tak se drhá stále. Přidáváme na dílech vždy 2 nitě podv., jednu po každé straně uzl. dílů, přes přidávání, 1 kolem s přem. ob., pak 1 kolem, jak v 6. bylo udáno.

Má-li kruh velikost zvolenou, ukončíme jej buď třísněmi, buď za-
pošitím.

Ze dvou malých takových kruhů spojených lze nám sestaviti sáček,
a můžeme jej drhati ve dvou barvách, i s perlami.

Drhané síť.

Jakož drhaná síť vůbec je základem prací síťových, lze drháním
pracovati síť různé, jak ochranné, tak ozdobné.

Drhati tudíž nám volno: síť na ukrývání, síť pro ozdobné drobné
prádlo, a různé jiné předměty jako: kolíčky na prádlo, cibuli, míče a p.
Síť ozdobné na pokrytí vlasů i šije v podobě šálek, šátků a t. d.

Popíšeme zde síť pro míč, předpokládajíc, že kdo udržal tuto
malou, dovede si sestaviti, jak pracovati velkou síť.

18 nití motouzu jemného, pro děti nejlépe zvoliti barvy růžové
nebo červené, každá 130 % dlouhá se v půli přeloží a v polovici krátkou
nití sváže do pásemka. Nit se pak uváže v kličku, která udržuje
prvou řadu uzlíků a za kterou se nitě připnou ke podušce. Tato nit
se po ukončení práce ozdobí a zakreje buď třapcem, buď jinak okráší.

Nyní vždy ze 4 nití drháme kolkolem 1 podv. uzl. pl., při čemž
se nitě rozestrou do kola od svázání základného. Pak střídajíc vždy 2
a 2 nitě jednoho uzl. se druhým, drháme kolkolem v řadách posunutých,
podv. uzl. pl. ve vzdálenosti 2 % od sebe. Udrhavše takto jedenáctkrát
kolem, máme síť pro míč s dostatek velkou. I rozdělíme nitě na 4
díly a na každém chom. drháme uzl. čln., nebo jiné podv. drhané přp.,
až máme 4 šňůrky na 2 % délky udržané. Pak dvě a dvě spojíme
buď uzl. kráslicím, buď třapečkem.

Drhaná síťka nebo čepeček.

Udrháme-li tvar více méně zakulacený, osmihran nebo elipsu,
můžeme z plochy této sestaviti buď čepeček, buď zdrhnouti ji kolem
v síťku. Ano, drhaná plocha připustí, abychom podle stříhu si tvar
obstříhly z udržaného kusu většího.

Ve všech případech okraj ozdobíme a nejlépe se k tomu hodí
kraječka z drhaných ok složená, neb síťovaná, zvláště arci drhaná krajka,
nebo okruží ze stuhu hedbávné.

Drhání čepečků ranních a sítěk zasluhovalo by takového doporučení
a přízně, jakéž se těší síťky sestavené z prýmek na vidličce.

Podati podrobný popis práce a sestavení bylo by pak arci úkolem časopisů módních.

Bylaby to práce velice vděčná a krásná.

Sítovaný čepeček připouští uzlík pouze jediný; avšak drhaný vzor zdobí i tvarem svých uzlíků.

Čepečky se mohou podkládati hedbávím barevným.

Různé povlaky.

Povlak drhaný řídí se ve svém tvaru předmětem, který potahuje; poněvadž uzlík se nerozdrhne jako oko, lze nám plochu udrhanou snadněji přispůsobiti každému tvaru předmětu.

Povlak se vždy podkládá barevnou látkou, lem jeho vroubí se šňůrou, nebo prýmkou, a okraj jeho se zdobí třísněmi nebo třepením, i třapci.

Kabelky.

Udrháme buď jeden velký, buď dva menší kusy plochy, jak má býti velká kabelka, a spojujeme je. Tvar kabelky, jest-li že je drhaná půda volně a řídce prolamovaná, se dříve musí upravití z látky pevné, na niž se teprve potahuje drhaná obálka.

Kabelky se vůbec podkládají barevnou látkou.

Poukazujeme zde k různým kabelkám háčkovaným. Rozdílu v sestavení není.

Někdy netřeba ani kabelky podkládati, je-li vzor hustý, a drhá se pak z nití barevných v jedné barvě, ve dvou, i více barvách.

Na ukázkou podáváme zde popis práce této v jednom vzoru; pro jiné spůsoby upozorňujeme na módní časopisy, jež různé a vkusné kabelky v obrazcích přinášívají.

Kabelka.

Pracována z hedbáví krouceného zdobí tato kabelka a velmi slušně doplňuje oblek.

Udrháme jeden čtverec a jeden obdélník, jehož šíře rovná se v míře jedné hraně čtverce, a délka jej převyšuje o $\frac{1}{3}$. Tato třetina tvoří pak výložek kabelky.

Napneme tudíž základní nit vodorovnou nejprve pro čtverec a po udrhání pro obdélník, který se pracuje po šíři jeho.

Počet nití si rozpočteme jednak dle vzoru, jinak dle jejich jemnosti. Napnuvše dostatečný počet nití pro šířku nutnou, drháme vzor zvolený.

Předloha naše drhaná je podv. uzl. pl. ve střídavě posunutých řadách a tak hustě, že se uzl. řd. 2. téměř řadí k uzl. řd. 1.; ačci že ve směru posunutém. Můžeme zvoliti si však vzor jakýkoliv, řídíce se pouze touto houstkou plochy. Kdybychom drhaly síť řidší, bylo by nutno kabelku podšítí hedbávím; taktó nám zůstaveno na vůli ji podšívati, nebo nechati prostě.

Udrhavše oba kusy, spojíme čtverec s obdélníkem ve šíři jejich, kde nám zůstaly nitě viseti po ukončení práce, třísni, po obou druhých, stranách je sešijeme k sobě.

Pro třísni nitě obou kusů spojíme a drháme 3—4 podv. uzl. pl. lm. tak, že na místě předešlých vkladných nití dvou beřeme jich 6. Taktó se dolení část kabelky, její dno, spojí.

Třísně, jaké zdobí dolení stranu kabelky, udrháme ze zvláštních nití navázaných i kolem postranních krajů i na dolení kraji výložku. Postranní kraje výložku nemají třísni.

Třísně buď uzavřeme 1 uzl. sm. po udrhání jedné řady podv. uzl. pl. lm., anebo vystřídajíce nitě, ještě jednou totéž opakujeme.

Pak udrháme dvě šňůrky ze samých podv. pl. uzl. lm., kterými ozdobíme hoření kraj kabelky a uděláme z nich držadla, za která se kabelka připne k pasu, nebo navlékne na ruku.

Dle toho, jaký účel se jim přisoudí, řídí se délka jejich.

Šňůrky provlékneme skrze 2 mosazné nebo drátěné kruhy, které jsme obšily stehy smyčkovacími, a přišily na oba rohy kabelky. Můžeme také šňůrky provléknouti skrze třetí kroužek, a tak je spojití středem.

Dolení kraje kabelky mohou se něco zaokrouhliti. Vypustíme při drhání u konce po obou stranách znenáhla něco nití ve 4—5 řadách dříve.

Pod výložkem nahoře v přelození přišijeme hůlku z rákosu, obšitou smyčkovacími stehy, aby se lépe kladl, a měl oporu.

Sáček.

D l o u h ý.

Drhá se buď z hedbáví surového, buď z rezné kroucené příze, nebo konopné nitě.

Sáček 7^m široký a 28^m dlouhý žádá si 40 nití na 200^m dlouhých, z nichž vždy ze 4 a 4 v polovici přelozených udrháme uzl.

smč. a špendlíky je v uzlíkách připevníme ku podušce, možno-li úzké, aby každý uzl. ode 2. asi na 1 % byl vzdálen.

S každé strany podušky splývají nitě uzl., takže po obou stranách je též počet. Uzl. tvoří příční kraj.

Pak drháme vzor jakýkoliv, nejprve na jedné straně, načež obrátíme podušku a drháme na druhé straně, aby vzor byl po obou stejně položen.

Pro otvor zůstavíme v jedné polovici u prostřed mezeru, aby obnášela $\frac{1}{3}$ délky sáčku, postranní dlouhé kraje spojíme. Dolení úzkou stranu spojíme nitěmi obou její krajův v uzlíkách.

Pak opatříme sáček na úzkých stranách třapečky, nebo třepením, a navlékneme dva ocelové kroužky.

Pro větší bohatost můžeme na nitě navlékati perličky ocelové.

Perličky buď se navlékají pokaždé na nit, prve než uzlík se zadrhne, buď na dvě a dvě nitě úředkem se navlekou.

Prvý způsob je nutný při drhání obyčejnými uzl., druhý je možný při uzl. podv. příp.

Při vzoru perlovém opatříme kraje dolení šňůrkami navlečených perlí, nebo třapečky z nich.

Jiného druhu sáčky se taktéž drhají a různě sestavují z tvarů zakulacených i úhlových. Podobný popis se z úzkých mezí naší „Školy“ vymyká.

Milovnice drhání si jej vynajdou v listech módních.

V první řadě zůstane této práci nejvíce vděčným předmětem okolek třísní.

Třísně samy o sobě tvoří již zvláštní oddíl prací drhaných, a proto také přihlížejíce k jejich oblíbě, rozšířenosti i samostatnosti, zachováme ráz jejich v účtě, a zavěnujeme jim pojednání zvláštní.

Drhání třísní.

Třísně vyvodily se ze třepení. Aby nitě roztřepené nevisely tak prostě, uvázalo se jich několik společně uzlíkem. Později se vázalo více takových uzlíků, až práce tato vešla v průmysl prýmkářský.

Rozeznáváme dva druhy:

1. vázané ze třepení;
2. vázané z nití zvláštních.

Třepení.

a) Jednoduché.

Třepení jsou nitě vytřepené z látky, a napodobují se také přivazováním nití k lýčce, což zabíhá v prýmkářství.

Vytřepujeme-li nitě z látky, vytáhneme jich tolik, kolik třeba, aby šířka třepení byla dostatečná, načež okraj nitě poslední stehem kroužkovým kol nití vytřepaných připevníme.

Tento steh znázorňuje šev třepení, a lze jej nahraditi i jiným, na př. tamburovým, zaklesnutým vždy kol nití třepení, i křížkovým, řetízkovým, klikatým a jinými stehy vyšívání, jež se zove: orientálským, ale není jiného, než pravěké vyšívání švů, o čemž více při „Vyšívání.“

Jindy se také třepení ozdobuje ještě okolkem, jako: mřížkou, technikou holbeinovou na látkách čtvercových, i křížkovým a různým vyšíváním provedeným.

Také se přiřívá nad třepení k okraji šňůrka, jež značí šev a vzor z pošitých šňůrek okolek.

Třepiti se dá každá látka, jež není ani příliš hrubá, drsná, ani příliš jemná, měkká. Nejvhodněji nabízí se k tomu nit lněná; plátno, damašek, činovatina; nit bavlněná v silném vláknu, zvláště ve dvojtkanině, skládanici a látce čtvercové známé jménem kanava; nit hedbávná.

Nit vlněná se třepení přičí, a proto je nahraďujeme buď třepením tkaným, krouceným, buď navázanými nitěmi z vlny předené.

V obou případech dbáti dlužno toho, aby v barvě souhlasilo třepení s látkou.

b) Přivazované.

Chceme-li, aby třepení bylo bohatší, přidáváme k němu nitě buď téže barvy, buď jiné, ale vždy téže síly, téže jakosti jako nitě látky.

Volíme-li nitě barev jiných než třepení, přísně toho dbáme, aby byly v souladu buď se vzorem okolku, buď s nití barevnou netkanou, buď při čistě bílé látce, barev význačných: červené, modré, černé, žluté, přihnědlé.

Nastříháme si nitě jednou tak dlouhé, jak je třepení, přeložíme každou v půli, přidržíme ji levou rukou palcem a ukazovákem, aby se nám utvořila v polovici smyčka. Nyní jemným háčkem propíchneme těsně u nitě poslední při třepení skrze látku, zachytíme háčkem smyčku nitě, protáhneme ji, pak skrze ni oba konce provlékneme a pevně přitáhneme. Nitě přidáváme s pravidla vždy ob jednu nit, nejvýše ob dvě.

Třísně.

1. Vázané ze třepení.

Jsou dvojí: a) jednoduché;
b) ozdobné.

a) Jednoduché.

Vytřepíme látku tak vysoko, jak široký chceme mítí okraj třísnový.

Odečteme několik nití, vždy počet sudý, 4, 6 až 10, sebeřeme je pospolu těsně při látce a vezmeme pak do levé ruky, přidržující je palcem a ukazovákem, načež je spojíme uzl. sm., pomáhající si při drhání spí nadlem dlouhým pro zapínání šátků.

Nejprve jím vytáhneme konce skrze smyčku, pak vpíchneme jej do volné ještě smyčky uzlíku, kterou opatrně buď na špendlíku, buď na jehlici vedeme až ku kraji, nebo ku místu, kde má býti, načež teprve zadrhneme uzlík.

Tak pokračujeme.

Ku práci napínáme si lem nad třepením buď ku podušce, buď ku stolu a, co je skorem nejjednodušší, ku prknu vycpanému pro žehlení. Napínáme látku z tuha a ku kraji, aby nitě třepení prostě visely dolů, připínající ji špendlíky.

Ukončivše řadu, posunujeme práci dále.

Pracujeme od levé ruky ku pravé.

Ukončené třísně se buď rozčešou, buď na koncích stejnoměrně ustříhnou.

b) Ozdobené.

Třísně jednoduché mají vždy pouze jednu řadu uzlíků, jež tvoří šev.

Ozdobené mají více řad, jež tvoří okolek.

Okolek drháme dle toho neb onoho vzoru.

Nejobyčejnější je víceřadový, sífový. Setkáváme se s tímto nejjednodušším okolkem téměř při všech třísních a na oblecích nejdražších.

Obyčejně se drhává uzl. sm., ale lze jej provésti všemi druhy uzlíků.

Uzlíky můžeme obtáčetí vždy ob jednu řadu nití barvy jiné, nebo ozdobiti je perličkami. Oblíbené jsou též do zoubků vybíhající okolky pro třísně.

Nitě každého vzoru drhaného vybíhají ve třísně, pročež lze každý vzor použítí za okolek třísní.

Nechceme se více rozepisovati o okolkách, poněvadž by se tím kniha marně zdražila. Poukazujeme jednak na módní listy, jež přinášívají různé okolky, jinak na vkus a promyšlení vlastní.

O navazování nití.

Stává se, že třepení nelze tak vytřepati, aby nitě jeho daly dostatečnou délku pro okolek a třísně. Tu navazujeme nové nitě ku krátkým.

Nitě, jež přivazujeme, přeložíme v půli a uvážeme je kol třepených nití stejného počtu podvojným plochým.

Zavázání musí zapadnouti do řady uzlíků ve vzoru.

Taktéž přidáváme v rohách, kde se nám třepením nití útkových, i osnovových utvořilo prázdne místo. Přivazujeme je ve vzoru v uzlíkách a přidáváme v každé řadě dle potřeby, aby se roh pěkně vyplnil.

K tomu se odhodlati může pracovnice v drhání již zručná, a ta již si ví rady. Pro každé jednotlivé navázání nití dáti nám obrazce a popisu nelze.

2. Vázané z nití zvláštních.

Třísně z nití zvláštních se vážou do lemu každé látky ať tkané, ať jiným způsobem pracované, jako: ploch pletených, háčkových, síťovaných a t. d.

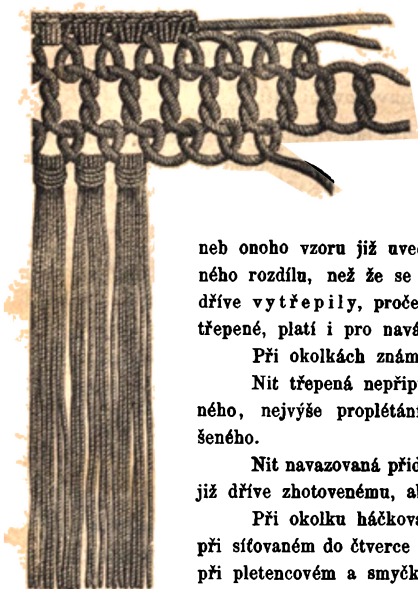
Vážou se i do lemovky, ať z lýček, ať šňůrky, ať z řady řetízkových ok sestávající, ano také do okolků buď uháčkových, buď usíťovaných, buď z pletaniny složených. Viz obraz čís. 5.

Vážeme-li je do lemu, splývají ihned za ozdobu jeho z kraje. Vážeme-li je do lemovky, teprva je k lemu přiříváme.

Hlavní pravidlo jest, aby se lem, nebo jakákoliv základní lemovka z tuha napnula. Napíná se jako při třepených nitích.

Do kraje této napnuté základní hlavy třísní vážou se nitě, jak udáno bylo při třepení přivazovaném, s rozdílem, že se zde ihned provlíkne celý chomáček nití pro třísní v počtu zvoleném a nutném 4—6 až 10 nití, v délce jednotné od 10 % až 20 %. Nitě si pro třísně nastřiháme hned s pásma, a rozpočteme ve skupinky, které pak vážeme. Střiháme-li je z klubka navinutého, otáčíme je kol dřívka, nebo lepenky v délce třísní, načež natočeninu u jednoho konce rozstřihneme.

Obraz čís. 5.
Vázání třísni do okolku.

Tak se uváže řada základní, která buď dostačí, buď se rozmnoží uzlíky jinými, jako při prvním druhu třísni z třepení. —

Rozeznáváme tudíž také; jednoduché a ozdobené. —

Okolek ozdobených vážeme po libosti dle toho, neb onoho vzoru již uvedeného; vůbec není zde jiného rozdílu, než že se nitě navážou, kdežto se dříve vytřepily, pročež co povědino bylo při niti třepené, platí i pro navázanou.

Při okolkách známe však rozdíly.

Nit třepená nepřipustí okolku jiného leč drhaného, nejvýše proplétáním nebo pletencem přerušného.

Nit navazovaná přidruží se ku každému okolku, již dříve zhotovenému, aby jej doplnila třísni.

Při okolku háčkováném vážou se do obloučků, při síťovaném do čtverce oka, při pleteném do dirky, při pletencovém a smýčkováném do otvorů v kraji. Viz obraz čís. 5.

Okolek takový zvláště upracovaný přišije se pak i s třísni k lemu, který má zdobiti.

Okolek připne se jako lem nebo lemovka ku podušce, nebo prknu. Uvázavše část napnutou snímáme třísně hotové a zase je napínáme dále.

Chceme-li, aby třísně byly bohatší, vážeme je hustě k sobě. Jindy opět vážeme i nitě jednotlivé — rozumí se, že v délce dvojitě přeložené — tak těsně k sobě jako třepení ob nit, nebo ob dvě nitě.

Třísně nesmí se ani v barvě, ani ve vláknu nitě vzdáliti nikdy od látky, kterou zdobí. Vždy si musíme představiti, že zastupují třepení.

Dovoleno voliti barvu tmavší téže stupnice, ale nikdy bledší, poněvadž třísně tvoří ukončení lemu.

Háčkujeme-li okolek, nutno přihlížeti k tomu, aby vzor se podobal práci drhané. Neníť každý vzorek háčkováný vhodný za okolek třísně.

Přemýšlíme-li jen poněkud o ozdobách tříšňových a přirovnávajíce vzor háčkovaný ku prýmce, nebo okolku z uzlíků sestavenému, nezbloudíme.

Při síťovaném okolku nesnadno pochybiti, poněvadž půda síťová se ku tříšním už sama nabízí.

Tak i vzory pletencové, jež ve svém přeměnění přece vždy tvoří půdu síti podobnou, hodí se za okolek tříšni v každém seřazení.

Nejtíže je uplésti okolek jehlicemi. Tu je pouze velká hrášková dirka, anebo některá úzká vložka vhodná za okolek tříšně. Poukazujeme ku vzoru „řebříčkovému“ v I. svazku.

Pracujeme-li drhaný vzor za okolek, tu již obyčejně z něho tříšně splývají, (viz obraz čís. 4.); anebo se nitě po ukončení ve tříšně vážou.

Okolky drhané se buď pracují hned k lemu, buď k lemovce, a pak se teprve přišíjí.

Drhané okolky jsou dvojího druhu:

- a) z uzlíků připojovacích;
- b) z uzlíků lemovacích.

Tyto poslední jsou vlastně tříšňové napodobení krajek drhaných, zvaných itálsky: *Punto a groppo*, v módních listech a v popisech prací zobecnělé arabským názvem jejich: „*Macramé*.“

Provedení žádá si ruky už zručné, v drhání obeznané a vycvičené. Popíšeme je v oddílu: „*Drhání kulaté*.“

Z prvnějších uvádíme okolky již popsané při niti třepené, pak poukazujeme ku vzorům drhaným.

Tříšně buď se rozčešou, buď jen přistřihnou a zarovnají, buď se vždy dvě a dvě nitě skrotí volně v podobě šňůrky a dole uzl. smč. zadrží, který se později ustřihne.

Prvním se říká rozčesané, druhým prosté, třetím kroucené.

Tříšně s perlemi.

Bohaté jsou tříšně perlemi provlékané.

Navlékneme na nitě silné dostatečný počet perliček, konec nitě zadrhneme v uzl., aby se nevyvlékly a pak posunující perle před zadrhnutí, drháme vzor jakýkoliv.

Na vzor popíšeme příklady dva.

1. Tříšeň perlová se dvěma konci.

Hedbávi kroucené silné, nebo jemná šňůrka, pak broušené korálky černé jsou látkou.

Napneme lýčku hedbávnou, do ní udrháme vždy ze 2 nití základní řadu uzl. Pak navlékneme korále na nitě a začneme drhati. Posuneme perle na dvou nitích stejně nahoru a pod nimi udrháme 1 uzl. řet. příp., čímž se perle spojí. Opět 2 posuneme, a tak drháme, až třiseň je tak dlouhá, jak dlouhou si ji přežeme.

Ku konci spojíme třiseň v perlu jednu, protáhneme nitě skrze ni sem a tam, načež jimi projedeme ještě skrze dvě poslední nahoru a v uzl. posledním nitě upevníme.

2. Se čtyřmi nitěmi

Napnou se 4 konce pro jednu třiseň, buď nitě hedbávné, buď šňůrky. Na dvě krajní navlékneme 14 perlí, méně i více, jak nám libo, aby třiseň byla dlouhá. Tyto 2 konce jsou lemující, prostřední dva vkladné. I drháme jimi: 1 uzl. podv.; posuneme na každém konci krajním 1 perlu výše; 1 uzl. podv.; opět 1 perlu posuneme a tak pokračujeme. Udrhavše 1 uzl. podv. za poslední perlou navlečenou, navlekeme na každý ze 4 konců 6 perel, které uzlíkem smč. zadržíme, aby se nevyvlékaly. Tyto 4 perlové šňůrky utvoří trapeček.

Pak drháme tak třiseň 2. a t. d.

Pro větší ozdobu můžeme za každým uzl. podv. navléknouti na oba konce vkladné 1 perlu.

Která z našich čtenářek dobyla si již poněkud zručnosti v drhání a upracovala několik okolků, dovede přimísiti perle ve vzor bez dalších popisů.

Drhání kulaté.

Drhání útvaru kulatého provádí se způsobem dvojím:

a) z nití svobodně drhaných, = uzlíky připojovacími.

b) přes podložené nitě obtáčených, = uzlíky lemovacími.

Nit každého vlákna od nejjemnější k nejsilnější až k motouzu a šňůrce se poddává této práci.

Drhá se buď prsty, buď háčkem, buď jinými nástroji, o nichž se při každé práci jednotlivě zmíníme.

Jsou to vesměs šňůrky buď pevné, buď duté a šňůrovité ozdoby, jež se kulatě drhají.

Roztřídíme si je takto:

1. Šňůra a příbuzné jí práce.
2. Oka.
3. Drhání gobelínové.
4. Drhání krajkové (Macramé).

I.

Šňůra a příbuzné jí práce.

Rozdělíme si tento odstavec takto:

- a) šňůra;
- b) ozdobná šňůrka a lýčka;
- c) prýmka na vidličce;
- d) trapez.

a) Šňůra.

Šňůra je ozdoba oblíbená jak v krojích národních, tak i v moderních, a provází i šat, i prádlo. Jest ozdobou lemující i visutou, poněvadž jsouc pevnou, může samostatně vystoupiti a nésti tíže.

Chrání lemy šatů i sukeň, aby se netřepily a tím současně také lem krásí a ukončuje, označujíc kraj. Kde zdobí lem, vždy mu dodává ráz trvanlivosti a úhledně uzavřeného celku.

Zdobíme jí také švy, a tu zastupuje vyšívaní starodávné, jež pokrývalo švy ozdobnými, různě proplétanými stehy.

Přišíváme jí k okrajům podušek, košíků, kolem koberců a p.

Při pásu jest ozdobou a současně i držadlem rozličných přívěsků, jako: vějíře, kabelky a p.

Obyčejně se říká, že šňůru pleteme, ač sluší rozeznati opět i zde dva druhy: jeden z drhaných smyček, druhý pletený z konců. Poslední jest více kulatým pletencem a vrátíme se k ní při pletivu.

Jest to práce hravá a jakkoliv průmysl nás s dostatek zásobuje šňůrami poměrně za levný peníz, přece nemůžeme k vůli úplnosti díla, i k vůli tomu, že nám lze drháním šňůry zabývat se v každé době s malými přípravami, přejíti přese drhání šňůry. I uvádíme zde několik způsobů této práce.

Šňůry se pletou z nití bílých i barevných, bavlněných, vlněných, hedbávných, lněných, konopných i zlatých a stříbrných, ano i z vlasů, ze soukaných i splétaných uzounkých lýček a šňůrek.

Nit i barva řídí se předmětem, který se jí zdobí a lemuje, i účelem, když je ozdobou visutou.

Rozličné spůsoby drhání šňůr.

1. Žebéřková.

Napneme si na podušku vodorovně silnou nit, nebo několikanásobně položenou.

Na ni uvážeme 1 uzel základní z nití bavlněných, nebo ze šňůrek kroucených, které máme navinuté na dvou klubíčkách nebo na dvou obdélníčkách z tuhého papíru, aby na každém byl konec a obě spojeny byly nepřetržitě. Zapíchneme nit ke klubíčku špendlíkem, aby se nám nevytáčela, přeložíme ji uprostřed do smyčky pro uzel základní.

Máme dva konce, z nichž drháme nepřetržitě řadu podv. drhaných uzl. žebér. pl., až máme šňůru uvázanou.

Má-li býti šňůra silnější, vezme se více nití a utvoří na místě jednoho konce přádenko. Také se nitě nebo šňůrky beřou ve více nebo ve dvou barvách.

Také lze uvázati dva základní uzlíky po dvou koncích a vždy dva konce uzlíku jednoho vzíti za jeden. Tím je šňůra o něco plošší.

Zdobí i lemy, i práce drhané; podušky a p. velmi vkusně.

2. Plochá.

Napneme vodorovnou šňůru na podušku a uvážeme na ni způsobem výše popsaným dva základní uzlíky. Máme čtyři konce, z nichž drháme šňůru podvojným plochým lemujícím, řadíce uzel k uzlíku.

Tato šňůra jest dosti plochá a lze jí upotřebiti i za ozdobu prýmkovou.

Má-li býti bohatší, vezme se více konců základních. Základní bývají také barvy jiné.

Při práci si vkladné konce vždy na kus napneme i v dolním konci jejich, abychom svobodněji mohly drhati uzle ploché podvojně.

3. Z uzlíků řetizkových i článkovitých.

Drháme uzlík k uzlíku buď jednoho, buď druhého spůsobu a tak se nám vytvoří pěkná šňůra.

Můžeme ze 4 konců takto ji drhati:

Upevníme 4 konce za smyčku jednu k podušce, dva konce kolmo nahoru a dolu, 2 vodorovně na levo i na pravo položíme, načež vždy jednou 1 podvojně drhaný uzlík s kolmými a zase týž s vodorovně kladenými konci udrháme.

Volíme zde obyčejně dvě barvy: 1. pro kolmé, 2. jí spřízněnou pro vodorovné.

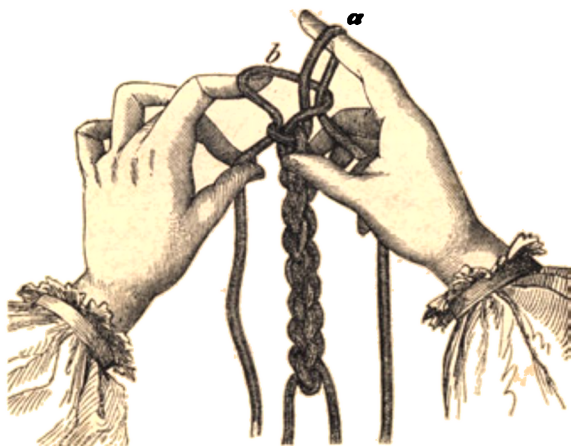
4. Smyčkovaná.

Ze dvou nití drháme šňůr. uzl. v řadě nepřetržitě.

5. Pletencově drhaná.

Navineme nitě jakékoliv jakosti na dvě klubíčka. Na jednom konci uděláme smyčku, jakobychom chtěly začínati háčkování řetízkovým okem. Na druhém konci nit přeložíme ve smyčku, a protáhneme ji skrze smyčku první, načež ji navlékneme na ukazovák ruky pravé a první za-drhneme v uzel.

Nit od klubka musí býti u pravé smyčky vždy po pravé straně nitě ode šňůry a u levé zase na levo.

Obraz čís. 6.

Šňůra pletencově drhaná.

Nyní ukazovákem ruky levé za nit ode šňůry od dolejška k hořejšku projedeme a vedeme smyčku ku levé straně, kde na prst zachytíme nit z levého klubka od dolejška k hořejšku, načež smyčku s pravé ruky pustíme na ukazovák ruky levé, novou si navlékneme, a pravou pak přitáhneme nití z klubíčka.

Jak si počínáme při převádění smyčky s levého ukazováku ku niti z pravého klubíčka pro novou smyčku, ukazuje obraz čís. 6., který i zadrhování i kladení nití znázorňuje. a ukazuje položení smyčky nové, b zadrhování a pouštění předešlé.

Nitě se zde skřížují, byvše ve smyčku ohnuty.

Když nová smyčka protáhne se skrze druhou, tato se zadrhne.

Je všestranně a velice oblíbená.

Drhá se k hodinkám z jemných lýček hedbávných, z hedbávi šňůrkového, krouceného a t. d.

6. Provlékaná.

Ze silných šňůrek ve dvou barvách jeví se účinek její nejkrásněji, i ze silných nití lze ji drhati.

Dvě klubíčka šňůrek máme jako při předešlé; na jednom konci uděláme kličku k zadrhnutí, ze druhého též smyčku, kterou provlékneme skrze první od levé strany ku pravé, načež šňůru od první smyčky zadrhneme. Tutouž šňůru, která musí ležeti před šňůrou nové smyčky k nám, přeložíme opět do smyčky a zase ji od levé strany ku pravé prostrčíme skrze smyčku, kterou zadrhneme. Tak se pokračuje stále, oběma barvama střídajíc.

Při této šňůře se smyčky nekřížují. Jdou k jedné a téže straně. V niti ji lze drhati háčkem.

Oko řetízkové nabere na háček, a se druhé nitě uháčkujeme druhé. Opět nit pustíme, první před druhou položíme a zase z ní uháčkujeme oko řetízkové. Jest to táž práce, jenže při šňůře není háčku třeba. Jsou to řetízková oka, jednou z té, podruhé z oné nitě háčkovaná.

7. Na vidlici.

Vidlici tuto dřevěnou, dvouzubou, podáváme v obraze čís. 7.

Na niti, z níž pleteme šňůru, utvoříme smyčku, jako při začátku háčkování. Smyčku navlékneme na levý zubec vidlice, kterou držíme v ruce levé. V ruce pravé máme nit. Nyní smyčku stáhneme v oko volné, nit konečnou, jež musí býti delší, provlékneme skrze dirku na

dolením konci vidlice a připevníme k ní nějaké tížtko nebo závaží, aby táhla stejně směrem dolů. V každé domácnosti je klíč hned po ruce, jako nejpohodlnější závaží, který se k niti přiváže.

Obraz čís. 7.
Vidlice.

Obraz čís. 8.
Vochlička.

Obrátíme vidlici od levé ruky k pravé, že levý zubec s okem je při ruce pravé, do které nyní vidlici vezmeme. Nit táhneme k zubci neotočenému, kol něj ji přitáhneme, vidlici obrátíme, a nit táhneme zase až k prvému oku navlečenému na zubci. Levou rukou oko pozvedneme,

pravou rukou nazvedneme ohnutý zub vidlice, a nit, jež leží na vidlici směrem k nám skrze oko provlékneme. Oko se pustí, a z nitě se utvoří nové oko na zubci. Prvé oko pak se utáhne poněkud a vede do středu.

Nyní otočíme vidlici opět a vedeme nit k zubci druhému, kde taktéž nit skrze oko na zubci provlékáme.

Tak se pokračuje. Pravidlem je, aby se oko vedlo mírným stáhnutím vždy ku středu, kde se šňůra tvoří, stejnoměrně. K tomu přispívá závaží, jež táhne k jednomu a tomuže konci; hlavně však cvik a zručnost. Postupem práce je šňůra hustší a pevnější než při začátku.

8. Na vochličce.

Nástroj jest dutá, dřevěná vochlička se šesti koštěnými zuby, na $1\frac{1}{2}$ $\frac{7}{8}$ výšky. (Viz obraz čís. 8.)

Nit k této šňůrce musí býti dobře soukaná a jemná, obyčejně hedbávná nebo zlatá, stříbrná, také lněná.

Nit provlékne se skrze dutinu vochličky a obtíží taktéž závažím jako při předešlé.

1. řd. Nit hoření vezmeme do ruky pravé a obtočíme ji kol jednoho zubu, vedouce ji směrem od pravé ruky k levé. Otočivše zub, vedeme nit za zub následující, který je u ruky pravé, a tak obtáčíme zuby veškerý. To je řada základní, která se více nepracuje.

2. řd. Nit po ukončení řady 1. leží za zubem ku pravé ruce. I začínáme takto: nit otočíme kol zubu a dáme ji za zub následující jako v řadě 1. Nyní vezmeme do ruky silný špičatý špendlík s bambulkou na konci jednom, aby se pevně zadržeti mohl. naběheme na něj otočení z řady 1. spodem od zdola nahoru a přehodíme je přes nit na zubu natočenou z řady 2.

Tak se pokračuje nyní dále, jak naznačuje řada 2., až máme šňůru hotovou.

Šňůra tato je dutá a pro svou úhlednou jemnost i pracnější provedení uspůsobilá více za ozdobu visitou, jako: k hodinkám, k medalionkám a p. I náramky na ruce se z ní utvořiti dají, připojí-li se ku koncům zámeček s přeskou, a ozdobíme-li střed uzlíkem Josefinským.

Za ozdobu švu se nehodí.

Sňůry jiného způsobu.

Šňůry lze pracovati i jiným způsobem než drháním a proplétáním. Popíšeme zde na ukázkou pletené a háčkové.

Háčkované.

Nit jakákoliv a háček niti přiměřený.

1. Začínání háčkování krátkými sloupky tvoří pevnou a slušnou šňůru.

2. Začneme na 8 ok řetízkových, které spojíme v kruh a pak háčkujeme ustavičně kolem krátké sloupky buď obyčejné, buď křížové, pícháním do celého oka.

Hodí se nejlépe za šňůru pro věšení ozdobného prádla, a pak ji upravujeme na 6 metrů dlouhou. Výhodné je zaháčkovati, nebo přišítí na oba konce šňůry kroužky, za které by se na hřebík pověsiti mohla.

3. K hodinkám pro pány se hodí.

Jest to šňůra pevná a háčkuje se z černého hedbáví šňůrkového (Cordonnet).

Začneme na 7 ok řetízkových, spojíme je v kruh a uháčkujeme z vnitř 1 kolem krátké sloupky obyčejné.

Ve druhé řadě opět, háčkujeme **vnitř** kruhu, ne **vně** jeho, pícháme vždy pouze do obroučku oka řady předpředěslé, zde první, který se utvoří po provléknutí krátkého sloupku v řadě 2. Obyčejně pícháme do článku oka řady předešlé, ať do půl, ať do celého oka.

Při této šňůře však články zůstanou ležet uvnitř dutiny šňůry a píchá se za články do obroučku.

To je zvláštností háčkované této šňůry.

Pletené.

1. Začneme na 2 oka.

1 upleteme hladce, 1 anglický, a oba dáme na jehlici zpět.

Zase 1 hl. 1 angl. a zase oba zpět.

Tak pleteme, až šňůra dosáhla délky dostatečné.

Začneme-li na 4 oka, je šňůra silnější, ale plete se taktéž.

Plete se z každé nitě s jehlicemi přiměřenými.

2. Začneme na 4 oka.

1. jehl. 1 hl., nit dáme před oko 2. na jehlici, oko nabeřeme nepletené, od pravé strany k levé jej rovně nabírajíce; 3. hl. opět nit před 4. oko, a toto nabrati nepletené.

2. jehl. Obrátíme práci a 1. nepletené oko upleteme hl., nit před oko, a nabeřeme je nepletené, 3. hl., 4. opět nepletené.

Tak se pokračuje, až je šňůra dlouhá dosti.

Hodí se za šňůru na věšení prádla ozdobného.

Můžeme ji plést z jemného motouzu i z bavlny silné.

3. Začneme na 4 oka.

1. jehl. 1 oko se naběře na jehlici nepletené, druhé se uplete, 3. se naběře nepletené, 4. se uplete.
  2. jehl. Práce se neobráť, ale oka na jehlici se posunou, že jehlice onou špičkou, se kterou se pletlo, je dole a druhou nahoře. S téže strany se plete, při čemž nit se táhne za jehlicí ku předu; nepletené oko s 1. jehlice se uplete, upletené naběře, nepletené uplete, pletené naběře. Opět se oka ke druhému konci jehlice převléknou a tak se pokračuje.
- Je to týž způsob, jakoby se dávala oka zpět na jehlici.

b) Ozdobná šňůrka a lýčka.

Drhané práce zdobí se šňůrkami i lýčkami taktéž drhanými. Lemují se jimi předměty drhané v krajích, ale lze jimi zdobiti i různé práce jiné.

L ý č k a.

1. Napneme 2 silné dobře kroucené nitě, nebo šňůrky, tak dlouhé jak dlouhá má býti lýčka, ku podušce a kolem nich drháme dvěma drhovácima nitěma.

Nejprve levou: 3 podv. uzl. smyčk. ve směru opácném, totiž: při prvním uzl. podv. uzlíku jde nit přes základní nitě vrchem, spodem vyjde ke straně druhé a klade se vrchem přes drhovací: při druhém jde nejprve spodem pod základní, a pak vrchem přes ně ke druhé straně, odkudž pod nit drhovací se podloží a uzl. podv. zadrhne.

Pak taktéž udrháme 3 podv. uzl. s pravou nití. Mezi těmi třemi uzlíky utvoříme z nití obloučky.

2. Opět totéž napnutí nití základních.

Ze dvou nití drhovacích levé a pravé drháme 2 podv. uzl. pl., načež přeskočíme na niti základní mezeru $1\frac{1}{m}$ a zase udrháme 2 uzl. podv. Pak uzlíky sdrhne těsně k sobě, při čemž nitě položeny v mezerách vystoupí po obou stranách jako pikoty.

Na místě pikotů můžeme zde umístiti perličky. Vždy udrhavě 1 uzl. podv. pl. navlékneme 1 perličku na jednu z obou nití a zase drháme uzl.

3. Napneme 4 podv. šňůrky nebo silné, kroucené hedbávné nitě. Na každou z 8 nití navlékneme 5—6 perliček, a upleteme z nich čtyřpramenový pletenec 2 a 2 na jeden pramen berouce.

Pak těsně k pletenci udrháme:

1. řd. ze 4 nití vždy 2 podv. uzl. pl.

2. řd. ze 4 středních nití 2 podv. uzl. pl.; po každém kraji vždy dvě zůstanou viseti.

3. řd. ze 4 nití vždy 2 podv. uzl. pl.

Zase navlékáme perličky.

4. Napneme 2 nitě podv., silnější drhovacích a tak dlouhé, jak dlouhá má býti ozdoba lýtka. To jsou základné: levá a pravá.

Po levé straně těchto napnutých nití opět ku podušce připneme 4 podv. nitě drhovací, ne jednu vedle druhé, ale jednu pode druhou od shora dolů klademe. Čísujeme si je 1. 2. 3. 4. Nejvyšší jest 1.

S 1. podv. nití udrháme kolem levé základní nitě: 2 spodní žebér. podv. uzl.; s každou ze dvou těchto nití vždy jeden, načež taktéž učiníme přes nit pravou, aby uzlíky ležely rovně u sebe na obou nitích. Z nití drhovacích, které jsme takto převedly na pravou stranu, udrháme 20 podv. uzl. brď čln., buď žebér. pl. buď jiných dvěma drhnutími provedených.

Tak učiníme se všemi 4 nitěmi.

Majíce je na pravé straně, opět vezmeme nejvyšší udrhaný řetízek uzl. číslem 1. a položíme jej volně vrchem přese druhé dolů až ku nitím základním, kde pod uzl. opět drháme jako dříve, ale nyní vrchní podv. žebér. uzl.

Tak učiníme opět se všemi čtyřmi, abychom je převedly na levou stranu. Položení druhých řetízků samo sebou se už vysvětlí.

Na levé straně opět vždy se 2 nitěma 20 uzl. jako prve udrháme, jenže nyní nejvyšší, první řetízek uzl., klademe spodem pode druhé ku nitím základním. Položení druhých se už pak samo ukáže. Řetízky musí se klásti do volných oblouků a jeden pode druhým se točiti.

S pravé strany kladou se řetízky vrchem, s levé spodem pod sebe, s pravé strany připojují se ku základním nitím uzl. vrchními, s levé uzl. spodními žebér.

Je to velmi pěkná ozdoba lemu a bohatá.

S ň ů r k a.

1. Silný motouz, jak má býti šňůrka, napneme a kol něho drháme z rezné příze buď poloviční uzl. hladké, buď obrácené těsně k sobě; ale obdrhující motouz, vedeme uzlíky kolem otáčejíce je závitkovitě. Pak se po mezerách mezi kraji ob jeden pruh obtáčejí taktéž do závitku úzké stužky, má-li býti šňůra ozdobnější.

2. Taktéž silný motouz napneme, který potáhneme dříve hebavím. Přes něj pak drháme také přízi reznou vždy 8 podv. uzl. pl. a zase za mezerou 1 $\frac{1}{2}$ 8 podv. uzl. pl.

c) Pýmka na vidličce.

Práce tato tvoří pevnou pýmku. Drhá se háčkem a vpadá tudíž částečně v obor háčkování.

Rozšířenost svou děkuje tomu, že je snadná, nežádá žádného přemýšlení, nebo mechanickým pohybem rukou tvoří se vkusná ozdoba takofka hravě.

Pro svou úhlednost při prostředcích a práci poměrně nepatrné vůči účinku, stala se v krátkém čase oblíbenou v ženských pracích ručních.

Práce jest velmi jednoduchá. Háčkují se krátké sloupky, a řetízková oka, při čemž se vidlička otáčí, háček z oka vytahuje a zase doň vpichuje. Na otáčení vidličky zakládá se zvláštnost práci této vlastní.

Při otáčení vidličky otáčí se nit kolem jednoho zubce jejího a tím se tvoří smyčky, v pracovní řeči pikotem zvané.

Smyčky středem zadržují krátké sloupky háčkované, a toto soustředění utvoří šňůrku nebo pýmku.

Přidružujeme ji k drhání kulatému pro úplnost a pro její tvar i pevnotu.

Náčíní.

Náčíní je vidlička dvouzubcová užší, širší až nejširší, a opět nejúžší, že ji zastoupiti dovede jehlice do vlasů.

Vidličky tyto dostati lze v obchodech a jsou tak známy v době naší, že uspořiti chceme obrazec.

Vezmeme silnou jehlici do vlasů, v ohnutí jejím ji poněkud sploštíme a máme vzor vidličky znázorněný.

Mimo vidličku třeba nám háčku.

Háček řídí se nití, vidlička volbou předmětu i nití. Má-li býti prýmka širší, volíme širší vidlici a t. d. Jemná nit žádá si vidličky úzké a slabé, nejjemnější pouze jehlice.

N i t.

Základem práce je nit, ze které se prýmka háčkuje. Hodí se nit každá, kroucená i předená, silná i jemná. Nejlépe jí svědčí lněná nit a hedbávi kroucené (Cordonnet).

Kterak držíme vidličku.

Vidličku obrátíme zubci dolů, přepažením nahoru a držíme ji vždy v ruce levé.

Začínání.

Známe dvojí způsob začínání.

a) Francouzský.

Uháčkujeme 1 oko řetízkové, háček prostrčíme do středu vidličky mezi oba zubce ze zadu ku předu, aby nit s klubíčka ležela za zubcem u levé strany.

Otáčíme vidličku, aby se nit kol zubce ovinula, při čemž oko řet. i s konečkem nitě ve středu přidržíme. Otočený zubec nití jest nyní u pravé ruky. Uháčkujeme 1 oko řet., držíce háček s okem přesně ve středu otvoru, čímž se na zubci utvoří smyčka. Opět otočíme vidličku, když jsme byly vytáhly háček, vpíchneme jím se předu do oka a uděláme 1 oko řet. Nyní začneme pracovati jakým způsobem chceme dále.

b) Německý.

Utvoříme řet. oko volné jako smyčka, kterou navlékneme na pravý zubec vidličky. Koneček nitě se zadrhnutím smyčky musí vpadnouti přesně do středu otvoru. Nit s klubíčka vedeme za zubec levý a otočíme vidličku. Smyčka je nyní u levé ruky. Vpíchneme háčkem do smyčky při zadrhnutí jejím a uháčkujeme 1 řet. oko. Otočíme vidličku, když jsme byly háček vytáhly z oka.

Otočivše, začneme pracovati prýmku.

Pravidla práce.

Hlavní pravidla práce jsou:

- a) nit z klubička musí vždy ležeti za zubcem při levé ruce;
- b) háček se před každým otočením vidličky z oka vytáhne, a po otočení se druhé strany do něho vpíchne;
- c) vidlička se otáčí vždy od pravice k levici, totiž: zubec po pravé ruce po otočení je po levé ruce, nit ležící za levým zubcem otočiti se musí kol něho. Toto s dostatek naznačí nám asi směr vidličky při otáčení. Nit z klubička stále je za vidličkou, nesmí se klásti směrem k naší ruce.

Druhy prýmek.

Prýmky pracují se různě a známe jich tyto druhy:

S jedním krátkým sloupkem.

Po začátku * vpíchne do oka a pak uháčkujeme do smyčky, otočené kol zubce u levé ruky 1 krátký sloupek, píchající pod přední nit její. Otočení vidličky, vytáhnutí háčku, a pak se stále pokračuje od *.

Podvojná.

Pracuje se jako předešlá, jenže se do přední nitě smyčky uháčkují dva krátké sloupky.

S řetizkovým okem.

Když jsme začaly, uháčkujeme držíce háček ve středu otvoru jeden krátký sloupek do přední nitě smyčky, načež ještě 1 řet. oko, a háček se vytáhne, vidlička otočí.

* Po otočení se háček opět vpíchne do oka řet., 1 kr., sl. do smyčky, 1 řet. oko, háček se vytáhne, vidlička otočí, a tak se pokračuje od * stále.

Hadovitá.

Poněkud jiný tvar obdrží prýmka, když se uháčkuje dřívě 1 řet. oko, a pak 1 kr. sl.

Picháním do celé smyčky.

Veškerý tyto čtyři druhy lze nám háčkovati picháním do obou nití na zubci, totiž do celé smyčky.

Tvar prýmky se tím změni v okraji.

Se sloupky.

Zde na místě kr. sl. háčkujeme dlouhé sloupky a sice vždy čtyři buď do zadní, buď do přední nitě smyčky.

Jiným způsobem tatáž.

Na místě do jedné nitě ze smyčky, píchá se do celé smyčky, tudíž do obou nití.

Oba tyto poslední druhy musíme hned, jakmile prýmku s vidličky sejmeme, ve smyčkách olemovati, sice by se sloupky mohly se smyčky smeknouti.

Pracujeme šev lemu takto: do smyčky otočením jejím tak, aby levá nit její se vrchem skřížila s pravou 1 kr. sl., a pak 4 oka řetízková. Opět 1 kr. sl. do smyčky a tak dále po obou krajích.

Pecková.

Do přední nitě píchající, uháčkujeme vždy jednu pecku ze 4 i 5 nití provléknutých. Velkost pecky řídí se silou nitě.

Otáčená.

Upevníme nit na zubci vidličky a pak ustavičně kol obou zubců nitě z klubíčka navijíme, až pokrejeme jimi celou prostoru vidličky. Pak nit otočíme, aby se otočenina nesmekla a z jiného klubíčka háčkujeme středem této točeniny řetízková oka, nabírajíce buď nitě dvě, buď více jich na háček pro jedno oko. Nit háčkovací musí býti spodem práce. Došedše ku konci, smekneme smyčku s vidličky a natáčíme znova.

Zručná ruka si může sestaviti takových prýmek sama dosti.

Spojení prýmek.

Prýmky udrhané různým způsobem se spojují, o čemž módní listy přinášejí popisy i vzory. Změna jest v nabírání smyček, a otáčení jich, prve než se sháčkují.

Také se takto spojují:

Nabéřeme smyčku jedné prýmky na háček a skrze ní provlékneme smyčku prýmky druhé protějšjí, zachytnuvše ji na háček, načež první pustíme. Nyní protáhneme skrze tuto zase smyčku s prýmkou první a tak střídáme, provlékající smyčku skrze smyčku, až jsme u konce. Pak i hned poslední oko zapošijeme, sice by se práce rozdrhla. Provlékání přitahujeme.

Umístění prýmek.

Z prýmek sestavují se: vložky, krajky, i jiné něžné ozdoby, ano i celé plochy jako: čepečky, povlaky na různé předměty, koberečky a p.

d) Třapec.

Původně nebyl třapec nic jiného, než roztrpená šňůra. Nitě se rozkroutily a utvořily mimovolně ozdobu, která se později zdokonalila, až se stal třapec ozdobou. Třapec je tudíž ozdobné ukončení šňůry visuté, její lem a okraj.

Abyste se vytřpené nitě šňůry zadržely a šňůra byla zachráněna v celistvosti své, obvázály se, uzlíkem zadržely, a tak vznikl třapec ozdobný.

Podavše drhání šňůr, nelze nám přejítí přese třapec k dennímu pořádku a proto arci s pominutím veškerých uměleckých stočenin a ozdob třapcových, popsati chceme aspoň nejjednodušší způsob, který nutno znáti v ženských pracích ručních pro ozdobné ukončení šňůry.

Nejvíce třapců milovní národové byli asiaticí, jmenovitě Peršané, na jejichž monumentech lze studovati tuto zálibu.

Budhaisté nosí třapec na hlavě za znamení svého vyznání, Řekové zdobí modrými třapci červené své fezy.

Třapcem se zdobí šaty, obvěsky opon, pásy, všady se umísťuje, kde chceme naznačiti buď ukončení šňůry, buď svislost ozdoby, z tuha napnutou.

Třapec jednoduchý.

Ustříháme kus kartového papíru, nebo lepenky, aby šířka jeho dala nám zvolenou délku třapce. Na tento papír navijeme nitě, z nichž má třapec sestávat, a jež se řídí vždy v jakosti své šňůrou.

Navinuvše dostatečný počet nití pro objem třapce, provlékneme jehlou pod natočeninu nit pevnou, a zavážeme ji na jednom jejím přeložení uzlíkem.

Na druhém konci papíru rozstříháme natočeninu velmi ostře a rovně. Nyní obrátíme natočeninu, aby se přeložily nitě, kde jsou svázány, při čemž uzlík do rubu podstrčíme, a kolem něho z přeložených nití utvoříme hlavičku třapce takto:

V malé vzdálenosti od zavázání obtáčíme buď hedbávnou, buď jinou, i zlatou nití kolem točeniny, zadržující upevněnou část třapce pevně, aby

se nitě tam nerozdělovaly, ale stahovaly, kde je otáčíme, a nad tím se dohromady srážely. Při tom dolení nitě svislé rovnáme pozorně, aby nit při niti ležela.

Když jsme takto trapec pět- nebo šestkrátě ovinuly a stáhly velmi pevně, navlékneme nit, se kterou jsme ovíjely, do jehly a projedeme jí skrze hlavičku trápce nahoru, kde ji zapošíjeme.

Trapec se zarovná je-li třeba, a rozčechrá.

Jiný způsob.

Nit jakákoliv: vlněná, hedbávná i bavlněná.

Natáčí se jako předešlá buď na papír, buď na slabé prkénko. Na kraj hoření položíme šňůrku, prvé než ovíjeme nitě pro trapec přes podložku.

Pak šňůrkou svážeme nitě, jako dříve niti.

Pracujeme-li více trápců, tedy si navineme jich tolik, kolik chceme na jeden papír, který pak dle toho musí býti dlouhý, řadíce jednu ke druhé.

Když jsme je navinuly, zabalíme všechno do vlhkého šatu, položíme přes něj suchý a přežehlíme žehličkou teplou. Pak ze šatů trápce vydáme, dáme usušiti, a suché rozstříhujeme, jako předešlé.

Smyčku šňůrky vytáhneme nad nitě, aby utvořila hlavičku trápce, uzlík její dáme do vnitř, a pak vezmeme opět jinou šňůrku pevnou, kterou zadržíme na konci jednom uzlíkem, pod smyčku šňůrky první ji položíme, a nyní tento druhou ovíjeme kolem niti jako při prvním způsobu udáno bylo. Ku konci se oba konce šňůrky svážou pevně a podstrčí pod točeninu do středu trápce.

Trapec se zarovná a přistříhne.

Ozdobené.

Tyto dva způsoby jsou základní. Můžeme nyní dáti paličce trápce jakýkoliv tvar smáčknutím, zarovnáním i ovíjením. Bývá kulatý, vejčitý, podlouhlý, jak nám libo.

Tato palička se pak ozdobiti může.

Buď do polovice její, buď po celé ušíjeme volné stehy smyčkovací v podobě sítě, anebo ozdobiti ji můžeme jinými různými stehy, v barvě trápce i v barvě jiné. Ozdoba šíje se po paličce od trápce nahoru.

Třapce bývají také navíjeny ve dvou i více barvách a řídí se i v tom šňůrou, jejíž jsou přívěskem.

Třapce beze šňůry nesmí nikdy vystoupiti. Nепrovází-li šňůru svíslou, musí aspoň vycházeti z ozdoby šňůru napodobující.

Tu jsou různé kráslicí uzlíky, propletaniny, růžice a jiné i jiné ozdoby, ano i prostá smyčka, jak udáno při způsobu druhém, držadly třapce a jeho základem, když se bezprostředně přišívá ku předmětu.

II.

o k a.

Zůstáváme věrny starému zobecnělému v Čechách názvu **oka** pro práci, které se za dnů našich přisoudilo jméno nové francouzské: „F r i - v o l i t é.“

Drhání ok jest prací zábavnou a snadnou.

Oka jsou kroužky z nití, olemované uzlíky smyčkovacími, které se drhají pomocí člunku a také i háčkem.

Z kroužků udrhaných sestavují se různé a krásné ozdoby krajkové: límečky, manšety, vložky, růžice, pokrývky a mnoho jiných prací něžných.

Rozeznáváme dvojí druh ok.

- a) D r h a n á;
- b) H á č k o v a n á.

Prvější drháme člunkem, druhé háčkem.

a) D r h a n á.

Ku práci třeba nám nitě, člunku čili žlučky, nebo na místě něho krátké jehlice síťovací, pak výpomocného háčku, jež však obyčejným špendlíkem nahraditi lze.

Nitě.

Ať pracujeme v barevném nebo v bílém, hledíme vždy k tomu, aby nit byla rovná, dobře kroucená a co možná pevná. Při bílém pak zvláště voliváme nit tenkou, aby oka ozdobněji se nesla.

Hedbáví beřeme kroucené.

Žlučka čili člunek.

Žlučka jest koštěná cívka k navinování nití, již zvláště k tomu zhotovená. Tvar může míti rozličný, na př. jako v obraze čís. 9.

Obraz čís. 9.

Člunek.

Také bývá v obchodech jiný druh člunku, který se podobá loďce a při němž se nitě nešpiní od rukou. V některých krajinách nazývají tento člunek také „žabkou.“

Na člunek navineme nit pracovní, jak ukazuje obraz čís. 9.

Háček.

Háček bývá při žlučce v témže pouzdru; netřeba nám tudíž vyobrazení jeho uváděti zvláště. Jest to jednoduchý háček koštěný, za řetízek připevněný na kroužku, který se při práci na malík navléká, aby byl háček pohotov, když se pikoty spojují.

Provedení.

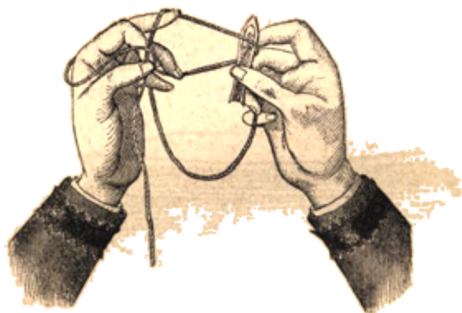
Oka jsou kroužky; z kroužků a z kroužečků sestavují se pak vzory.

Kroužky obsmyčkovány jsou smyčkami dvojitými: jedna provléká se z předu do zadu, druhá pak ze zadu do předu; obě dohromady tvoří jeden uzel podvojný.

Vytvoření smyčky z předu.

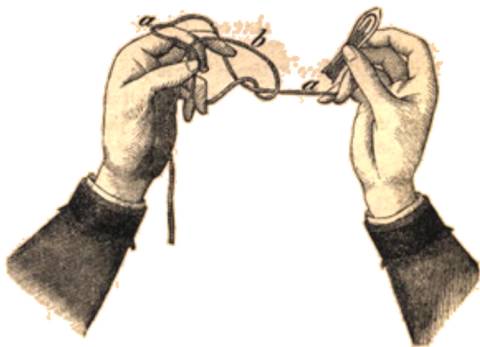
Vezmeme do pravé ruky žlučku s navinutou nití, konec nitě zadržíme levou rukou, nit otočíme nazad kolem tří prostředních prstů a mezi palcem a ukazováčkem ji překřížíme. Tak utvořil se nám kolem oněch tří prstů z nitě kruh, do něhož pak pracujeme. A to: nit od žlučky odhodíme nazad a do kruhu kol prstův utvořeného píchne-

Obraz čís. 10.
Vytvoření smyčky ze zadu.

žlučkou z předu do zadu jak obraz čís. 10 ukazuje, mezi prostředním prstem a prstenníkem; žlučku vytáhneme a nit z tuha napneme, vy-

Obraz čís. 11.
Smyčka z nitě kruhové.

táhnuvše ji v pravo. Tím utvořila se nám smyčka z nitě kruhové, jak vidíme na obraze čís. 11 a smyčka ta se pak po napnuté niti posouvá až mezi palec a ukazovák, jak patrně z obrazu čís. 12.

Důležité jest, aby se nit napnula vždy pevně, jinak by se utvořila smyčka z niti od žlučky a zadrhla v nepoddajný uzel, kdežto se smyčky

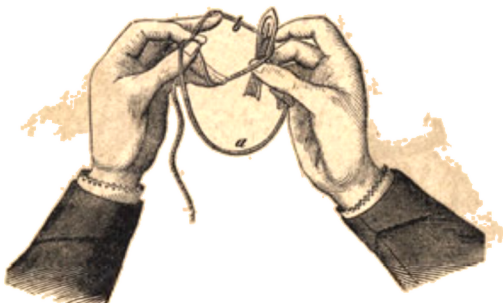
Obraz čís. 12.
Pesnutí smyčky.

tvořiti mají z niti kruhové a nití od žlučky se kroužky stahují, jak později uvidíme.

To jest uzlík levostranný nebo dolení.

Vytvoření smyčky ze zadu.

Aniž bychom byly polohu rukou změnily, necháme nit od žlučky volně přes palec viseti a pícháme pak opět mezi prostřední prst a prstenník, však nyní ze zadu, jak obraz čís. 13 ukazuje.

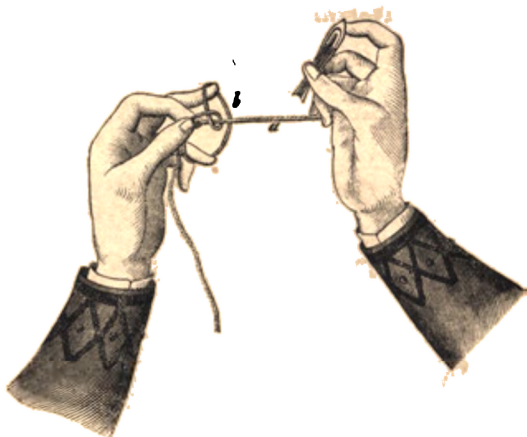
Obraz čís. 13.
Vytvoření smyčky ze zadu.

Nit od žlučky opět napneme, a smyčku, která se nám takto z kruhové nitě kol nitě napnuté utvořila — viz obraz čís. 14. — posouváme

Obraz čís. 14.

opět po napnuté niti až ku smyčce prvnější, jak z obrazu čís. 15. zřejmá vidno.

Obraz čís. 15.

Tak vytvořily jsme druhý, pravostranný nebo boření uzel.

Upozorňujeme však, že se kruh kolem prstů při zadrhování smyček mnohdykráté příliš zúží, a tu si pomůžeme snadno rozpjatím prstů aneb povytáhnutím nitě kruhové.

Oba uzlíky: dolení a hoření nazývají se: podvojný uzlík.

Obloučky nebo kroužky ok sestávají ze samých podvojných uzlíků.

Vytváření kroužků.

Chceme-li vytvořiti kroužek, seřadíme více takovýchto uzlů k sobě, přidržíme je pevně palcem a ukazovákem levé ruky a nití od žlučky, znamenanou na obrazcích písmenem *a*, stáhneme. Viz obraz čís. 16.

Jako tento první kroužek tvoří se pak všechny kroužky ostatní.

A nyní přejdeme k pikotům, jimižto kroužky na zevní straně skoro vždy zdobené bývají, a jež dodávají okám ráz krajkový.

Obraz čís. 16.

Kroužek.

Pikoty.

Pikoty jsou volné smyčky kladené mezi uzlíky; pracujeme totiž první polovici uzlu jako obyčejně, jenom že smyčku tak těsně nepřitáhneme, nýbrž ji ve vzdálenosti as $3\frac{m}{m}$ dle toho jak velký pikot chceme vytvořiti od uzlu položíme, aby nám povstalo očko delší nežli jsou uzle. Teprve když jsme celý uzel, tedy též druhou polovičku uzle dokončili, přisouvneme volnou smyčku k předchozím uzlům a očko ze smyčky povstale objeví se nám jako pikot.

Pikotův těchto upotřebiti možno do vůle a do libosti, jen souměrnosti při tom šetřiti třeba.

Pikoty jozefinské.

Pikoty jozefinské drhají se tam, kde nit kroužky spojující delší jest. Na pikot jozefinský udělá se 5—6 smyček z předu za sebou, a ty se zdrhnou nití kruhovou.

Spojování kroužků pomocí pikotů.

K vůli jasnějšímu porozumění klademe zde raději ihned jednoduchý vzoreček, uvedený v obraze čís. 17.

První kroužek: 4 uz., 1 pik., 2 uz., 1 pik., 2. uzl., 1 pik., 4 uzle a posléze stáhnouti je v kroužek.

Druhý kroužek: 4 uzle; pak pícheme háčkem do třetího, t. j. posledního pikotu v předchozím kroužku a hoření nit kruhovou jmenovaným pikotem, pomocí háčku provlékneme, načež okem, jež se nám z nitě provléknuté utvořilo, protáhneme žlučku a volně pak nit kruhovou až k pikotu stáhneme. Po-

Obraz čís. 17.

Spojování kroužků.

chod práce této zcela zřetelně udán jest na obraze čís. 17. Kroužek jsme takto pikotem k předešlému kroužku připojily a pracujeme dále: 2 uz., 1 pik., 2 uz., 1 pik., 4 uz. a máme druhý kroužek dokončený. Jediné, k čemu poukazujeme jest, aby se práce držela právě tak, jak obraz čís. 17. ukazuje, totiž obloučky nahoru a to zejména, kde se jedná o spojování pikoty.

b) Háčkováná.

Oka tato vypadají hrubší; za to však jsou mnohem rychlejší a méně namáhají při práci nežli předešlá.

Co jest však při nich zvláště chvalitebné, že se mnohem rozmanitější vzory z nich sestaviti dají a uzly při nich stejnější jsou. Vůbec se pracují mnohem snadněji a jsou velmi pochopitelné, nebo háčkovati každá pracovnice zná.

Potřebujeme k nim: nitě a háček.

Nitě.

O nitích platí vše, co jsme řekly při drhaných.

Háček.

Háček dlužno voliti vždy as o polovičku silnější než nit. Dále hledíme k tomu, aby byl všude stejně silný až k násadě, jako jest háček, jehož užíváme při tureckém stehu a při tamburování; pak aby byl dlouhý, protože celá řada uzlíků se naň nahazuje a pak posouvá.

Na obrazcích, jež předvádíme, podáváme takovýto háček co do tloušťky značně zvětšený, to za příčinou jasnějšího názoru.

Provedení.

Jako při drhaných tvoří nám i zde vždy dvě smyčky jeden uzel.

Vedeme si následovně: připravíme si první oko jako při háčkování obyčejném; háček držíme v pravé ruce, nit položíme mezi prstenník a malík levé ruky směrem k sobě a těmitěž prsty ji přidržíme; pak uděláme z ní smyčku kolem ukazováčku a to z předu do zadu; do utvořené smyčky pícheme za přední nit od levé ruky k pravé, smyčku s prstu spustíme a přitáhneme.

Tím zhotovily jsme smyčku z předu, a první uzlík. Nyní, aniž bychom nit pustily, uděláme opět smyčku, avšak ve směru opačném t. j. ze zadu do předu a za zadní nit opět od levé ruky k pravé do ní háčkem pícheme, pak jako prve smyčku s prstu spustíme a přitáhneme. Tím zhotovily jsme smyčku ze zadu a spolu druhý uzlík.

Jasný přehled takovýchto smyček a uzlů podává nám obr. čís. 18 a). Oba uzlíky tvoří jeden uzlík podvojný.

Obraz čís. 18 a). Podvojný uzlík.

Máme-li dostatečnou řadu uzlů již hotovou, spojíme je v kruh. To děje se: na háček nahodíme nit asi 4—5^m od uzlů, jak na obraze čís. 18 b) vykresleno jest, a zadržíme řadu uzlů pevně palcem a ukazo-

Obraz čís. 18 b). Řada uzlů.

vákem levé ruky. Smyčku přidržíme s sebou a háček — háčkem dolů obrácený — s vypnutou nahozenou nití všemi uzly provlékneme.

Obraz čís. 18 c) nám ukazuje provléknutou řadu uzlů.

Obraz čís. 18 c).
Provléknutá řada.

Spojování kroužku.

Nyní jest nám připojiti jeden konec ke druhému v kroužek. Stává se to způsobem tímto: oko, jež nám protažením povstalo, necháme na háčku a pícháme do smyčky poslední zhotoveného uzle, jež naznačena jest v obraze čís. 19. šipkou, pak nahodíme ještě jednou na háček a oko

Obraz čís. 19.
Spojování kroužku.

tím povstale protáhneme zároveň i smyčkou i okem na háčku; jinak můžeme též připojovati kroužek dvěma řetízkovými oky, jak z obrazu čís. 19. patrnó, t. j. uděláme nejprv řetízkové oko, zachytivše nit od druhého konce, pak teprv pícháme k vůli upevnění kroužku do smyčky posledního uzle, šipkou naznačené, a druhým řet. okem spojíme.

Tím zhotovily jsme první kroužek a chceme-li začíti druhý, uděláme tři nebo čtyry řetízková oka a pak pracujeme opět jako kroužek první. Tak i veškeré ostatní kroužky. Chceme-li však jednotlivé kroužky mezi prací k sobě připojovati, uděláme druhého kroužku napřed jenom určitou část, jak z obrazu čís. 20. vidíme, odpočítáme pak na př. 3—4 uzle — to tolikéž uzlů, kolik jsme jich na tuto část zhotovily — na přiléhající straně prvního kroužku od konce a na místo první polovičky následujícího uzlu uděláme 1 řet. oko do svrchní smyčky uzlu takto na prvním kroužku vypočítaného a řet. okem tím kroužek připojíme. Dodělávše

Obraz čís. 20.
Připojování kroužků.

druhou polovici uzlu tohoto, pokračujeme při druhém kroužku v práci způsobem obvyklým bez ohledu na toto připojení. Rovněž tak počínáme si při kroužku třetím a t. d.

Pikoty.

Jako při drhaných okách jsou pikoty zvláštní ozdobou práce, tak i zde. Zhotoviti je jest velmi snadno, když uzle ve vzdálenosti $\frac{1}{3}$ $\frac{7}{8}$ neb i více od sebe zadržujeme, čímž nám delší volná smyčka povstane a pak při sešoupnutí uzlů neb při stahnutí v kroužek pikot tvoří, jak z obrazu čís. 21. zřetelně poznati lze.

Obraz čís. 21.

Pikoty.

Jestliže takovýchto pikotů při jednom kroužku má býti více, na př. 7, zdobí pak stranu zevní. V případě tom si počínáme asi takto: uděláme uzlů nejprve 6, pak uděláme 7 pik. a mezi nimi vždy po dvou uzlech za sedmým pik. opět 5 uzlů a pak vše v jediný kruh spojíme.

V obraze čís. 22. vidíme takovýchto kroužků více za sebou a spojených, že tvoří již samostatnou kraječku. Pozorujeme, že zde kroužky mezi sebou jsou spojeny sedmi řet. oky, a že v každém následujícím kroužku na místě prvního pikotu jest toliko spojení jedním řet. okem, protaženým skrze poslední pikot předcházejícího kroužku, že nám pak již jen 6 pikotů pracovati zbývá.

Obraz čís. 22.

Kraječka.

Pakliže zhotovíme takovýchto kroužků 5 za sebou, s tím rozdílem, že mezi každým z nich místo sedmi řet. ok 3 řet. oka uděláme a posléze všech 5 v kruh spojíme, obdržíme růžici, z níž možno opět rozličné vzorce sestaviti, jako z kroužků vůbec.

Druh pikotů velkých, jimiž se zdobívají delší řetízkové obloučky.

Takovéhoto obloučku uděláme obyčejně vždy jen polovičku, pak nahodíme 6—7 smyček z předu, nit současně všemi těmi smyčkami protáhneme, a potom doděláme druhou polovici obloučku.

Polokroužky.

I z těchto tvarů lze pěkné růžice sestavit, jež pak vždy zoubkovitě vypadají. Zhotovují se následovně: Začneme jako obvykle: uděláme na př. 4 uzle, nit obvyklým způsobem uzly protáhneme, však aniž bychom je v kruh spojily; pak nahodíme tentýž počet uzlů počínající si ve všem jako předešle a to opakujeme tolikrát, kolik polokroužků vytvořiti hodláme. Od každého polokroužku máme na háčku po jednom oku.

Obraz čís. 23.

Nyní nahodíme a nahozenou nit všemi oky současně provlékneme
Obraz čís. 23. ukazuje nám takovýchto kroužků pět, připravených již k růžici: k prvnímu z nich zhotoveny jsou 3 uzly, k druhému 4, k třetímu 5, ke čtvrtému 4, k pátému opět jen 3; spojíme-li pak oněch 5 polokroužků v růžici, shledáme, že prostřední z nich největší jest.

Pouhým seřazením takovýchto růžic vedle sebe a spojením jich patnácti řet. oky, obdržíme velmi vkusnou kraječku.

Ovšem pak při kraječce této, kde růžice řet. oky v řadu spojeny jsou, tam jednou řadou řet. ok střídavě s několika sloupky do obloučků řetízkových obháčkujeme, abychom kolem kraječky dostaly rovnější kraj řetízkových ok nahazuje se při tom 5 a do pěti prostředních řet. ok v obloučku dělá se vždy 5 krátkých sloupků.

V obraze čís. 24. počítáno jest na velmi silnou přízi a proto radíme aby pracovnice dělala vždy na první polokroužek 5, na druhý 6, na třetí 7—8, na čtvrtý opět 6, na pátý 5 uzlů.

Kruh kruhem proplétaný.

Uděláme kroužek známým způsobem, jen že na větší počet uzlů, třeba na 30. Když jsme jej dokončili, navlékneme kruh na háček, přidržíme si jej a v této poloze uháčkujeme 6 řet. ok; zároveň pak nově 30 uzlů na druhý kroužek; pak nit obvyklým způsobem provlékneme všemi uzly

Obraz čís. 24.

Kruh kruhem proplétaný.

a zároveň kroužkem ven; a tu teprve druhý kroužek spojíme. Na obraze čís. 24. vidíme takovýchto kruhů celou řadu po vrchní straně obháčkovanou, kterážto zároveň tvoří nejen velmi pěknou, však i pevnou kraječku. Z kruhů kruhy proplétaných lze vůbec pěkné růžice a vzory sestavovati.

Co pak se týče vzorů vůbec, platí zde totéž, co jsme při drhaných okách pravily; proto podáváme opět toliko ukázky každého jednotlivého způsobu háčkových.

III.

Drhání gobelinové.

Je to slabý nástin velkolepého uměleckého tkaní gobelinových čalounů. Povrch púdy tvoří kresbu čárkovitou, rub je uzlíčkový.

Práce je zábavná, ale nepřibývá rychle; proto nelze ji doporučiti pro předměty velké. Zdobívají se jí mešní roucha — Casuly. Mimo to se hodí za tažítka ku zvonci, na podušky, krabičky a p.

Látka.

Základní látkou je bílý výpustek, anebo silný motouz pro práce většího objemu.

Látka druhá je hedbávi otevřené, silné jako berlínská vlna, jemuž se říká v řeči pracovní: „Fantasie;“ anebo též vlna čtyrvláknová, kdyby hedbávi se zdálo býti drahé, a která je zastoupí při pracích velkých.

Náčiní.

- a) Vřeténka paliček pro paličkování krajek, na která se navíjí hedbávi, nebo vlna.
- b) Držátka pro motouz, nebo výpustek. Jsou buď ze dřeva, buď z lepenky silné. Ustříháme z lepenky obdélník na 7[⁄]₁₆ dlouhý, a na 2[⁄]₁₆ široký, z něhož utvoříme podobu 8. Kolik základních je šňůrek, tolik nám třeba držátek, na která do středu je navíjíme a špendlíkem přišpendlíme, aby se nevytáčely.

Provedení.

Napneme ku podušce tolik šňůrek, motouzů, kolik třeba, aby šířka předmětem se vyplnila. Šňůrky překládáme v polovičce; proto si délku

předmětu odměříme a šňůrky dvojnásobně dle toho naměříme. Připínáme šňůrky ku podušce v přeložení jejich za smyčku spinadly silnými.

Na vřeténko navineme vlnu, nebo hedbáví.

Pracujeme od levé ruky ku pravé.

Jednobarevná půda.

Pro cvičení drhejmež půdu v jedné barvě, ale práce na předmětech vždy musí býti vzorově provedená.

Konec vlny připneme ku podušce vedle snůrek napnutých a vedeme nit ku 1. šňůrce.

1. řd. Šňůrku vezmeme do ruky levé, a napneme ji ztuha. Pravou rukou vedeme vřeténko pod šňůrku, z nitě utvoříme smyčku položením jejím přes ukazovák a prostředník ruky levé, palcem ji na šňůrce přidržíme a vřeténkem pode šňůrku spodem skrze smyčku projedeme. Uzlík zadrhneme až ku kraji, nebo ku řadě předešlé. Uzlík je u ruky pravé. Tak zadrhneme ještě jednou, a máme jeden podvojný uzlík gobelinový.

Zadrhnuvše oba uzlíky podvojného uzle, napneme ztuha šňůrku druhou vedlejší, vřeténko podstrčíme pode šňůrku a zase drháme jako dříve. Takto si počínáme po celou řadu. Na konci zabodneme špendlík do řady.

2. řd. Pracuje se od pravé ruky ku levé.

Šňůrku krajní z tuha napneme, vřeténko pod ni podvlékne a utvoříme smyčku. Nyní jest šňůrka k ruce pravé, smyčka u ruky levé, kdežto v 1. řadě byla šňůrka u ruky levé a smyčka při pravé. Vřeténkem ode dolejška ku hořejšku pode šňůrku projedeme skrze smyčku, a přitahující ji ku prvé řadě, udrháme těsně u ni uzlík. Uzlík se nyní klade ku straně levé. Zase udrháme dva uzlíky, jež tvoří jeden uzlík podvojný.

Od první šňůrky nyní podstrčíme vřeténko spodem pode druhou, kterou z tuha napneme; a tak drháme kol každé šňůrky vždy jeden uzl. podv., až ku konci řady, kde opět připevníme práci špendlíkem.

Pravidlem je: po každém uzl. podv. obdrháváme šňůrku vedlejší. Na konci řady každé zapínáme spinadlo.

Z těchto dvou řad sestává celá práce.

Uzlík musí býti vždy na rubu práce.

Na lícu tvoří se nám čárky ≡.

Vzorová půda.

Vybereme si vzor, jaký je slohově přispůsobilý pro vyšívání čalounické křížkovým stehem. Jeden uzl. podv. počítá se za jeden křížek. Sečteme a vybereme barvy vzoru, a kolik barev třeba, tolik nití navijíme na vřetenka.

Odpočítáme stehy v řadě a došedše k první barvě vzoru, přeskočíme vřetenkem s onou nití barvy, se kterou jsme drhaly, tolik šňůrek, kolik jich čítají barvy jiné a vytáhneme je teprva za šňůrkou, přese kterou budeme s touto barvou drhati uzlík podv.

Novou nit uzlíkem připínáme k podušce, a táhneme ji spodem práce ke šňůrce, kde se jí drhati má. Když se nám v práci nit přetrhla, nebo vyšla, navážeme ji po rubu uzlíkem; koneček visí po rubu.

Pracujeme tak v mezích rozpočtu, každou barvu vždy za onou šňůrkou vyvlékajíce s vřetenkem, kde začneme s ní opět znovu drhati.

Když v řadě barva více se nevrátí, odložíme ji spodem šňůrek přes celou řadu, až za šňůrky všechny.

Rub práce není při vzorové půdě ani čistý, ani úhledný; proto jej podšíváme, kde by se jinak nezakryl, jako na př. při tažítku ku zvonci, při Casule, a t. d.

Práce nesmí se stahovat, všady stejně se napínati, a nikde hrboliti.

Ukončení.

Ukončivše práci, šňůrky opatrně ustříhneme a vluou je pevně stehem kroužkovým, nebo obšívacím zapošijeme.

Konečky mezi prací vzniklé po rubu zapošíváme.

IV.

Drhané krajky.

Macramé.

Drhané krajky jsou původu starého. Zdobily se jimi římské pláště císařské, později roucha oltářní a kostelní, koberce, čalouny a záslony v palácích velmožů, i ubrusy a různé pokrývky v domech měštanských.

Drhaly se z nití zlatých, stříbrných, lněných, hedbávných.

V XV. století, pak ku konci století XVI., ve zlatém to věku krajkářství, sídlilo výhradně umění drhaných krajek v klášteřích. V téže době míval každý klášter svůj zvláštní odbor prací uměleckých, a taktéž i v každém vyráběl se jiný a jiný druh krajek.

Z klášterův teprve šířila se znenáhla umělecká ruční práce do světa; poněvadž každý klášter míval svých zvláštních prací, vcházely ty a ony pouze v okres jeho. Spojení zemí bylo obtížné a zvolné, pročež zůstávala výroba té neb oné práce umělecké, jakož i umění vzniku jejího, tajemstvím a zvláštností jistých krajin a zemí.

Bylo třeba dějinných událostí, vpádů do cizích zemí, putování nábožných poutníků na místa posvátná, různých obchodních podniků, prve než umění ženských prací ručních se rozšířilo.

Drhání krajek mimo kláštery, kvetlo nejvíce na pobřeží mořském v Itálii, kde se živily touto prací většinou rybářky.

Ve století XVII. začínalo umění drhaných krajek zanikati, v XVIII. upadalo v zapomenutí a živořilo jenom na pobřežích itálských. Přešla přes ně vlna času a pohřbila je se stoletím XVIII.

V roce 1843 vystupuje drhaná krajka opět v práci uměleckou. Baronka d'Asti odevzdala krajkářce janovské Marii Pichettiové starou krajkou drhanou, aby se o provedení podobné pokusila. Krajkářce se práce zdařila, a od té doby se zvedá umění drhaných krajek opět v Janově a v Chiavari.

Pravá krajka drhaná, prve než se nastolila v umění, dočekala se již napodobení. Ve Francii a v Anglii rozšířila se názvem svým arabským *Macramé*, byvši zhusnadněna a zmodernisována. Vřaděna byla za okolek třísni a rychle se za našich dnů ujímá v pracích ručních.

Mezi krajkou pravou a napodobením jejím moderní práce *macramé*, je arci velký rozdíl i v niti i ve vzoru; avšak začáteční umění toto může se zdokonaliti a drhaná krajka k nové slávě se povznést.

Vzor krajek drhaných býval s pravidla měrických tvarův, a jen zřídka kdy objevila se v něm stylisovaná figura. Tu obyčejně znázorňovala, co krajkářkám ve přírodě bylo nejbližší, jako: mořské raky, pavouky a p.

Krajka drhaná, v pravém slova svého významu, nehodila by se do „Školy“ naší, ana zabíhá ve vyšší uměleckou práci ženskou; avšak zhusnadněné drhání, jménem *Macramé* je práce nejen krásná, velice zábavná, ale i co více, nenamahá oko a při prostředcích poměrně nepatrných, vyvozuje velkých účinků.

2. Upevňování nití drhovacích k opoře.

Nitě drhovací vážeme jednou tak dlouhé, než obnášívá vzor šířky, a v polovici přeložené. Upevňujeme je uzl. zákl. Viz obraz čís. 25 a 27.

Připneme jich tolik, kolik vzor si žádá, anebo tolik, kolik třeba, aby se opora vyplnila, nebo při drhání kulatém nebývá mezer u napnutí. Viz pro poučení obrazce: čís. 30 a 31.

Jiný způsob upevnění ukazuje nám obraz čís. 32.

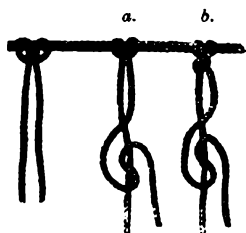
3. Okraj.

Upevnění nití drhovacích ukončujeme a zdobíme také okrajem.

Napneme pod řadu první uzl. zákl., jiné nitě vodorovné a přes ni drháme řet. uzl. lm. Obraz čís. 28 = 1.

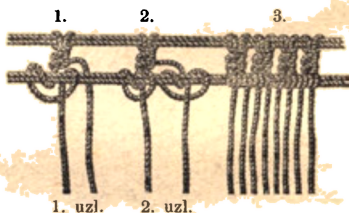
Po tomto upevnění ku nitě vodorovné druhé, seřadíme nitě, aby jedna byla při druhé, jak nas učí obraz čís. 28 = 2.

Nazýváme to: okraj obyčejný. Po této řadě drhá se vzor.

Obraz čís. 25.
Uzlík základní.
Upevňování nití
k opoře.

Obraz čís. 27.
Žebérkový uzlík
vrchní
a. 1. uzlík, b. 2. uzlík.

1. uzl. 2. uzl.
1. Řetízkové oko. 2. Seřadění nití pro okraj.
3. Okraj ozdobný.
Obraz čís. 28.

Opora ozdobná.

Opora bývá také ozdobena, a pak již sama o sobě tvoří okraj.

Udrháme buď ozdobnou šňůrku, jak obraz čís. 32 ukazuje, buď z krášíčcích uzl. jozefinských, nebo podv. pikotů, v nitě zdvojené udrhaných, kol špendlíků utvoříme řadu, načež teprve napneme druhou nit vodorovnou za oporu a přes ni připevňujeme nitě uzl. řet. ok lm.

Vzor.

Vzor se tvoří uzlíky lemovacími a bývá plochými uzl. pouze prořván, které však se kulatému drhání přispůsobiti dřívě musí. Mimo to drhá se uzl. drhaných ok, a ozdobuje se pikoty.

Znamé po tu dobu částice vzoru drhání kulatého, jsou:

1. řetízek;
2. šňůrka;
3. lýčka;
4. žebérko;
5. spojka;
6. skupinka vzorová;
7. muška;
8. pikot.

Vzor jest rozhodujícím činitelem při drhání macramé.

Bohudíky, že nevkus se potud neusídlil v drhání! Máme tak vzory pro tuto práci stylisticky dokonalé, kreseb krajkových. Jest se však co obávati, aby záplava těchto vzorů, nezaplavila i dobrý vkus. Přinášejí časopisy nové a nové vzory jako o překot, a nemožno, aby na dlouho zůstalo toto umění ryzé.

Nejprvejší vzory nám budou měřítkem, a pravidlo: že pro macramé jen stylisovaný list, a měřický tvar je slohově dovolen.

Zvoliti si vzor dobrý jest také uměním a nutným při drhání macramé.

Částice vzoru.

1. Řetízek.

Udrháme řadu uzlíků příp. podv. drhnutých, ať už čln., řet. nebo šňůr. Uzavírají se jim ozdobně kraje, a ve středu vzoru spojuje figury. Klade se do obloučku, do věnečku a rovně se připojuje ke vzoru. Obr. čís. 30 ukazuje nám umístění řetízků.

2. Šňůrka.

Je to buď ozdobná šňůrka, buď řada uzl. lm. žebérkových, nebo smyčkových, i uzlíků drhaných ok. Oblíbenou je šňůrka drhaná ze samých polovičních hl., i obr. uzl. podv. lm., poněvadž se vkusně točí do závitku. Ostatně vzorové předlohy zvolené pro práci, i umístění, i druh šňůrek ukážou.

3. Lýčka.

Taktéž ozdobná lýčka každého způsobu ve vzoru se umísťuje. Nejvíce se drhají z uzl. podv. pl. lm. Obraz čís. 32 má také skupinu z lýček takových sestavenou.

4. Žebérko.

Žebérko jest řada uzlíků téhož jména, jejichž umístěním tvoří se figura vzorová takto zvaná.

Jest to nejobyčejnější ze všech nyní známých částic vzorů m a c r a m é a takofka základem práce.

Rozeznává se:

- a) žebérko pravostranné;
- b) žebérko levostranné;
- c) žebérko hladké.

a) P r a v o s t r a n n é.

(Obraz čís. 26.)

Hlavní pravidlo je, aby se nit, kol které drháme uzl. žebér., z tuha napnula.

Abychom udržaly žebérko, je nám třeba nejméně čtyř nití, ale může jich býti více.

Drháme je uzl. žebér. podv. spodními od pravé ruky k levé na oněch 4, nebo i více nitích, jež utvoří skup. pro žebérko; proto název žebérko pravostranné.

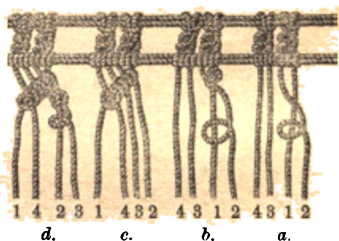
Na obraze čís. 26 jest naznačen postup drhání uzl. podv. žebér. spodních přes kn. vkl., kterým jest vždy první s kraje, ostatní pak: 2., 3. i 4. po pořadí jsou drhovacími, jak na obraze čís. 26 číslicemi označeno jest, aby se výměna nití snáze pochopila.

Uzl. žebér. spodní podv. umíme již drhati a snadno dovedeme sestavit žebérko. Pravostranné je snadnější v provedení, protože se nit klade pro udržání ku pravé ruce, kde zůstane ihned viseti po udržání.

Žebérko se utvoří, když kolem vkladného konce udržáme jeden podv. uzl. žebér. spodní s každou ze 3 nití drhovacích od pravé ruky k levé.

Udržavše 1 uzl. žebér. podv., vedeme kn. vkl. vrchem přes drhovací nejbližší, který klademe spodem pod kn. vkl. k uzl. novému

Kn. vkl. jest při žebérku pravostranném po udržání u ruky levé drhovací konce visí po ruce pravé.

Obraz čís. 26.
Žebérko pravostranné.
Uzlík žebérkový spodní.

Obraz čís. 26. ukazuje nám: v a) uzlík první, v b) uzl. druhý, žebérkový spodní, v c) žebérko hotové, v d) začátek nového.

b) **L e v o s t r a n n é.**

(Obraz čís. 29.)

Žebérko levostranné drháme uzl. žebér. vrchními od levé ruky k pravé. Je těžší předešlého, poněvadž se zde nit drhovací po udrhání podv. uzl. žebér. vrchního, pode kn. vkl. ku levé ruce zpět vésti musí.

Pravidla ostatní jsou tatáž jako při žebérku pravostranném.

Obraz čís. 29 znázorňuje postup nití drhovacích číslicemi 1, 2,

3, 4, a postup drhání 1. uzl. v a), 2. uzl. v b), jakož ukazuje žebérko hotové v c), začátek nového v d).

Při začínání žebérka nového opět beřeme nejkrajnější nit za vkladnou a druhé postupně za drhovací.

Vzor si žádává žebérko jedno, nebo dvě, i více; proto rozeznáváme:

- a) žebérka jednoduchá — obraz čís. 30;
- b) „ podvojná — „ „ 31;
- c) „ víceřádková — „ „ 32.

Obraz čís. 30 sestává ze žebérek podv. — Má-li býti více řad žebérek, drhá se tak jako při druhém žebérku naznačeno.

c) **H l a d k é.**

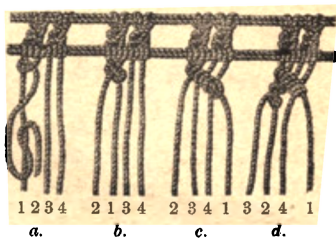
(Obraz čís. 30 a.)

Hladké žebérko se utvoří, drháme-li na jednom a témže kn. vkl. více podv. uzl. žebér., ať vrchních, ať spodních.

Jsou také jednotná, podvojná, i víceřádková.

Žebérka žádají ruky vycvičené v drhání a zručné. Sestavují se z nich pak různé figury, když pravostranné s levostrannými spojujeme, a zase rozvádíme. Viz obraz čís. 30 i 31.

Osvojí-li si drhačka zručnost v drhání žebérek, může se pak bez obavy pustiti do práce i nejtěžších vzorů, nebo tato částice je nejtěžší v provedení, aby byla figura čistá, úhledná a stejná.

Obraz čís. 29.

Žebérko levostranné.

5. Spojka.

Udrháme-li jedno žebérko pravostranné a jedno levostranné, tu buď přeměníme nitě poslední, kde se žebérka setkají, a drháme znovu žebérka, v opačném položení, buď obě dříve spojíme.

Spojka tato bývá buď ozdobnou, buď ji zastoupí pouze uzlík.

Spojku je každý uzlík podv., nebo podv. drhaný.

Ve vzoru čís. 30 je spojka z uzl. čln.

Nejozdobnější spojkou je muška.

6. Skupinka uzlíková.

Někdy sestavují se žebérka tak, že u středu figury, jimi vyvozené, zbývá mnoho nití prostých, což jmenovitě se stává při žebér. víceřádkových. Střed figury ozdobí se pak skupinkou uzlíkovou, z uzl. příp. Nejoblíbenější je podv. uzl. pl. buď jednotný, ale bohatě ze všech nití udrhaný, nebo do křížku sestavený. Mimó tento je oblíben uzl. jozefinský. I z jiných uzl. příp. se podobné skupinky sestavují, což jasně se ukáže z předlohy vzorové, kterou zvolíme.

7. Muška.

Mušky zovou se v krajkářství menší husté kusy, které pádu řídkou prorývají. Zde mají za účel ozdobné spojení, a vystupují ve vzoru z kulatých šňůrek sestaveného za ozdobu. Nejvíce se drhají uzl. podv. pl. lm. a zakládají se na protahování i na zatahování nití drhovacích.

Znamé potud jsou v macramé tyto:

- a) muška plochá;
- b) muška zdrhnutá;
- c) muška s pikoty;
- d) muška vypouklá;
- e) muška proplétaná.

a) Muška plochá.

3 uzl. podv. pl. udrháme, z nichž při 1. i při 3. nitě drhovací pevně zatáhneme, při 2. volně rozložíme. Může čítati i pět uzl.

b) Muška zdrhnutá.

3 uzl. podv. pl. udrháme, skrze 1. uzlík nitě drhovací pokrajní háčkem protáhneme od dolejška k hořejšku, a sice taktéž za nitě krajní, načež obě drhovací nitě z tuha napneme a přitáhneme. Tím utvoří se knoflíček z uzlíků.

c) **Muška s pikoty.**

Na řádku podv. pl. uzl. udrháme 3 pikoty podvojně, z nichž střední je větší.

Podvojný pikot drháme takto: udrhavše 2 i 3 uzl. podv. pl., udrháme 3. nebo 4. o takový kus nížeji na kn. vkl., jak velký má být pikot, a pak jej teprve těsně k uzl. udrhanému poslednímu sešoupneme. Nitě se takto po obou stranách rozloží do obloučku.

Pikoty mohou být tři. Pak bývá však střední pikot větší a oba krajní menší.

d) **Muška vypouklá.**

3 uzl. podv. pl. udrháme, pak nitě drhovací tam přivěsíme odkud byly v této řadě uzlíkové vyšly. K tomu cíli vytáhneme konce nití háčkem od dolejška k hořejšku na témže místě ven a udrháme těsně při nich ještě 1 uzl. podv. pl.

e) **Muška proplétaná.**

Žádá si 4 nití.

1 uzl. podv. pl. udrháme, pak * přes první nit se druhou, od levé ruky ku pravé směřující, drháme 1 uzl. směn. Nyní opět přes 2. nit, se kterou jsme drhaly, se třetí udrháme 1 uzl. směn.; taktéž učiníme se čtvrtou přes třetí. Od * opakujeme totéž ještě 2- i 3krátě, jak vzor si žádá a sála nitě, načež mušku ukončíme 1 uzl. podv. pl.

8. Pikot.

Pikot jako uzlík krášílíci i pikot prolamovaný, který zdobí drhaná oka, jsou částicemi vzorů *macramé*.

Kde jich umístí ukáže dobrá předloha vzorová.

Práce *macramé*.

Práce *macramé* jsou tytéž jako drhání plochého a podléhají témže pravidlům, pročež se o nich šířiti nebudeme.

Drhají se takto veškery tvary měrické, jmenovitě vládnoucí je: vložka, prýmka, krajka, nebo okolek třísní.

Co povědíno bylo o těchto pracích při drhání plochém platí i zde, a poukazujeme na možné různé odchylky k časopisům pro ženské práce ruční.

Podáváme jen málo vzorů na ukázkou, a sice pouze pro první záčátky této bohaté a krásné práce.

Vložka.

Vložka buď se vsazuje mezi dva kraje, buď zdobí jako vázanka lem. V posledním případě je ozdobnou prýmkou, okolkem.

1. Vložka proplétaná.

Pracuje se po délce.

1. řd. Řada zákl. uzl. na opoře z niti podv.
2. řd. Řada řet. ok lm. na druhé niti napnuté. Nitě těsně visí od uzl. jedna u druhé.
3. řd. Na prvních 4 nitích 1 žebérko pravostranné, na vedlejších 4 1 žebérko levostranné. Tak se pokračuje.
4. řd. 4. a 5. nit, kde se žebérka oběstranná setkají, spojí se uzl. čln. přp.
5. řd. Na prvních 4 nitích 1 žebérko levostranné, (kde dříve se drhalo pravostranné), a pravostranné na oněch 4, kde se drhalo levostranné.
6. řd. jako 4.
7. řd. Napne se vodorovná nit podv. a přes ni řet. oka lm. Nitě se buď nyní spodem zapošijí a ustříhnou nebo zůstanou prostě viseti za třepení.

Zdobí se jí okraje vkusně. Kde se připojí těsně ku předmětu, podkládá se barevnou látkou.

2. Vložka s ozdobnými kraji.

(Obraz čís. 30.)

Pracuje se po šířce. Drhána je z uzl. žebér. a řet. uzl. Popisu netřeba, poněvadž obraz ukazuje postup práce. — Začne se ve středu vzoru drhati.

a. a.
Obraz čís. 30.

Vložka s ozdobnými kraji.

Krajka nebo okolek tříšňový.

Udrhaná krajka buď zdobí jako krajka, když koncečky nití drhovacích se krátce ustříhnou, buď za okolek tříšňový, když nitě v třepení dlouhé vyběhají, nebo ve tříšně se uvážou. V poslednějším způsobu se nyní macramé nejvíce upotřebuje.

Tříšňové okolky bývají i jednoduché, i bohatě ozdobené.

Ozdobný okraj.

Krajka mívá okraj ozdobený.

Ozdoba tvoří pak hned okolek.

Okolek dvouuzlový.

Navážeme pod 1. řadou základní, 1 řadu podv. plochých, a pak teprva napínáme pod ně druhou nit vodorovnou.

Uzlíky se při okolku ozdobném seřaďují také teprve při řadě řetízkové, která po této následuje.

Okolek žebérkový.

Uvážeme pod první řadou základních uzlíků 2 řady žebérkových vrchních.

Pak napínáme pod ně druhou nit vodorovnou a uzavřeme okolek uzlíky řetízkovými. Nitě se řadí jedna ke druhé. Viz obraz čís. 26 = 3: Okraj ozdobný.

Tento okolek zdobí dostatečně i třísně obyčejné, které se nyní buď mohou ze třepení vázati, anebo může třepení volně viseti.

Totéž platí i pro okolky další.

Sloupečky.

Řada základní a těsně k ní řada řet. uzl. lem. přes podvojnou nit vodorovnou. Uzl. řet. lem. se volně k sobě sdrhnou, a vždy 4 a 4 nitě se oddělí pro 1 skupinku, aby mezera mezi každou obnášela $2\frac{m}{m}$. Dobře se špendlíky oddělí.

1. řd. Pak se drhají s podv. nitěmi, vždy 2 podv. uzl. žebér. vrchní.
2. řd. Nyní se napne podv. nit vodorovná, kol ní se udrhá řada řet. uzl. lm., a opět se nitě buď ve skupinky 4 a 4 urovnají, buď jedna ke druhé se volně sdrhne.

Podvojně žebérkový.

Okraj obyčejný.

1. řd. Jako při sloupečkách, okolek předešlý.
2. řd. Dvě pravé nitě z prvního sloupečku se dvěma lv. ze 2. se spojí a opět udrhají 2 podv. uzl. žebér. vrchní.
3. řd. Napne se vodorovná nit podv., a 1 řd. řet. uzl. lm.

Prolamovaný.

Okraj obyčejný.

2. řd. Ze 2 podv. nití vždy 1 podv. uzl. žebér. pl.

2. řd. Ve vzdálenosti téže míry, co obnáší uzl. opět na těchže nitích 1 podv. uzl. žebér. pl.
3. řd. Nit podv. vodorovná se napne pod uzl. řd. 2. a přes ni řd. řet. uzl. lm.

Nitě se opět srovnají jedna ke druhé.

Skřížený.

Okraj obyčejný.

1. řd. Dvě podv. nitě, jež jsou v řadě druhé, tudíž: 3. a 4. nit se položí od pravé strany ku levé přes 2 podv. nitě, které jsou v řadě první: 1. a 2. nit. Tak se pokračuje, vždy 4 nitě do skupinky čítajíc.
2. řd. Pak se vrchem položené spojí s oněmi, jež spodem leží a se všemi čtyřmi se udrhá 1 podv. uzl. pl.
Stalo se takto skřížení nití, což dá zvláštní ráz okolku.
3. řd. Napne se vodorovná nit, a přes ni řd. řet. uzl. lm.

Čtverolistek.

1. řd. Řada základních uzl.
2. řd. Řada řet. uzl. lm. přes druhou vodorovně napnutou nit.
3. řd. Nitě se srovnají, aby jedna ode druhé vzdálena byla na 1 otočení nitě kol opory.
4. řd. Ze 4 nití 1 žebérko pravostranné, ze 4 následujících žebérko levostranné.
5. řd. Jako 4.

Máme tudíž 1 podv. levo- a 1 podv. pravostranné žebérko.

6. řd. Kde se setkají obě žebérka, drhá se od pravé k levé. Dále přes 4 nitě levé 1 žebérko levostranné. Tím se nitě spojí. Na pravých nitích opět žebérko pravostranné.
7. řd. Na levých 4 nitích žebérko levostranné;
na pravých 4 " " pravostranné.

To utvoří sloučeninu podobající se čtverolistku.

8 nití činí 1 skupení tohoto útvaru vzorového, z nichž 4 levé a 4 pravé.

Tak se upravuje celá řada, načež se napnou 2 vodorovné nitě a kol nich se udrhá 1 řd. uzl. řet. lm.

Pak se volí vzor třísní po libosti; avšak opakuje-li se totéž, je dosti bohatá, a opakuje-li se okraj ustavičně, máme pěkný vzor pro různé předměty.

Jednoduché třísně.

Pro začáteční cvičení podáváme několik snadných třísní jednoduchých.

Sloupečkový vzor.

Okraj ozdobný: „sloupečky.“

1. řd. Ze 4 nití ve skupiny rozdělených udrhají se 3 podv. pl. uzl. lm.
2. řd. Z každé skupinky 2 nitě spojí se se dvěma druhé skup. vedlejší a opět 3 podv. pl. uzl. lm.
3. řd. Dvě a dvě nitě se skrotí v tříseň.

Čtvercový.

Okraj obyčejný. Nitě prostě visí, ne příliš těsně jedna při druhé.

1. řd. Vždy ze 2 nití 3 šňúr. uzl. příp.
2. řd. Tři a tři udrhané řd. 1. se spojí uzl. podv. smč.
3. řd. 6 nití od uzl. řd. 2. se rozdělí na 3 a 3 do chom. a vždy ze 3 nití; 1 vkladná, 2 lm. se udrhá 5 podv. pl. uzl. lm.
4. řd. Pravý chom. se spojí s nejbližším levým, uzl. podv. smč.
5. řd. Jako 3.
6. řd. Jako 4.

Nyní se buď vzor opakuje, buď se třísně ukončí.

I na předměty se vzor hodí.

Řádečkový.

Okolek podvojně žebérkový.

1. řd. Nyní se vždy na 4 nitích, které tvoří 1 skupinku, drhá 1 žebérko pravostranné.
2. řd. Opět na těchže nitích 1 žebérko pravostranné.

Nyní třísně zarovnáme.

Chceme-li vzor rozšířiti, můžeme učiniti přeměnu nití a poslední ze 4, skupinky první, spojí s první ze 4, skupinky 2., a vzor se opakuje.

Tak lze pokračovati i po celé ploše předmětu.

Muškový.

Okolek žebérkový.

1. řd. 6 nití spojíme ve vzdálenosti $6\frac{2}{3}m$ od okraje uzl. obroučkovým.
2. řd. Rozdělíme každé před. na 3 nitě a pak s prvními třemi drháme 2 žebérka levostranná, načež opět se třemi druhými 2 žebérka pravostranná.

3. řd. Žeběrka v prostředku spojíme 1 podv. žebér. vrchním uzl. v niti 3. a 4. Tím se vytvořila hlavička vzoru.

4. řd. Nítě svislé od žebérek spojíme volně ve vzdálenosti $6\frac{2}{3}$ uzl. obroučkovým.

Pak třísně zarovnáme.

Ozdobné třísně.

Vzor 1.

Obraz čís. 31 jasně ukazuje bez popisu sestavení vzoru. Sestává ze samých podv. žebérek pravo- i levostranných, které kladeny jsou ve směrech opačných a spojkou z uzl. čln. svázány.

Chceme-li ukončiti vzor ve třísně, zadrhne-me vždy 4 nitě jak obraz ukazuje uzl. podv. smčn.

Chceme-li míti vložku, uzavřeme kraj okolkem jako u začátku.

Obraz čís. 31.

Ozdobné třísně.

Vzor 2.

(Obraz čís. 32.)

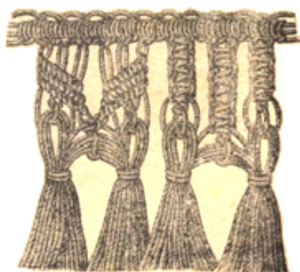
Sestává ze dvou skupin vzorových.

Jedné ze žebérek pravo- a levostranných, druhé ze tří prýmek, z nichž každá čítá 4 nitě, drhaných podv. uzl. pl. lm.

Ke každé skupině třeba tudíž 12 nití.

Obraz neřádá si popisu, neboť lze dle něho dobře drhati.

Oporu zde tvoří ozdobná šňůrka, s pikoty prolamovanými udrhaná.

Obraz čís. 32.

Ozdobné třísně.

Napneme pro šňůrku 4 nitě a drháme střídavě vždy s levou, pak s pravou krajní přes obě vkladné nitě, 2 směn. prolamované levouzlové a zase tytéž pravouzlové.

Nitě drhovací se při tomto způsobu okraje pouze zavěšují do pikotů. Viz obraz čís. 32.

Uzlíčkované vyšívání.

Uzlíky krášílíci mají hlavní těžiště své v ošacování a v čalounictví. Sem vpadají různé druhy uzlování nákrčnicků, plen, pavějek, smyček pro ozdobu šatů i prádla a p., i hlavně pak v prýmkářství mají pole rozsáhlé.

V ženských pracích ručních vyskytují se pouze za ozdoby visutých šňůr, jako: při košíčkách, kabelkách a p., kterážto úloha jejich více méně podřízenou jest. Jedině samostatně vystupuje uzlík krášílíci ve vyšívání uzlíčkovaném. Vyšívání uzlíčkované je krásné a vděčné.

Vyplňují se jím i plochy, i vzory. Buď se jím pokreje půda, po které se rozvíjí hladký ornament, buď vnitřek obrysu květinových a listových, buď vyplňuje se jím ornament celý na půdě hladké. Zvláště pěkně se tvoří uzlíčky, vrcholky stromův, keřiska, hvězdice, stylisovaná květina, list a p.

Uzlíčkováná půda zastupuje mřížkování, a lze tudíž vyšíváním uzlíčkovaným vyplniti každou plochu, kde by se jinak pokryla mřížkou.

Ornament při půdě uzlíčkované je vždy hladký, polovypouklý, při ornamentu uzlíčkovaném pak je půda hladká.

Obyčejně naše pramatky prošily půdu mezi ornamentem uzlíčkovaným buď předním, buď perlovým stehem, po způsobu vatování, anebo vyšitou pletaninou.

Uzlíčkované vyšívání je hlavní podstatou bílých čepců kulatých kroje našeho národního, známých jmenem „holubinky.“

Naše pramatky zůstavily nám v těchto, uzlíčkovaných vyšíváních vyzdobených holubinkách, mimo mřížkování, pravé skvosty umění národního, jak ve vkusu a volbě vzoru, jak ve tvarech, tak i v provedení práce.

Uzlíčkované vyšívání provéstí lze v niti každé a na každé látce. Provázíť uzlíček vyšíváný veškeré druhy vyšívání, jak bílého, tak pestrého.

Jen v niti nesmí se uzlíček různiti od nitě, se kterou se vyšívá; na př. při vlně musí býti zase jen vlna, při hedbáví hedbáví a t. d.

Vyšívání uzlíčkované má dva druhy uzlíčků a jedno napodobení jich v šitém stehu perlovém nebo zrnečném. Poslední je pracnějšf a vpadá úplně v obor vyšívání, kde o něm pojednáme.

Na tomto místě seznámíme se pouze se dvěma druhy uzlíčků:

- a) točeným;
- b) drhaným.

Točený.

Vypíchneme jehlu v látce, kde má uzlíček ležeti, od rubu k lícu; nit levou rukou z tuha napneme, pravou rukou vezmeme jehlu, a otočíme ji kol nitě od levice k pravici, čímž vytvoříme na jehle smyčku.

Jehlu držíme při otočení v položení pro steh obrubový. Nyní jehlu, na které smyčku pevně držíme, postavíme z přima, špičkou k látce, uchem vzhůru, nit z tuha napneme, smyčku u látky těsně přidržíme, načež jehlou vpíchneme zpět za první vypíchnutí do rubu. Nit po rubu vytáhneme a přitáhneme.

Přitáhnutím a provléknutím nitě skrze smyčku, vytvořil se nám na vrchu uzlíček. Dbáti však nutno, aby se smyčka nestáhla skrze látku do rubu práce, ale zůstala na látce, k čemuž třeba opatrnosti a cviku.

Uzlíček se obtáčetí může dva- i třikrát, dle toho, jak má vystoupiti.

Drhaný.

Pro tento uzlíček nabeřeme několik nití látky na jehlu a prostrčíme tu-
touž na polovičku délky její skrze látku ven. Pak pravicí dva- i třikrát, jak třeba, navineme na jehlu nit. Viz obraz čís. 33.

Obraz čís. 33.

Drhaný uzlíček vyšívací.

Nyní, pevně přidržující navinuté nitě nehtem levého palce, opatrně jehlu vytahujeme skrze ně, a nit zadržujeme. Z navinutých smyček udrhá se tím uzlíček, který k látce připevníme stehem zpátečním.

Sítování.

Úvod.

Sítování je ze ženských prací ručních jedna z nejkrásnějších a poměrně velmi snadná. Sítovaná půda je úhledná a pevná.

Základem jejím je uzlík jako při drhání, jen že zde byla smyčka zadržena, když byla dříve vytvořila oko, zadržena byvši válečkem. Uzlík nové oko s prvnějším spojuje a tak se vyvozuje síťová plocha.

Kdežto drhání žádá si větší počet drhovacích nití, síťuje se pouze nití jednou, byť i často vzor si k tomu zvolil nit podvojnou.

Abychom sítovati mohly, třeba nám míti:

1. nit, ze které vytvoříme síť;
2. jehlu, do níž navlékáme nit síťovací;
3. váleček, na který zachycujeme smyčku;
4. podušku, ku které práci připínáme.

Nit.

Nit síťovací je tatáž jako drhovací. Volba řídí se předmětem, který chceme sítovati a hodí se ku práci jak vlněná, tak bavlněná, lněná, hedbávná, konopná, i motouz, ano i jemná šňůrka, lýčka, nit zlatá i stříbrná.

Hedbávná nit a motouz se za práce často zavlhčí čistou vodou, aby se zabránilo rozestupování uzlíků.

Nejkrásnější síť je z hedbávi a z nitě přezné.

Z přezné nitě doporučujeme tak zvanou „královskou nit,“ která je rovná, pevná, není příliš kroucená, měkká, pružná a jasně bílá.

Dbáti dlužno, aby nit byla rovná a pevně předená.

Jehlice síťovací.

Jest to jehlice z drátu mosazného, ocelového, ano i z kosti nebo dřeva zhotovená, na obou svých koncích rozpoltěná, pak po způsobu

vidličky rozevřená do obou zubců, a opět ve špičkách súžená. Viz obraz čís. 34.

Doporučujeme krátkou pro síťování rychlé, ale delší pro drobnou síť.

Na jehlici navineme nit vždy za zubce jednoho a zase druhého konce, a jen tolik, aby jehlice skrz oka snadno procházela.

Obraz čís. 34.

Jehlice síťovací

Často upotřebí se ve vzoru i dvou jehlic, a nutno, abychom měly jehlice různé síly pro každou nit. Čím silnější nit, tím silnější beřeme jehlici; avšak jest nám zde co činiti i s úchytkami. Síťujeme-li do řady ok drobných, nesmíme ani silnou, ani tlustě navinutou jehlicí pracovati, nebo by se oka mohla přetrhnouti.

Váleček.

Váleček je buď koštěný, buď dřevěný, a zastoupí jej také silná ocelová jehlice pletací pro vlnu. Obraz čís. 33.

Váleček musí býti hladký, dobře hlazený a rovný, aby oka byla stejná.

Válečky jsou různé tloušťky, a volba jejich objemu řídí se i nití, i drobností sítě, vzorem a předmětem.

Poduška.

Ku podušce se připíná práce a proto je první a vlastně jedinou podmínkou její vlastnosti, aby byla s dostatek těžká. Obraz čís. 35 nám ji znázorňuje; avšak zastoupí ji i těžká poduška pro šití i pro práce drhané, jakož i kámen látkou potažený, u prostřed knoflíkem opatřený.

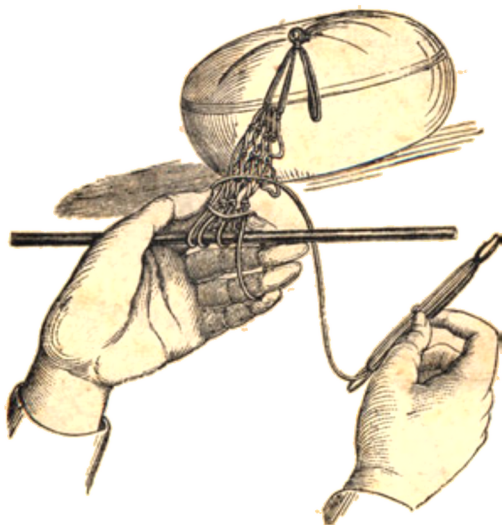
O začínání.

Chceme-li začíti síťování, nejprve uděláme ze šňůrky, nebo silné nitě velkou smyčku na 15—30 % a konce její pevně svážeme.

Tato smyčka nazývá se základní nebo hlavní.

Smyčku hlavní připneme velkým špendlíkem ku podušce, a nit z jehly síťovací k ní pevně přivážeme. Obraz čís. 35.

Takto jsme si připravily začátek práce.

Obraz čís. 35.
Ovinutí nitě a položení válečku.

Tvoření ok.

a) Položení válečku.

Majíce nit síťovací přivázanou u smyčky hlavní, vezmeme do ruky levé váleček a položíme jej vodorovně podél ukazováku a palcem jej přidržíme, při čemž prsty druhé roztáhneme. Viz obraz čís. 35. Jehlu držíme v ruce pravé.

b) Ovinutí nitě do první smyčky.

Nit síťovací položíme přes váleček a přese vnitřní stranu — ode dlaně — prstu 2., 3. a 4. ruky levé, ovineme ji kolem těchto prstů do zadu až k začátku ovijení jejího, odkud ji položíme ku levé straně, pod palec, kterým ji přidržíme. Obraz čís. 35 znázorňuje náš popis.

Toto jest první a hlavní položení nitě síťovací do smyčky. Nit na válečku ovinutá utvořila smyčku, uzlík síťovací musí zadrhnouti ji a utvořiti z ní oko.

c) Utvoření druhé smyčky.

Nití síťovací utvoříme kruh kolem ruky a položíme ji přese smyčku hlavní zpět ku pravé ruce, odtamtud pod váleček a za 2. 3. i 4. prstem dolů a nyní jehlicí síťovací od dolejška k hořejšku projedeme skrze smyčku první, položenou přes prsty: 3. a 4. za váleček. Viz obraz čís. 36.

Obraz čís. 36.

Utvoření druhé smyčky.

Protahujeme zvolna jehlicí skrze smyčku mezi ukazovákem a válečkem až ji přivedeme ku smyčce základní na podušce, kam jsme již prve nit byly přivázaly, a vpícháme do ní od spodu.

Tím se utvořila dole kolem ruky nová smyčka. Obraz čís. 37 a.

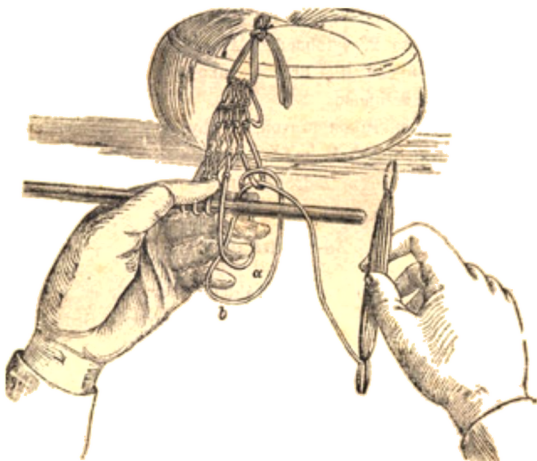
a) Vypouštění nitě.

Jehlicí nyní vytáhneme a nově povstalé oko malíčkem přidržíme. Obraz čís. 35 b.

Přitahujeme pak pozvolna a opatrně nit, činíme to tak, že napřed spustíme nit spod palce, pak vypustíme oko kolem prstenníku a prostředního prstu a při tom hledíme k tomu, aby oko nad válečkem těsně přiléhalo; konečně vypustíme nit z malíčku a přitahujeme ji víc a víc,

až zadrhneme uzlíček, který musí k válečku těsně přiléhati. Tak jsme usítovaly první oko.

Celý postup námi zde uvedený naznačen jest v obraze čís. 37.

Obraz čís. 37.

Vypouštění nitě a zadrhování uzlíku.

a smyčka II., *b* vypouštění nitě.

Druhé a všechna následující oka tvoří se rovněž tak; dbáti však dlužno, aby se nad válečkem stejně přitahovala, v přímé čáře, má-li práce býti úhledná.

Pracuje se od levé ruky k pravé.

Tímto popsaly jsme drhání uzlíku síťového i tvoření ok na válečku.

Oko takto usítované nazýváme: obyčejné oko.

Jiný způsob začínání.

Takto se začíná síťovati obyčejně.

Jinak, poněkud ozdobněji, začíná se takto:

Když jsme přivázaly nit síťovací ku smyčce hlavní, vezmeme síťovací jehlici do ruky pravé, váleček do ruky levé jako dříve, položíme nit přes něj, ovineme jej s předu do zadu a protáhneme jehlicí skrze

hlavní smyčku od dolejška k hořejšku. Nit se ku levé straně táhne a opět položí přes váleček, přidrží na něm palcem pevně, a pak se jehlice podstrčí pod obě nitě, které se zadržují na smyčce hlavní a válečku, při čemž se nit síťovací s jehlice ku levé straně do smyčky otáčí, přese smyčku hlavní, byvši palcem na válečku přidržena.

Jehlicí spod nitě 2. vytáhneme, a přes nit této poslední smyčky přetáhneme a vytahujeme ji. Pravou ruku při tom s levou skřížíme, a smyčku palcem přidržujeme.

Uzlík zadržujeme rukou pravou, a aby se kladl rovně k válečku, přidržujeme jej pevně ukazovákem.

Takto se klička hoření zadržuje hned s okem.

Začínání oky.

Usítujeme 1 oko do smyčky základní, a pak do něho po délce usítujeme druhé, třetí a t. d., vždy do jednoho oka jedno, až máme jich dostatečnou řadu.

Pak navlékneme tuto řadu ok na silnou nit, nebo šňúrku, kterou svážeme a jako základní smyčku k podušce připneme.

Pak pracujeme už do řady ok.

Řada ok.

Do smyčky hlavní usítujeme tolik ok, kolik chceme. Tato oka utvoří řadu, jež je zase začáteční. Obraz čís. 38.

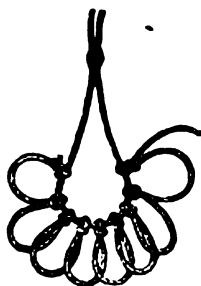
Nejméně musíme usítovati dva začáteční uzlíky, poněvadž jedno oko si žádá jich dvou.

Chceme-li síťovati řadu určitého počtu ok, přidáváme o 1 uzl. více v řadě začáteční.

Začáteční řada utvoří nám základ práce a proto se nazývá také základní řada.

Usítovavše řadu základní, vytáhneme váleček z ok, obrátíme práci a síťujeme opět od levé ruky ku pravé řadu 2., při které pícháme do každého oka řady první, nebo v dalším postupu práce řady předešlé.

Jelikož nám nyní netřeba přidávati více 1 uzl., drháme tolik uzlíků, kolik chceme míti ok v řadě.

Obraz čís. 38.

Řada ok.

Sítování v řadách.

Řady se pracují sem a tam vždy od levé ruky ku pravé. U konce řady vždy obrátíme a pracujeme na novo řadu jinou. Poslední oko v řadě přvejší, je pak prvním v řadě nové. Ukončivše práci ustříháme nit.

Dojde-li nám nit v běhu práce, navážeme k ní novou navinutou na jehlici uzl. tkalcovským.

Snímání práce se smyčky hlavní.

Když po ukončení práce vytáhneme z řady základní nit smyčky hlavní, rozvolní se uzlíky a oka 1. řady zvětší. I ustříháme tuto řadu a proto síťujeme úředkem už o jednu více. Anebo začneme 1. řadu přes tenčí váleček. Zde arci vadí, že se jehlice pak špatně provléká skrze malá oka, pročež to mnohé pracovnice nedoporučují.

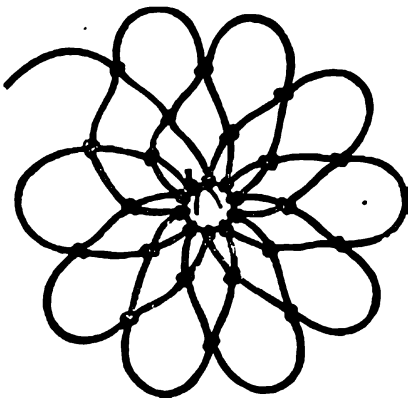
Druhými dvěma způsoby začínání se tomuto zlu vyhneme.

Sítování do kola.

Chceme-li síťovati do kola, začneme řadu základní na tolik ok kolik jich třeba, aby práce měla objem dostatečný. Pak oka spojíme tím, že usítujeme první uzlík řady druhé, do 1. oka řady 1. Nyní síťuje se stále do kola, při čemž vytahujeme váleček z ok, když jsme byly usítovaly jich 20—30. Na válečku zůstavíme 2 až 3 oka, aby-ehom udržely stejnost ok kolem.

Sítováním do kola vyvozujeme tvary válcovité, duté, a tvar již nám naznačuje účel této práce.

Takto se síťují: různé pytlíky, sítě a t. d.

Obraz čís. 39.

Sítování do kola.

Sítováním do kola jeví se nám práce vždy na lícu, kdežto v řadách se střídá. Uzlíček síťovací arci nepatrně jen se liší po rubu od lícu, ale přece se rozezná a proto síťujeme-li větší plochy, můžeme na konci každé řady nit ustrihnouti.

Půda síťová.

Když jsme byly usíťovaly, ať si v řadách, ať do kola několikrátě sem a tam, nebo kolem, užíme mřížkovanou půdu. To jest látka síťoviny.

Plocha prolamovaná sestává ze samých čtverečků, jejichž strany — zde nitě — směrem kosým se na půdě proplétají, a uzlíčky tvoří úhly.

Každý čtvereček povstal z jednoho oka, ale ze dvou řad.

Pravidelné oko síťové jednou tak jest široké, jak jest vysoké; proto jest čtvereček vždy jednou tak velký, co obnáší objem válečku.

Síťovaly jsme až posud jedním druhem ok, a sice tím nejobyčejnějším a nejrozšířenějším. Zoveme je okem obyčejným.

Půda usíťovaná z ok obyčejných je hladká, totiž všady stejná.

I nazveme i řady, nebo kolem, síťované z ok obyčejných: a) 1 hladká řada; b) 1 hladce kolem.

Mimo hladkou půdu plochy síťované, známe jich více druhů, z nichž vytknouti sluší dvě hlavní, charakteristické známky jejich:

1. půda složena z jiných ok — **složitá**;
2. půda vyvozena ze vzoru — **vzorová**.

Mimo tyto rozdíly půdy jest nám rozeznávati dvě význačné vlastnosti síťoviny hladké.

Jsou to:

- a) **Sít kosá.**
- b) **Sít rovná.**

Tyto posledně jmenované vlastnosti síťoviny jsou jí vlastní, a základem bytí jejího. Změny ostatní sice mohou změnití podobu síťové půdy, ale rázu jejího setřítí jim nikterakž není lze. Je to vždy sít, ač volno nám svou vůlí a chutí dáti jejímu povrchu jiný vzhled.

To všechno ostatní je již více vymyšlené hledání a honba po účincích i novotách, napodobení to tkanin různých prolamovaných, odveta jakási, kterou síťovina dává tkaninám za to, že ji napodobuje také stav tkalcovský.

Světové jméno zůstane přece jen vždy síťovině hladké.

Síťová půda bývá ozdobena perlami a sestavují se i z více barev.

Složité půda.

Složité půda povstane, když síťujeme plochu jinými druhy ok síťovacích.

Známe až dosud tyto:

- a) půda svazovaná,
- b) půda kulatá,
- c) půda tylová.

Seznámí nás jest se tudíž v první řadě s ostatními druhy ok v síťování.

Vzorová půda.

Vzorová půda jest ta, která se vyvozuje vzorem. Zde druhy ok jediné nerozhodují, ale určitá již pravidla o vývoji vzoru.

Vzorovou půdu čítáme proto ku vzorům.

Známe až dosud tyto:

- a) Síť anglická;
- b) „ čtvercová;
- c) „ růžová;
- d) „ křížová;
- e) „ hvězdová;
- f) „ gobelínová;
- g) „ egyptská.

Pravíme úmyslně „až dosud,“ poněvadž nevíme ještě, kam to vymyšlivost v síťování přivede. Třeba jen, aby síťování vešlo v oblibu větších, aby vévodilo pracem jiným, a hned bude opět nových nálezů.

Síť kosá.

Síťující, jak až posud uvedeno bylo, usíťujeme síť kosou, která se vyvinuje ze připojování oka k oku.

Síť kosá se táhne sem a tam, poddává se snadno, zvláště do délky se ráda vytahuje; proto se každý předmět po ukončení musí uvést na míru patřičnou, a dobře napnouti.

V kosé síti pracujeme jen takové předměty, které: a) rázu síťoviny neztrácí, a vůbec síť zastupují; b) všechno, co se má anebo může táhnouti, čemu změna polohy neuškodí; c) co v okrajích zadrženo bývá tížící ozdobou, nebo d) předměty, které mají podklady pevné.

Sít kosou můžeme směle nazvati půdou povolnou. Ona se v objemu zmenší, chceme-li, ona se opět i zvětší, jest-li toho třeba, ona se přispůsobí každému tělesu.

V kosé síti pracujeme: sítky na hlavu, síť na pokrytí, síť na uschovávání různých věcí, okolky ku třísním, rukavičky, povlaky, čepečky, šátky, šálky a p.

Sít rovná.

Sít rovná není jiného, než síť kosá uvedená v jiné položení.

Otočíme-li čtverce síťe kosé v taký směr, aby strany jeho byly svislé a vodorovné, změní se povrch půdy čtvercové.

Takovému nahodilému snad otočení práce děkuje síťovina rovná svůj vznik. Otočíme-li práci v tento směr, změníme však i polohu její, a proto nutno dříve pomýšleti, kterak by se tvar práce neporušeně zachoval, a půda čtverců se stranami svislými a vodorovnými se přece vytvořila.

To se koná pomocí ujímání a přidávání uzl. a provedení splývá současně s provedením tvarů měřických v jedno.

I promluvíme o vytvoření síťe rovné při tvarech měřických.

Sítovina rovná je pevnou půdou, a pracuje se všady, kde předmět nesmí se vyšinouti z polohy své, jemu vlastní.

Sít rovná utvořila zvláštní síťovou tkaninu krajkovou, a je základem práce umělecké i krásné prošívání v síti. Sítuje se nejvíce k tomuto účelu; ano rovné síťe bez prošívání téměř nevidíváme.

V kosé síti se také prošívá.

Jelikož prošívání v síti zavěňujeme zvláštní odstavec v knize VL, přestaneme na pojednání tomto.

Druhy ok.

V síťování známé jsou tyto druhy ok:

1. Obyčejné oko.

Popsaly jsme je již při tvoření ok.

2. Podvojně.

Otočíme nit dvakráte kolem válečku, prve než ji klademe do smyčky druhé pro uzlík.

3. Dlouhé.

Sítuje se jako oko obyčejné, jenže nesmí uzlík přiléhati k válečku. Napneme práci z tuha, váleček zcela rovně položíme a srovnáme s prací

tak, aby se uzlík nezadrhl při válečku, nýbrž tak daleko od něho, jak si toho žádá rovná čára síťované řady.

4. Kulaté.

Sítuje se téměř jako oko obyčejné, jen s tím rozdílem, že jehlici síťovací nevpuhujeme do oka řady předešlé od dolejška k hořejšku, ale od hořejška k dolejšku.

5. Pásemkové.

Pracuje se dvěma pohyby: nejprve usítuje se oko dlouhé, pak se nit položí, jakobychom chtěly síťovati druhé oko obyčejné, ale neotočí se kolem válečku, nýbrž vedle něho přese prsty. Jehlici síťovací pak neprojede se skrze oko řady předešlé, ale skrze oko dlouhé právě v této řadě usítované a usítuje se tak uzlík jako při oku obyčejném u samého válečku, aby obě nitě oka ležely rovně při sobě.

6. Tylové.

Nit položíme jako pro oko obyčejné přes váleček a prsty, ale než ji pustíme spod palce, projedeme jehlici síťovací skrze smyčku, z níž právě zadržujeme uzlík v oko, od pravé ruky ku levé pod nit pracovní od dolejška k hořejšku a pak teprva jako obyčejně zadržujeme uzlík.

Kterak se vyvozuje půda složitá.

Půda kulatá.

Půda tato sítuje se vesměs oky kulatými a jmenovitě oblíbená je pro síťování sáčků.

Půda svazovaná.

Povstane, sítujeme-li samá oka pásemková. Síťové oko této půdy tvoří mezery šestiúhelné. Obyčejně se sítuje, chceme-li vázanku provlékati skrze oka její, a prorývá tudíž půdu jinou v určitých rozměrech, jako: při čepečkách, sítkách a p.

Půda tylová.

Sestává ze samých ok tylových. Zvláště je krásná a tyl napodobující, vezmeme-li jehlici pletací na místě válečku a jemnou nit.

O půdě vzorové.

Půda vzorová vyvozuje se síťováním vzorů, pročez nám jest promluvíti o ní současně při popisu vzorů.

Sítování perlemi.

Půda síťová zdobívá se perličkami ocelovými neb sklennými, zlatými i stříbrnými bústky. Beře se pak ku sítování hedbáví tenké, aby se perlička provlékla.

Sítuje se perlemi i síť hladká, i vzorová, ano z perliček se také vzory sestavují.

Navlékneme do jehly šicí, ne do síťovací jehlice, hedbáví, naběříme na jehlu jednu perličku, pustíme na nit a položíme ji s nití na vrchní stranu válečku, kde ji zadržíme ukazovákem levé ruky, aby se nesklouzla dále.

Pak sítujeme jako obyčejně, píchajíce do oka řady předešlé jehlou šicí, jakobychom učinily se síťovací. Prve než nit vytáhneme, projedeme jehlou ještě jednou skrze perličku a provlékneme ji skrze smyčku, ze které zadrhujeme uzlík.

Nit se zatáhne, perlička se posuvne přes uzlík, který právě sítujeme, a uzlík se zadrhne. Tím se perla položí přes uzlík.

Půda pestrá.

Sítovati lze ve dvou i více barvách. Obyčejně se brává nit barvy jiné pro řady vzorů, aby na půdě hladké vynikaly. I hladká síť se v barvách může střídati.

Dlužno zde dbáti souladu barev a vystříhati se křiklavých.

Hodí se zde každý druh půdy i vzoru.

Sítování vzorové.

Sítování vzorů je omezenější háčkování a pletení.

Rozmanitosti docíliti lze pouze malými prostředky; avšak přece je půda vzorová oku příjemnější hladké, poněvadž tato je více látkou předpravnou a má poněkud ráz neukončený. Proto také se zdobívají předměty v síti hladké okolky vzorovými a kraječkami, aby se oku zpříjemnily.

Vzory v síti zakládají se na těchto následujících změnách a odchylkách práce hladké, i vyvozují se:

1. Válečky různého objemu.
2. Střídáním nití tenkých i silných, ano také podvojných.
3. Otáčením ok.

4. Křížováním ok.
5. Sítováním více ok do jednoho oka, jakož i opačně, zdrhováním více ok v jedno.
6. Sdružením ok obyčejných s podvojnými, nebo dlouhými oky. = Sdružení ok.
7. Provlékáním ok.

1. Vzory provedené válečky různého objemu.

Jsou to vzory nejjednodušší, a nejlehčí.

Sítuji se vždy hladké řady, jenže střídáme válečky, berouce jednu tenké, podruhé silný, anebo 2 řady přes tenký váleček, jednu přese tlustý sítující.

Beřeme někdy i tři druhy válečků a stupňujeme pak od nejtenšího k nejtlustšímu a zase k nejtenšímu. Je nám třeba proto mítí více válečků v zásobě.

Lze nám tudíž střídati válečky po libosti a opakovati řad tolik, kolik si přejeme.

Popisovati zde netřeba vzoru žádného.

2. Střídáním nití.

Vzor vznikne vezmeme-li silnější nit pro řady přes váleček tlustší, a zvláštního rázu se mu dodá nití podvojně na jehlu navinutou.

Oba tyto způsoby vzorování naskytají se i ve složení vzorů jiných, uvedených v dalších odstavcích.

Při vzorech provedených střídáním nití pozorujeme toto pravidlo:

Na konci řady, prve než sítovati začneme nití druhou, ustříhneme nit řady ukončené a novou přivážeme k ní.

Každá změna nitě žádá nové navázání.

3. Otáčením ok.

Vzory tyto povstanou tím, že otočíme oko řady předešlé, prve než do něho vpíchneme jehlicí, abychom usífovaly oko nové. Tímto otáčením skříží se pouze nitě oka, nikoliv oka celá, čímž se liší ode vzorů křížováním ok vyvozených.

Otočíme oka buď ku levé, buď ku pravé ruce, jednou i dvakráte.

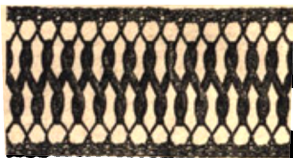
1. vzor.

Otočení s levé strany ku pravé.

(Obraz čís. 40.)

Dvojitý nit: jemná a třikrát tak silná.

Dva válečky: 1. tenký as na 1 $\%$ nejvýše a 2. silný na 3—4 $\%$ v objemu.

Obraz čís. 40.

Vložka.

Otáčením ok. Vzor I.

1. řd. Začáteční.

2. řd. Se silnou nití přes vál. silný, hladkou řadu.

3. řd. Níť jemnou přes váleček

jemný. Každé oko 2. řd. nejprve otočíme s levé strany ku pravé, a pak teprve do něho vpíchneme a usítujeme uzlík, oka ob.

4. řd. Do oka 1 oko ob.

5. řd. Protáhneme nit skrze oka řd. 4., nit svážeme ve smyčku hlavní, načez ustříhneme opatrně řadu začáteční, jehlou uzlíky vytáhneme z řady ok usítovaných ze silné nitě a sítujeme nyní na této straně podélní 5. řd. takto:

zatočíme každé oko od levé strany ku pravé a pak do něho usítujeme 1 uzlík.

6. řd. Jako 4.

Vzor tento hodí se pouze za vložku. Jak obraz čís. 40 ukazuje, jsou strany její podélní obháčkované, aby měly pevný kraj a vložka se netáhla.

Toto opatření je nutné takměř při všech vložkách, i kraječkách v síti kosé.

Na místě silné nitě druhé, vezmeme také havlnu, a pracujeme-li v hedbáví, beřeme silně kroucené.

2. vzor v tomže směru točený.

Opakujeme-li v tomto vzoru řd. 3. ještě jednou, ale přes váleček silný a nití silnou, a pak po řadách hladkých jak zde jsou: řd. 4. nebo 6. zase začneme řd. 2. změní se nám vzor, i netřeba ustříhovatí řadu a otáčeti práci.

Otočením od pravice k levici.

Na jednu jehlici navine se nit jednoduchá, na 2. podv. Dva válečky: 1. na 14 $\%$, 2. na 28 $\%$.

1. řd. Začáteční s nití jednotnou přes váleček $14^m/m$.
2. řd. Přes váleček $28^m/m$ hladká řada, nití podvojnou.
3. řd. Přes váleček $14^m/m$ nití jednoduchou do každého oka 1 oko kulaté. Dříve však než je usítujeme, otočíme oko řd. 2. od pravé strany ku levé.
4. řd. Jako 2., a t. d. od řd. 2.

Jednou ku pravé, podruhé ku levé.

Dva válečky: jeden na 1^m a druhý na $2\frac{1}{2}^m$, tenkou přízí a bavlnu třikrát tak silnou.

Usítovavše začátečnou řadu ok přes váleček silnější, pokračujeme:

1. řd. Přes váleček 1^m tenkou nití do každého oka 1 oko ob.
2. řd. Jako 1.
3. řd. Přes silný váleček, nití bavlněnou do každého oka po jednom.
4. řd. Přes váleček silný, nití bavlněnou. Každé oko zatočíme jednou v pravo a pak do něho usítujeme 1 oko ob.
5. řd. Přes tenký váleček tenkou nití. Každé oko zatočíme jednou v levo a sítujeme pak do něho 1 oko.
6. řd. Jako 1.

Dá pěknou vložku.

Dvakrát otočené oko.

Dva válečky: 1. 1^m a 2. 3^m , tenká příže a třikrát tak silná bavlna.

1. řd. Začáteční.
2. řd. a 3. Přes tenký váleček hladká řada ok ob.
4. řd. Přes silný váleček do každého oka 1 oko ob.
5. řd. Přes tenký váleček tenkou přízí. Každé oko zatočíme dvakrát v levo a po otočení usítujeme do něho jedno oko ob.
6. řd. Jako 1., a tak se vzor opakuje.

Zde ukončen dá pěknou vložku.

4. Křížováním ok.

Křížování ok se provádí takto:

Jedno oko se v řadě přeskočí, druhé usítuje, a pak teprve usítuje se ono, jež se bylo přeskočilo.

Takto se křížují pouze oka obyčejná.

Křížování může se také provésti přeskočením 2 i 4 ok, a tolikéž usítováním i vracením se ku vynechaným.

Při tomto křížování nedostačí oka obyčejná, ale nutno k tomu ok dlouhých, tak dlouhých, co obnáší šířka křížení; pročež se sítuje řada křížovací podvojnými oky, ano i přes váleček silnější.

Za jednou řadou křížovanou usítujeme jednu i více řad hladkých, anebo se v řadách střídají oka hladká se křížovanými: jednou se křížuje, pak 2 oka hladká a zase se křížuje.

Tento způsob vzorování lze nám různě změnit.

Na příklad uvádíme:

1. vzor.

Anglická síť.

1. řd. Hladká.
2. řd. Do druhého oka v řadě se usítuje 1 oko, první se vynechá, a po usítování uzlíku v oko 2. se teprve usítuje do 1. oka. Tak se pokračuje. Vždy se jedno oko přeskočí, do druhého sítuje, a pak do přeskočeného 1.
3. řd. Jako 1.
4. řd. Jako 2., jenže se usítuje 1 oko obyčejné s kraje.
4. řd. Jako 3., a ode druhé se začne vzor.

2. vzor.

V l o ž k a.

K vložce této bereme silnou, pak nit o něco tenčí, nežli je první. Rovněž tak dvou válečků: 1. 14^m/_m a 2. 30^m/_m v objemu.

Začáteční řada.

1. řd. Nití tenkou přes tenčí váleček do každého oka 1 oko obyčejné.
2. řd. Jako 1.
3. řd. Nití silnou přes váleček 30^m/_m do každého oka jedno.
4. řd. Nití tenkou přes tenčí váleček: * Do druhého oka usítujeme 1 oko ob., a pak teprv do vynechaného prvního oka 1 oko ob. Od * se opakuje.
5. řd. Jako 3.
6. řd. Nití tenkou přes tenčí váleček: do prvního oka 1 oko. * Jedno oko do 2. z následujících 2 ok a pak teprv do oka dříve vynechaného 1 oko. Od * se opakuje.
7. řd. a 9. jako 3., 8. řd. jako 4., 10. řd. jako 1.

5. Sítováním více ok do jednoho a zdrhováním více ok v jedno.

Přidáváním a zdrhováním.

Tyto vzory jsou vlastně nejrozšířenější a skorem i nejbohatší. Jsoutě síťované půdě takofka vlastní.

Práce je prostá a dovede ji snadno každá, poněkud zručná pracovníce v síťování hladkém.

Jak již název ukazuje, vyvozují se tyto vzory zdrhováním více ok v jedno, totiž: tolik a tolik ok se provlékne současně a usítuje se z nich jedno. Sujímají se oka.

Druhý způsob je tento: do jednoho oka usítujeme tolik a tolik ok. Oka se přidávají.

Je tedy celý postup práce naznačen takto:

V řadách se buď ujímá, buď přidává; kterak se to koná, tím se právě vytváří vzor, ale konati se to musí na základě rozpočtu dobrého, aby se půda ani nestáhla, ani nerozšířila.

Upotřebujeme zde i návodů daných pro 1. i pro 2. druh vzorů, o válečkách i nitích.

Sem patří tak zvané mušky, které prorývají vkusně půdu vzorovou.

Mušky nazývají se malé i větší body, které na krajkové, nebo tylové půdě vystupují a hladkou půdu zdobí, která pak mile působí na oko.

Napodobení těchto mušek v síti koná se jedině pomocí zdrhování a přidávání ok.

Roztřídíme si tento odstavec takto:

- a) vzory;
- b) mušky.

a) V z o r y.

1. vzor.

3 válečky: $14^{\text{m}}/_{\text{m}}$, $20^{\text{m}}/_{\text{m}}$, $28^{\text{m}}/_{\text{m}}$.

1. řd. Sudý počet ok hladké řady nití jednoduchou, váleček $14^{\text{m}}/_{\text{m}}$.
2. řd. Nití dvojnásobnou přes váleček $28^{\text{m}}/_{\text{m}}$ hl. řd.
3. řd. Nití dvojnásobnou přes váleček $20^{\text{m}}/_{\text{m}}$; pícháme do 2 ok současně; máme tudíž v řadě o polovici ok méně.
4. řd. Nití dvojnásobnou přes váleček $28^{\text{m}}/_{\text{m}}$ do 1 oka řd. 3. pícháme dvakrát. Opět máme počet ok původní.

5. řd. Níť jednoduchou přes váleček $14^{m/m}$ hl. řd.

6. řd. Jako 5., a 7. jako 2.

Vzor se odtud opakuje.

2. vzor.

3 válečky: $14^{m/m}$, $28^{m/m}$, $7^{m/m}$ v objemu. Poslední může zastoupiti jehlice pro pletení vlnou.

1. řd. Sudý počet ok přes váleček $14^{m/m}$.

2. řd. Do každého oka řady 1. 2 oka přes váleček $28^{m/m}$. Počet ok zdvojnásobil se nám.

3. řd. Přes váleček $7^{m/m}$, do každého oka 2. řady 1 oko.

Upozorňujeme, že se zde nesmí na síťovací jehlici mnoho navinouti, proto že jsou oka malá a jehlice by se pak snadno neprosouvla.

4. řd. 5., 6. a 7. řd. jako 3.

8. řd. Přes váleček $28^{m/m}$, do každého oka po jednom.

9. řd. Přes váleček $14^{m/m}$ do 2 ok současným provléknutím 1 oko. Tímto zdrhnutím polovici ok ujmeme.

10. řd. Jako 2. a vzor se opakuje.

3. vzor.

(Obraz čís. 41.)

Čítá 8 ok.

2 válečky: 14 a $28^{m/m}$
v objemu.

1. řd. Přes váleček $14^{m/m}$, počet ok 8 dělitelný, a 1 oko se přidá. Náš vzor čítá jich 25.

2. řd. Přes váleček $28^{m/m}$. Do 1. oka třikráte. * Do 7 nejbližších ok po jednom, do 8. oka 7krát pícheme. Od * opak. Do posledního oka řady jen 3krát se vpíchne.

3. řd. Váleček $14^{m/m}$. Do 3 ok po jednom. Do sedmi ok vpícheme současně a zdrhnuvše, je usítujeme do nich 1 oko. Do 7 ok,

Obraz čís. 41.

Vzor 3. Přidáváním a zdrhováním.

- jež se v řd. 2. usítovaly do 1 oka, do každého po jednom.
Od * opakuj.
4. řd. Váleček $14^{\text{m}}/m$; řada hladká.
  5. řd. Váleček $28^{\text{m}}/m$. Do 3 ok po jednom. * Do 4. vpíchneme 7-kráté, do dalších 7 ok po jednom. Od * opak.
  6. řd. Váleček $14^{\text{m}}/m$. Do 3 ok s kraje 1 oko. * Do 7 ok, do každého po jednom; vedlejších 7 se současně zdrhne v jedno oko píchnutím jedním. Od * opak.
  7. řd. Jako 4., a 8. jako 2. Vzor se odtud opakuje.

b) M u š k y.

Pracují se způsobem rozličným, ale vždy je to několik nití těsně při sobě seřazených, buď zadržnutých, buď volně provlečených, které se pak jediným provléknutím síťovací jehly zdrhnou v oko jedno.

Také se na dvakráté zdrhují.

Z mušek jednotlivých sestavují se pak vzory různým jich seřazením a umístováním.

Popíšeme zde pouze jednotlivé způsoby práce.

Lze nám dělití mušky takto:

1. Sestavené z ok usíťovaných.
2. Sestavené ze smyček volných.

I. Sestavené z ok usíťovaných.

Tyto se roztrídíjí opět:

a) Nezdřhované v půdě volné.

Oka půdy se vypouští a mušky postupně se rozvedou.

Vzor.

Váleček $14^{\text{m}}/m$, lichý počet ok.

1. řd. Do 1. oka, 3 oka, * oko 2. se přeskočí, do 3. opět 3 oka a tak dále od *.
2. řd. Do 3 ok, 1. řd. po jednom, přeskočené se opět vynechá.
3. řd. Do 2 ok, 2. řd. po jednom, přeskočené se opět vynechá.
4. řd. Oko, jež ze tří zbylo, se přeskočí a do volného oka, jež přes vynechaná se táhne, 3 oka obyčejná.

Tak se pokračuje nyní od řd. 2., jenže arci se poloha mušky posuvnula.

Půda se nesmí stáhnouti.

b) Jedním zdrhnutím.

Kosou.

2 nebo 3 řady hladké půdy, pak:

1. řd. Do jednoho oka 5 uzl., — 4 oka — pak 3 nebo 4 oka ob. a zase do 1 oka 5 uzl.
2. řd. 4 oka z 5 uzl. současně provlékneme a přibeřeme k tomu buď oko po levé ruce, buď po pravé, čímž se poloha mušky změní, ale vždy leží kosým směrem. Dále oka ob. až k druhým 4 okám, a t. d.

Přes mušku opět týž počet řad.

c) Dvěma zdrhnutími.

Kolmo.

Jako při mušce b) až řd. 1. popisu.

2. řd. 4 oka se současně usítují v jedno oko 1 uzl. a zase oka ob. až k mušce.
3. řd. U každé mušky se obě oka v jedno zdrhnou.

Pak zase týž počet řad hladkých.

d) Ve dvou dílech.

Rozpoltěná.

Jeden váleček $14\frac{3}{4}$ m.

Vzor čítá 5 ok, ale k vůli zakončení v součtu 4 přidáme.

1. řd. Hladká.
2. řd. 4 oka ob., do 5. oka pětkrát: 5 uzl. a t. d.
3. řd. 3 oka ob. Oko před muškou se dvěma oky mušky současně se provlékne, a usítuje se 1 oko; taktéž do těchže tří ok ještě dvakrát se vpíchne a zadrhne uzl.

Dvě následující oka mušky se opět spojí s okem za ní, a zase třikrát jako před tím se současně do všech tří píchne. Tak dále.

Muška se tímto rozpoltí ve dvě.

4. řd. 4 oka ob. všech 5 ok od 6 uzl. současně provlékneme a jedním uzl. zadrhneme.

Nyní se muška řd. 5. vystřídá v místě. Na místě 4 oka ob., usítujeme jen 1 oko, a do 2. pětkrát pro mušku novou.

Vzor se tudíž s přeměnou místa opakuje od řd. 2.

2. Sestavené ze smyček volných.

Zadrhnuté smyčky dole.

Několik řad hladkých.

1. řd. 2 oka ob. aneb i 1 může býti; pak jsou mušky hustěji kladeny ve vzoru. Nyní otočíme nit kolem válečku, projedeme jehlou síťovací vrchem nad uzlíkem nejbližše ležícího oka od dolejška k hořejšku, a zase ovijíme nit kolem válečku. My tudíž nezadrhneme uzl. Takto provlékáme nit přes uzlík oka a ovijíme kol válečku 3- až 4kráté, aniž bychom zadrhly uzlík. Pak teprve do oka nejbližšího usítujeme 1 oko.
2. řd. Volné smyčky zadrhneme uzlíkem jedním; do oka ob oko ob. a t. d. Přese mušku buď 1 řadu hladkou, nebo více, jak bylo začato. Volno nám nyní mušku otáčeti v mezeře dvou předešlých v posuvnutém položení, nebo v tomže prvním směru je klásti.

Zadrhnuté smyčky nahoře.

Opět 1 řada, nebo více hladkých.

1. řd. 1 oko dlouhé. Nit ovineme kol válečku a jehlou provlékneme skrze oko, do něhož se uzl. oka dlouhého zadrhl. To opakujeme 3—4kráté, ale pozorujeme, aby smyčky kladené přes váleček rovnaly se v délce oku dlouhému. Pak smyčky zdrhujeme takto: nevedeme jehlu do oka řady předcházející, ale kol smyček, 1 oko obyčejné a zase muška.
2. řd. Smyčky se přeskočí do každého oka po jednom. Pak tolik řad jako s kraje, a zase vzor s muškou buď rovně, buď posuvnutě kladený.

6. Sdružením ok.

Vzory takto sestavené tvoří malé a velké čtverce; proto jmenují se běžně vzory čtvercové. Nelze podati návodu pro všechny vzory čtvercové, ale porozumíme-li jednomu, druhých dovedeme si buď sestaviti, buď obdělati ze předlohy.

Půda vzorů těchto nazývá se **čtvercová**.

Vzor 1.

Váleček $14 \frac{m}{m}$. Sestává ze 2 ok a 2 řad.

1. řd. Hladká začáteční. ,
2. řd. 1 oko podvojně, 1 obyčejné; a t. d.

3. řd. Nestejná délka ok se vyrovná takto: Do oka podv. 1 ob. oko, do oka ob. 2. řd., 1 oko dlouhé, jehož uzl. musí býti ve výši, kam oko řd. 2. dosahuje.
4. řd. Rovná se 2., jen že se oka střídají, totiž: kde bylo podv., začne se ob.

Tento vzor sestává z jednotných malých čtverečků ve velkém čtverci. Lze však půdu čtvercovou různě směniti. Na příklad následující vzor.

Vzor 2.

Váleček jako výše.

1. řd. Hladká začáteční.
2. řd. 3 oka ob., 1 oko podv. Tak po celou řd. Počítáme, že řada skončí s 1 okem podvojným, což je dále měřítkem při začínání řad.
3. řd. Do oka podv. 1 oko ob., do 1. ze tří ob. ok řd. 2., 1 oko dlouhé. * Pak se oka s válečku smeknou a usifují se 2 oka ob. do 2 ok ob. řd. 2. Opět obě oka ob. smekneme a na váleček navlekneme oko dlouhé, abychom měly míru pro oko a usifujeme do oka podv. 2. řd., 1 oko ob., do 1 ob., 1 dlouhé. Od * dále.
4. řd. 1 oko podv., 1 oko ob.; oka se smeknou a nabeře se pouze oko podv. * 2 oka ob., 1 oko dlouhé. Oka se smeknou. 1 oko ob. Nabeřeme oko dlouhé a začneme od *.
5. řd. Sifujeme střídající pravidelně: 2 oka ob., 2 dlouhá oka, ale netřeba nám již oka s válečku smekati, což práce ukáže.
6. řd. Taktéž se sifuje, aniž by se oka sesmekovala. Začne se: 1 oko ob., 1 oko podv., pak: * 3 oka ob., 1 oko podv. Od * opak.

S touto řadou začíná vzor opět a snadno již dovede každá pracovnice pokračovati.

7. Provlékáním ok.

Nejpracnější to vzory, poněvadž se zdržíme provlékáním ok. Je třeba k tomu už také ruky zručné, aby na místě vzoru nevytvořila se motanice jakás, takás.

Těžké k provedení nejsou, ale z předlohy bez popisu se těžko pracují.

Vzory tyto tvoří vlastně vzorové půdy a známé po tu dobu označeny jsou zobecnělými názvy: gobelínová síť, růžová síť, křížová síť, hvězdová síť, egyptská síť.

Práce zakládá se výhradně na provlékání ok.

1. Gobelínová síť.

Čítá 2 oka.

Váleček obyčejný.

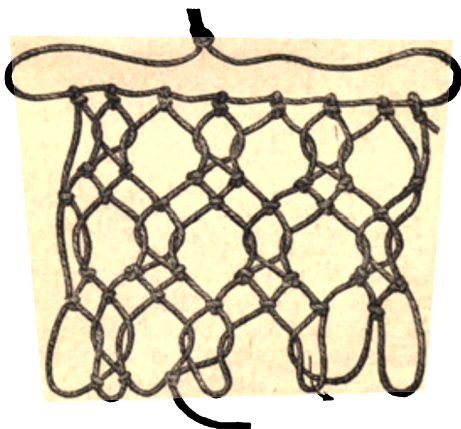
1. řd. Sudý počet ok hl. řd.
2. řd. 1 oko ob. * nejbližší oko provlékneme skrze následující, a tím se přetáhlo oko druhé z oněch dvou za první a první je nyní 2.; pak usítujeme do obou jak za sebou leží po jednom oku. Od * opak.
3. řd. oka.
4. řd. pracuje se jako 2., avšak hned od * tedy takto: první oko provlékne se skrze druhé a t. d.
5. řd. jako 3.
6. řd. pracuje se jako 2. a vzor se odtud opakuje.

2. Růžová síť.

Obraz čís. 42.

Čítá 2 oka.

K tomuto vzoru jest dvou válečků zapotřebí: 14 a $28^{m/m}$ v objemu.

Obraz čís. 42.

Růžová síť.

1. řd. Sudý počet ok řd. hl.
2. řd. Do každého oka po jednom oku přes váleček $28^{m/m}$ v obj.

3. řd. Přes váleček 14. * První oko provlékneme skrze oko druhé a hned také do něho usítujeme jedno oko obyčejné. Druhé z těchto ok hází nám jednu nitku na zad, která v obrazci šipkou označena jest. Tuto zadní nitku provlékneme skrze oko, za kterým leží, a usítujeme do provléknuté nitky, která nám nyní oko tvoří, opět jedno oko obyčejné. Od * se opakuje.
4. řd. Do každého oka po jednom oku přes váleček $28^m/m$ v obj.
5. řd. Přes obyčejný váleček, jedno oko obyčejné, pak od * řadu 3.
6. řd. jako 2. a vzor se odtud opakuje.

3. Síť křížová.

V z o r h r á š k o v ý.

Čítá 2 oka.

1. řd. Usítujeme lichý počet ok, zde 21, přes obyčejný váleček.
2. řd. * Do prvního oka 1 oko podvojně a do druhého oka 1 obyčejné oko. Od * opak. Vytáhnuvše váleček vidíme, že máme na konci řady opět oko podv.
3. řd. V této řadě musí se nestejná délka ok jednoho ku druhému vyrovnati následovně: Do prvního podv. oka, jenž jest delší druhého, uděláme jedno obyčejné oko, do druhého, které jest o polovičku kratší prvního, usítujeme jedno oko dlouhé. (Uzlíček nezadrhuje se nad válečkem, nýbrž ve výši, kam krátké oko dosahuje.) Třetí oko jako 1., 4. jako druhé a t. d.
4. řd. Do prvního podv. oka řady druhé, t. j. předposlední, pícháme horem a provlékneme skrze ně krajní oko poslední, 3. řady, které jest nyní prvním, a usítujeme do něho 1 obyčejné oko. * Do nejbližšího oka podv. řady 2. pícháme horem, a provlékneme skrze ně nejbližší oko řady třetí, čímž se nám zároveň provléklo i oko vedlejší, které rovněž povytáhneme, potom usítujeme nejprve do prvního z těchto dvou povytáhnutých ok 1 oko podv., pak do druhého jedno oko obyčejné. Od * opak.
Vytáhnuvše váleček, vidíme opět, že jedno oko jest vždy delší druhého, jen že v řadě 2. bylo oko první delší, zde jest první kratší druhého. Na toto střídání musíme v sudých řadách zvláště pozor dáti, aby jednou bylo první delší, podruhé kratší.
5. řd. jako 3.
6. řd. pracuje se jako 4 hned od * jen s tím rozdílem, že rozumíme podv. okem řady druhé, podv. oko řady předposlední.
Na konci řady máme opět oko podv.

7. řd. jako 3.

8. řd. jako 4., a odtud se vzor stále opakuje.

4. Hvězdová síť.

Je pouhé sestavení křížové sítě v řady posuvnuté. Na síti křížové, seznávše postup i vzhled vzoru, vidíme, že vždy 2 a 2 figurky vzoru utvoří jedno pole vzorové, které teprva se střídá v řadách posuvnutých. Při této síti se střídají už figury jednotlivé, čímž se vzor klade do hvězdy. Toho docílíme, když v řadě 4. po provléknutí ok, usítujeme nejprve obyčejné oko a pak teprve podv. Postup práce je dále jako při křížové síti.

5. Síť egyptská.

Dva válečky: jeden tenký, druhý dvakrát tak silný.

1. řd. S tenkým válečkem hladká řada.

2. řd. Se silným " " "

3. řd. sestává z ok egyptských, totiž dvou ok třikrát skřížených.

1. skřížení. Položivše nit přes váleček, abychom usítovaly uzlík, prostrčíme síťovací jehlici skrze oko první v řadě, jako bychom síťovali chtěly, druhé oko do prvního vtáhneme, a ku levé straně přitáhneme. První oko směřuje koncem smyčky své ku straně pravé.

2. skřížení. Nyní první oko stáhneme do druhého: jehlicí zachytíme konec smyčky, a od hořejška k dolejšku, skrze oko druhé vytáhneme oko první ven. Do této smyčky vytažené, kterou nyní zachycenou máme na jehlici, usítujeme 1 uzlík.

3. skřížení. Nad smyčkou, do které jsme poslední uzlík vsítovaly, položila se smyčka oka druhého vodorovně, jakoby obě oka byla přepásala. Zachytíme za tuto smyčku jehlicí, povytáhneme ji a usítujeme do ní 2. uzlík. Tak se oka třikrát skřížila.

Takto celou řadou pracujeme.

4. řd. Hladká řada přes tenký váleček.

5. řd. jako 2.

6. řd. jako 3. Položení ok skřížených směníme do řad posuvnutých, tedy začneme řadu jedním okem ob.

Od 1 řd. se vzor opakuje.

Nazývá se také řecká síť.

Tvary měřické.

Práce pletené i háčkové žádají si znalosti tvarů měřických, jež jsou jejich základním činitelem. Tak i síťování spočívá na znalosti tvarů a rozměrů.

V síťování, jako v jiných pracech, vyvozujeme tvary přidáváním a ujímáním.

Jest nám tudíž seznámiti se s těmito způsoby práce.

Ujímání.

Ujímati lze takto:

- a) dvě nebo více ok jedním uzlíkem zadrhnouti;
- b) u konci řady jedno, nebo více ok vynechati;
- c) poslední oko převláčeti.

Převláčení děje se, když zadrhneme uzlík, ale neutvoříme oko. Položíme nit přes váleček a přese prsty, jako při obyčejném oku, vedeme i jehlici do oka řady předešlé, ale když máme uzlík zadrhnouti, vytáhneme váleček z oka a zadrhneme smyčku jen tak, aby se v poloze shodla s okem hořením.

Přidávání.

Přidáme, když 2 nebo více uzlíků usítujeme, do jednoho oka.

Rozdíl práce sítí podmíněn.

V každé síti se vyvozuje tvar jiným a jiným způsobem. Jinak v síti kosé, jinak v síti rovné.

V síti kosé dbáti nám dlužno jedině pravidelnosti tvaru, v síti rovné však i na polohu čtverečku síťových ok.

Cvičení tvarův měřických jest hlavní naukou síťování, nebo ať síťujeme to, neb ono, vždy se nám znalost tato staví v řadu přední. Kdo se vyzná ve síťování tvarů, dovede usítovati a sestaviti si každý předmět, pročež my také při naučení tvarů zůstaneme a popisy předmětů vypustíme.

Rozeznávati sluší:

- a) tvary měřické v síti kosé,
- b) tvary měřické v síti rovné.

a) Měřické tvary v síti kosé.

V síti kosé pracujeme tvary dvojím způsobem:

- a) buď s jejich stran;
- b) buď z jejich středu.

a) Tvary síťované se stran.

Obdélník.

Pokračujeme-li síťovati v řadách až na zvolenou míru, usíťovaly jsme obdélník.

Lze nám začítí jej buď po šířce jeho, buď po výšce.

Čtverec.

Jelikož, jak už povědíno, každý čtverec síťový si žádá dvou řad a jednoho oka, musíme jednou tolik řad síťovati, na kolik ok jsme začaly, a pak máme čtverec pravidelný. K. př. začneme-li na 10 ok, síťujeme 20 řad.

Trojúhelník.

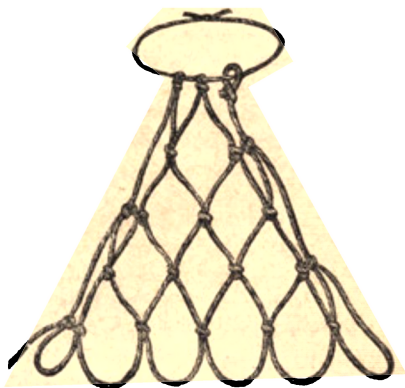
Rozeznati sluší dva způsoby práce:

- a) trojúhelník s podpony;
- b) „ od vrcholu.

a) Usíťujeme v první řadě tolik ok, kolik třeba, aby nám dala dostatečnou míru přepony trojúhelníku. Na konci každé řady jedno oko sujímáme.

b) Začneme na 2 oka. Ku konci každé řady 1 oko přidáváme. Po skončení práce svážeme obě začáteční oka v jedno.

Veškery tvary a předměty, jež se mají

Obráz čís. 43.

Začátek trojúhelníku b) s sítí kosé.

začínati jedním okem, začínáme na dvě, poněvadž oka po stranách do sebe splynou, a teprve oko prostřední, řady 2., objeví se jako oko.

Viz obraz č. 43.

Kruhovitě tvary.

Začneme na libovolný počet ok a usítujeme jednou tolik řad, na kolik ok jsme začaly, při čemž vždy na začátku a na konci řady 1 oko přidáváme.

Pak usítujeme opět právě tolik řad, aniž bychom přidávaly, načež ujímáme na začátku a na konci řady, až máme týž počet ok, na jaký jsme začaly.

Chceme-li míti tvar vejčitý, pracujeme toliko více řad středních bez přidávání.

Poslední tvar je oblíben na sítky a čepce ku pokrývání vlasů, jež se různě ozdobiti mohou.

Pruh.

Sítujeme-li obdélník téže výšky nepřetržitě dále, prodlužující jej na jak dlouhý kus nám libo, anebo začneme-li síťovati dlouhý kus k výšce různé, je výsledek pruh.

Pruh je dvojí:

- a) hladký;
- b) zubovaný.

Hladký pruh pracuje se vždy stejně v řadách sem a tam, ať už hladce, ať vzorově.

Usítovavše jej, teprve se řídíme určením jeho. Má-li nám sloužiti za okolek třísní, vytvoříme kraj pouze jeden. Taktéž učiníme, má-li býti okolkem kraječky. V obou způsobech je ozdobou lemu.

Chceme-li z pruhu učiniti ozdobu středu, nebo okolek nad lemem, třeba dáti mu dva pevné kraje.

V posledním způsobu jmenujeme takový pruh síťovaný: vložkou.

Vložka.

Vložka se síťuje buď hladce, buď vzorově. V případě prvním se prošívá.

Vložka v síti kosé se ráda vytahuje a proto raději síťujeme vložku hladkou v síti rovné. Síťujeme-li půdu vzorovou, volíme kterýkoliv vzor síťovaný. Při některých jsme už zvláště podotkli, že se hodí za vložky.

Vložky, jež se podkládají barevnou látkou, mohou býti řidší v půdě, ale lépe vždy přece k vůli úhlednosti síťovati je přes váleček tenký.

Vložky v síti kosé, v krajích obou upevníme; buď jednou řadou drobnějších ok, nebo řadou háčkových krátkých sloupků.

Vložka může být široká jak si přejeme, a uzounká, že stačí jenom na provléknutí vázanky.

Okolek.

Okolek buď se sítuje zvláště, buď ku předmětu. V obou případech se však kraj jeho ukončující ozdobí.

Že se do něho vážou třísně už nám známo.

Obsítujeme-li kraj ukončující vzorem, utvoříme kraječku síťovanou.

Krajka.

Mimo předmět síťovaný zdobívají krajky také jemné bílé prádlo, nebo se k drhaným pracem přidružují. Nit i váleček řídí se předmětem, který se jí ozdobiti má.

Jsou dvojí:

- a) v síti hladké;
- b) v „ vzorové.

Sítujeme-li krajku ku předmětu, máme pevný kraj již v lemu; avšak pracujeme-li ji samu o sobě, at toho, neb onoho způsobu v a) i b) uvedeného, musíme jeden kraj její zalemovati. Spůsob je týž, jako při vložce bylo udáno.

Sítujeme-li bílou krajku k ozdobě prádla bílého běžeme nit lněnou.

Krajka v hladké síti je vždy pouze látkou krajkovou, a teprve prošíváním z ní vyvozujeme ozdobu téhož jména.

Původně jest to pouze pruh zoubkovitý.

Pruh zubovitý v síti kosé.

Podáváme vzorce dva: špičaté a přiokrouhlé.

Nit je zde vždy síly jen jedné a rovněž tak i váleček. Síla obou stanoví se látkou předmětu. Zoubky lze libovolně zvětšiti. Sítují se po šíři.

1. Pruh o špičatých zoubkách.

1. řd. Začneme na 6 ok.
2. řd. Na konci do posledního oka přidáme jedno oko, ostatně do každého oka po jednom.
3. řd. Do každého oka vsítujeme jedno oko, aniž bychom na konci řádky přidaly.